

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ VYDÁVÁ

PŘÍSPÍVÁNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM,
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVÍ SVATÉHO JANA
NEP., SPOLUOD NÁRODNÍHO MUSEUM

atd.

ČTVRTÝ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Svazek čtvrtý.

V Praze.

Tiskem c. k. dvorní knihtiskárny synů Bohumila Haase.

1 8 5 1.

In omnibus caritas.

S. Augustinus.

Pojednání.

Tertullian.

Quintus Septimius Florens Tertullian začátek života měl v Karthagině okolo roku 160. Otec jeho byl setníkem u vojskě prokonsula afrického. V pohanstvu vychován drahně let živ byl bez poznání pravého Boha. Podíl bera v rozkoších vůbec oblíbeného amfiteatru, posmíval se učení křesťanskému, a jak se sám vyznal, životu nepořádnému byl oddán. Nicméně rozličných a nemalých známostí nabyl v libomudrctví i krasovědách jak římských tak řeckých. K víře podobno, že se zvláště na právníctví oddal, čehož i sloh jeho dokazuje. A byltě slavným řečníkem, ano zdá se, že i učitelský úřad téhož umění v Karthagině zastával.

Neví se, kde a za jakou příčinou Tertullian stal se křesťanem. Poněvadž jeho povaha mysli byla právě tak přísná a vážná, jako odhodlanost jeho ohnivá, má se za to, že velmi znamenitá případnost musila býti obrácení jeho příčinou. Kdo tehdaž cos takového učinil, tenť nevšední sílu duševní objevil, a při mužovi, jakový byl Tertullian, toliko z přesvědčení cos takového státi se mohlo. Že velmi opravdově dal si na tom záležiti, tomu učí nás každá řádka spisů jeho. Kromobyčejná křesťanů stálost uprostřed nejkřutějších muk byla, jak sám dí v Obráně své, jedna z hlavních příčin, že mnozí pohané se obrátili. Tak to bylo u sv.

mučenníka Justína, a tak u Tertulliana. Toto jeho obrácení stalo se jistě před rokem 195., což průvodno jest z toho, že v tomto roce byla již „*Obrana*“ jeho sepsána. A protož k víře podobno jest, že se za pronásledování křesťanů Markem Aureliem způsobeného (asi okolo léta Páně 180) obrátil. Než žel Bohu, přes pět či šest let nepobyl v úplném obcování s církví katolickou.

Že Tertullian ženatý byl, vysvítá ze dvou listů, kteréž manželce své učinil. Není však povědomo, vstoupil-li před aneb teprv po obdržení křtu v stav manželský, a narodila-li se choť jeho z rodičů křesťanských, čili dala-li se trprv později pokřtiti. Že se pak i knězem stal, to dosvědčuje sv. Jarolím. Ze své otčiny odebral se již co kněz katolický do Říma, tam ale, jak svědčí dotčený sv. otec v listu k Pavlinovi, urážky od římského duchovenstva mu učiněné rozdráždily ho ku přestoupení, k Montanistům, což se stalo mezi rokem 205—207. K tomuto neblahému kroku nemálo přispělo i to časté obcování, kteréž měl se šíleným Montanem Prokem, kterýž ho přelstil a konečně ke své straně přivedl, sám pak provazem se oběsil, zahynuv bidně jako někdy Jidáš Iskariotský.

Zanechav Tertullian v pozdějším věku Montanistů, založil zvláštní sektu, již po něm Tertullianskou nazvali. Rozhodnuto ještě není, zdaliž v době této se opět k církvi katolické více přiblížil. Přivrženci jeho od obcí montanistických oddělení, v městě Karthagině modlitebnici měli až do času sv. Augustina, jakž tento sám zaznamenal. Důvody a napomináním jeho odřekli jsou se bludů svých. Dle svědectví sv. Jarolima došel Tertullian vysokého stáří, dokonav život okolo r. 245; neví se ale jakou smrtí a kde umřel. Ne dlouho před smrtí svou napominá manželku svou v první knize k ní psané, aby se po druhé nevdávala, pakliby on dřív

umřel, než ona: v knize druhé ji napomíná, chtěla-li by předce se provdati, aby aspoň žádného si nevzala pohana.

Sv. Jarolím častěji chvalitebně mluví o učenosti Tertullianově, a Nepotianovi schvaluje jedním listem čtení spisů jeho. A však radu dává, že jest potřebl, čísti je s obezřetností a opatrností, bychom co dobrého v nich, a s církví katolickou shodného, si obrali, a co ji odporného, toho se střežili. Krajan Tertullianův sv. Cyprian ani jednoho neopomíal dne, by byl nečetl v spisech Tertullianových, a takovou jim přikládal cenu, že jich sám ve svých vlastních spisech nejednou upotřebil, jako ku příkladu ve svých knihách „de oratione dominica“ a „de patientia“. I říkával k pisari svému Pavlovi: „Podej mně mistra!“ Vincenc Lirinenský v *commonitorium* svém popisuje Tertulliana takto: „Jako Origenes mezi Řeky byl nejznamenitější, tak Tertullian mezi Latiniky. Kdož byl učenější u věcech božských i lidských nad něho? S neobyčejnou silou duševní postihl celé libomudrctví, všechny sekty filosofické s jich zásadami i veškero pole dějepisu a vědy. Přísný a prudký byl duch jeho, a převzal-li co k vyvrácení, důmyslností svou z kořen vyvrátil to aneb rozptýlil mocí důvodů svých. Komu dále možno, výmluvnost jeho dostatečně vychváliti? Rozsudkové jeho tak jsou rázni, že i ten, kdož se nechtěl dát přemluvití, nucena se viděl, přisvědčiti jemu. Všecka jeho slova byla výroky, a všickni pomyslové jeho vítězným přesvědčením. Zakusili toho židé i pohané, a nejvíce haeretikové, jejichžto rouhavé řeči hromovým porážel hlasem. A přece při tom všem tento muž, tento Tertullian, nezůstal na svém, alebrž změnil smejšlení své, nedrže se pevně učení katolického, této staré a všeobecné víry, a při vší výmluvnosti své, žel! tak nešťastně si počíнал, že, jak sv. Hilár o něm píše, ná-

potomním bludem svým všecku odjal vážnost (autoritu) přesvědčujícím spisům svým.

Dr. A. Neander o Tertullianovi úsudek pronáší tento: „V přirozenosti jeho punicko - římanaké, v pohanstvu napřed vyvinuté, divoké, mocné a tuhé ještě mnohé věci na odpor stály duchu křesťanství proniknouti chtějícímu. Jeho nadměrný duch vměstnán byl ve formu jiného způsobu, kteroužto teprv s nemalým potýkáním sobě přivlastniti musel. Kvas křesťanství musil jeho ohnivou, prudkou, prehlivou a přitom sarovou přirozenost dříve naskrz proniknouti a vyjasniti; mladé víno, do nádoby staré nalité, vzhledem na chuť v ní nabytou, snadno nezalce zmýliti může. Tertullianu při vši jeho ostrovtipnosti, hlubokomyslnosti a dialektické obratnosti nedostávala se logická sřetelnost, poklid a pořádek; duch jeho hluboký a tak plodný zároveň vzdělán nebyl. Cit a názorlivost převládaly jsou nad mohůtnost pojmů, život vniterní, křesťanstvím proniklý, předstihl vyvinutí rozumu. Co si vznešenějšího a vyššího tkvělo v niterním jeho životě, v citu i v názornosti, a však v ponětí nebylo mu lze to vyvinouti. Křesťanstvím otevřel se mu nový, vniterní svět; city a idey probíhaly jeho živou a ohnivou duší, ale k vyjádření jich nedostávalo se mu přiměřených slov. Duchu jeho novému nadměrnému potřebí bylo, tvořiti si teprv mluvů. Slyne muž ten zvtáště vtípem, a však tentýž někdy tak ho zavedl, že mámivě zdánlivé důkazy za přesvědčující důvody mluval.“

Nadšen křesťanstvím a jím jsa rozcílen, objevuje Tertullian v spisech svých ducha, kterýž s plamennou láskou všeho hájil, čehož se uchopil, kterýž však také vše, což proti věci od něho uchopené bočilo aneb bočiti se zdálo, příkře jest odrážel. „Čiperná a důmyslná hlava jeho, píše Katerkamp, živým byla skladem pomyslů, obdařena jsouc v dobách klidných veleob-

sáhlym bystrohledem. Tím stávalo se, že kolikrátकों pravdu proti jejím soupeřům zastával, vždy vítězoslavně vyšel z bojiště; než popudlivou sveden jsa myslí, i blud zastával. V spisech druhu toho ukazují pak Tertullian rovněž plodného ducha; než ale sloh jeho jest nadutý, a mrav jeho osobivý a hořkožlučný. V spisech však, ku kterýmžto ruku přiložil co katolik, zvláště za prvních let, naskrz osvědčuje zřetelnost, ač ne vždy s hlubokými myšlénkami spojenou. O slohu jeho zvláště Laktanc Firmian tentousudek vynáší: „In loquendo parum facilis, minus comtus et multum obscurus fuit.“ *) Novější spisovatel Schrökh však praví, že sloh jeho jest vzácností, k nížto se nic přirovnati nedá. Mysl jeho vážná a pohybná neustále pracuje, aby vynášla vyjádření nejplnějši, nejživější a nejvýznamnější. Myšlénky a slova hrnou se, a čtenář se často prochází jako při tmavé noci bleskem jen chvílkami ozárené. Zastaralá, z částky nově tvořená, nucená, a hledaná slova, tvrdá jich spojování, rozličné narážky, nestejnost řeči, stručná krátkost, smělí obrazové, bodlavé přepovědi, důvtipné naprotní sady, slovní hříčky, to vše známkou jest péra jeho. Často znamenáme, co říci chtěl, ale nikdy nelze dostihnouti hlubokosti jeho. Ano sem i tam schválně skrývá se v zatmělosti, než stojí to za práci, ji vyjasnit. Avšak mílerádi zapomínáme na všechny obtížnosti tyto, jelikož se nám to pokladem pomyslů vynabražuje. Sladkéť namáhání prodrati se a dostatí až k samému jádru čistému.

Přistupmež již k spisům Tertullianovým. Abychom spisy jeho, jichž mnoho pozůstavil, přiměřeně spořádali, tří dob života jeho uvážiti sluší, totiž kteréž psal jako katolik, kteréž psal jako Montanista, a konečně jako zakladatel vlastní sekty.

Petr Annatus *lib. 4.* následující uvozuje spisy jeho

*) Div. instit. *lib. 5. c. 1.*

pro církev naši psané : 1. *Apologeticus adversus gentes*. 2. *Ad nationes* lib. duo. 3. *De testimonio animae*. 4. *Ad Scapulam*. 5. *De spectaculis*. 6. *De idololatria*. 7. *De corona militis*. 8. *De pallio*. 9. *De poenitentia*. 10. *De oratione*. 11. *Ad martyres*. 12. *De patientia*. 13. *De habitu muliebri* lib. 1. 14. *De cultu foeminarum* liber alter. 15. *Ad uxorem suam* libri duo. 16. *De velandis virginibus*. 17. *Adversus Judaeos*. 18. *De praescriptione haereticorum, sive adversus haereses*. 19. *De baptismo*. 20. *Adversus Hermogenem*. 21. *Adversus Valentinianos*. 22. *De anima*. 23. *De carne Christi*. 24. *De resurrectione carnis*. 25. *Adversus Marcionem* lib. 5. 26. *Scorpiacum odversus Gnosticos de bono martyrii*. 27. *Adversus Praxeam*.

A však není tomu tak, že všechny tyto jeho spisy od Petra Annata zde uvedené čistou katolickou pravdu předkládají; nebo v některých se právě velmi bludná domnění nacházejí, jako ku příkladu v knize *de resurrectione carnis*, a v knihách *de poenitentia*, *adversus Hermogenem*, *adversus Praxeam*, *de anima* a t. d.

Spisy proti církvi psané, oznamuje Petr Annatus tyto: a) *De exhortatione castitatis*. b) *De monogamia*. c) *De fuga in persecutione*. d) *De jejuniis adversus psychicos*. e) *De pudicitia*. Psal však Tertullian některé ještě jiné knihy, jako šestero knih, *de extasi*, a sedmou proti Apolloniovi, a t. d. jichž ale více není.

Dr. Nösselt spisy Tertullianovy v patero tříd rozdělil. Do první třídy dal ony, jejichž věk a pravověrnost se bezpečně udati může, totiž list k mučovníkům, pojednání o divadlech a modloslužbě, o obraně a knihy k pohanům. Do druhé třídy klade spisy dle věku povědomé, a však montanistické zásady zahrnující; jako dojednání o věnci, o obleku ženských, o útěku, knihu *Scorpiacum*, knihy proti Marcionovi, knihu o plášti, a list na *Scapulu*. K třetí třídě připojil spisy, jichž věk

určiti nemožno kteráž však před odpadlým svým zho-
tovil jako traktat o modlitbě a o křtu, mimo dvě knihy
na manželku svou. Třída čtvrtá zavírá pojednání ob-
sahující nauky montanistické, jichž však věk určitě se
nedá. Jsou to knihy o trpělivosti, o povianosti pauca
rouškem zaslomiti se, o čistotě, o jednom manželství, o
postech, o cudnosti, pak knihy proti Praxeovi, proti
Valentinianům o zastaralostech kacířů, o těle Kristovu
a o vzkříšení. K páté třídě posléz přičítá pojednání
taková, o jejichž věku a učení se nic jistého neví, po-
kládaje za takové a však podivně knihu o pokání a
knihu proti židům.

Neander v knize své: *Antignosticus*, spisy Ter-
tullianovy dle rozmanitého jich obsahu na tři třídy roz-
dělil. V první třídě staví ty spisy, jenž se na poměry
křesťanů k pohanům, na poměry křesťanského života k
pohanskému, a na trápení křesťanův, a jich se chování
uprostřed pronásledování potahují. Jsou pak násle-
dující: List k mučenníkům, kniha o modloslužbě, obrana
pojednání o svědectví duše, o věnci, o útěku, *Scor-
piacum* a list na *Scapulu*. Do druhé třídy sestavuje
ty, v nichž jedná o křesťanském životě a o kázni, ze-
jména pojednání o trpělivosti, o modlitbě, o křtu, o po-
kání, knihy na manželku svou, pojednání o obleku žen-
ském, o čistotě, o jednom manželství, o cudnosti, o po-
stech, o zastření se rouškou a o plášti. A posléze v
třetí třídě zahrnuje dogmatické a polemické spisy, jako
pojednání o zastaralostech, knihy proti Marcianovi,
proti Valentinianům, pojednání o těle Kristovu, a vzkří-
šení těla z mrtvých; knihu proti Hermogenovi, poje-
dnání o duši, knihy proti Praxeovi a proti židům.

Nebude od místa, slyšeti ku konci ještě o něm
úsudky dvou mužů, v církvi naší za novějších časů
proslulých. Jsou to Stolberg a Stäudlin. Onen takto
píše; „Chtíti rozsouditi, za jakými příčinami neb dů-

voxy Tertullian svěden a od církve Kristovy byl se odleučil, a učení Montanova přichytil, byleby opovázlivostí. Činy a skutky možno nám posouditi, úmysly však náhledy posuzuje kůl. Nechtějme sáhati do vnitřností Božích. S některými z novějších tvrditi, že přestoupil k Montanismu z mrzutosti, poněvadž ho nezvolili za biskupa karthaginského, aneb že místo krajana svého sv. Viktora nebyl hlavou církve naší učiněn, vidí se mi býti opovázlivé, nelaskavé a neděbře odůvodněné. Sv. Janolín udává příčinu, kteráž ho byla pohouta, by se stal odštěpencem. Na muže, dle zdání našeho od přirozenosti hrdého, výtečnými dary ducha opatřeného, a sobě svědomého, že se mu pravdočitu a čistého vkusu nedostává, a jehož nejedni souvěci velice si vážili, což i potomní věk činil, na muže takého a přitom prudkého ovšem lehkovážnost římského duchovenstva nemile působila. Avšak soudím, že by se pád Tertullianův, i bez toho zevnějšího působení, již z jeho podivných obzvláštností snadno dal vysvětliti. Nikdy neuvěřím, že muž ten, jehož pozdější montanistické spisy mnoho třeslivosti a kyselosti do sebe mají, ale něměně mysl upřímnou a vážnou objevují, zúmýslně pravdu obětoval samolibosti své. Ale beze strachu, že mu křivdu učiníme, hltovali jest nám ho, že z hrdosti upadl; neboť oddělil se od církve právě, toť neštěstí, kteréž nepotká nikoho, kdož pokorně medle se, a nedůvěřajíc sobě, v Boha doufá a po pravdě touží.“ A Staudlin dokládá: „Tak smýšlel a učil Tertullian, muž slavného důvtipu, veliké původnosti, velikého ducha a charakteru, prudký a vášnivý, ale prostý, upřímný i ctný, často až i hrubý, v morálce své přísný a úsebný, až skoro nelidský, v ničem neshovívaje křehkostí lidským, volnomluvný v naukách bohoslovných, však pouze proto, aby tím přísněji a určitěji dále si počínal. Proč k Montanistům přešel, příčinu toho sám udává tu, že Parakleta uznal,

a katolické povaha, myslí že velmi tělesné (adv. Franz) Nelze mi přisvědčiti obyčejnému mínění, že zcela od církve naší byl se odloučil. A kterak by se byl Tertullian u tak veliké a dlouho trvalé vážnosti v církvi udržel, kdyby ji dočista byl opustil, a k nenáviděným Montanistům rádně překročil? Mnohé jeho zásady i v církvi katolické váhy sobě vydobyly.“*)

Ousobeky.

Něco z třicetileté války.

Jaké ovoce tak nazvaná reformací vydala, patřiti byla na celý čas třicetileté války. Nejvíce ale toho strastného ovoce zakusily Děvín a Augspurk. Následky, které tu tak řečené čisté slovo Boží mělo, byly hrozná, strašlivá. My litujeme, srdečně litujeme, že se to všecko stalo, avšak co se stalo, odestati se nemůže. Zde krátký toho nástin.

Město Děvín rozniceno vášnivou horlivostí — fanatismem — nového učení a náboženství — protestantismu — jež tak řečení reformátorové v šestnáctém století v Němcích uvedli, jakož pak i hořkou a slepou nenávisť proti katolicismu jako, zbourilo se a císaři pánu svému ve své vášnivé přepjatosti a sšílené roznicenosti poslušnost vypovědělo. Tuf se dle nevystižitelných soudů božích hrůzostrašný den z věčnosti vyvinul, v němžto strast, bída a nevypravitelná úzkost na nešťastné obyvatele děvinské jako před věky na

*) Confer Opera 2. Sept. Flor. Tertulliani per beatum Rhaenarum Selet studiensum e terebris eruta. Basileae 1521. — Apparatus ad positivam theologiam auctore Petro Anato. Venetiis 1744 — Tertullians eämattliche Schriften, übersetzt und bearbeitet von Franz A. Bernard. Augsburg 1837.

bombózný Jerusalem dle přísné spravedlnosti božské připadla. „Pán světů,“ jakž dí jeden z nejnovějších německých spisovatelů^{*)} odvrátil od zrádců všemocnou pravici svou a přivedl před hradby skalopevné nešťastného Děvina angela zhoubeč.* *) — Vůdce totiž císařského vojska proslulý Tilly, jakož protestantští kronikáři a predikanti hrozným ukrutníkem, ač neprávě, jakž brzy uslyšíme, nazývají, přitáhl ku konci měsíce března 1631 s valným vojskem k městu Děvinu, jenž zpoléhajíc na své pevné hradby, zásobu streliva a špiže, k boji na život a na smrt se hotovilo. Tilly obklíčil a oblehl město se všech všudy stran jako před věky Říman Titus bezbožný Jerusalem.

Tedy ku konci měsíce března 1631 započal Tilly obležení Děvina, a to se vsí přísností, tak že přepych obyvatelů míjel, a to tím víc a více, protože z nedostatku ozbrojenců dvě předměstí opuštěny býti musely, a že hrdinský císařský plukovník Pappenheim několika pevností útokem jedné po druhé dobyl; čímž větší část ve válce zběhlého posádkového vojska dílem zničena, dílem k boji neschopna učiněna byla. Aby tento nedostatek nahrazen byl, museli se měšťané ozbrojiti a hradby všudy obsaditi, při čemž, jakž obyčejně se u všech těchto pádech přiházívá, rozdílem mezi bohatými a chudými nesvornost a nesvorností mrzutost, malomyslnost a lhostejnost vznikla, kteroužto by bylo ovšem odevzdání města na slib a na základ docíleno býti mohlo, kdyby byla sšílená nenávisť všeho, cokoli katolického a císařského sloulo, jakož i fanatisování a popuzování zlomyslných obyvatelů fanatickými řečmi protestantských predikantů činěné vzdání se a odevzdání města nezabránilo, nezamezilo, a tudyž i ty poslední výminky, které Tilly činil, lehkovázně a nesmyslně nepřekazilo; — čímž ovšem, jakž brzy uslyšíme

*) Borst: Reformationen und Revolutionen - Geschichte Deutschlands.

všechno vsudy v nešťastném městě v opak drtem obráceno bylo.

V těchto okoličnostech, když již také vojsko nepřátelské, totiž Švédové, se svým králem Gustavem Adolfem, tímto novodobným Brenusem s německými protestanty spojení k odsazení města táhli, umínil obzřetný císařský general Tilly od obležení Děvina upustiti, a proto také jednu část děl z dělovišť odvléci rozkázal, čímž obleženým nejstkvělejší naděje brzkého odsazení a pomoci svítati se zdála, tak že touto nadějí v sen takorůzka ukolebání klamně bezpečnosti zcela se oddali, kterážto z větší části ty nejkrutější a nejbroznější tresty v živobyti lidském dle mnohé truchlivé zkušenosti předchází. Rovněž i tuto se dalo.

Plukovník totiž hrabě Pappenheim, tento nejhorlivější syn katolické Církve, hrdinský a nejstrašnější bojovník domu rakouského, dosavad vši silou o dobytí města stůj co stůj se pokoušel, všechny tvrze, celní hradby a polabské ostrovy mezi tím dobyl, a nyní ještě před otáhnutím radil, aby se Tilly spojenými silami o hlavní útok pokusil. Tedy vůdcové shromáždivše se o půlnoci v hlavním stanu Tilly-ho ponavržení Pappenheimovo, aby totiž hlavním útokem na Děvín se udeřilo, v radě přijali, kteréžto udeření druhého dne v pět hodin ráno, totiž 5. května 1631 dle jednomyslného vůdců usnešení se státi, a pak dvě rány zděl k léto hrůzostrašné truchlohře, jakých svět zřídka vidívá, znamení dáti měly, což se potom až k sedmé hodině prodloužilo, proto že Tilly vzdor svému obyčeji a vzdor své hrdinské odvážlivosti nyní rozpačlivý, i blaho vojska, v němžto teď jediná síla a moc císařova spočívala, na mysl přemítaje, své staré podgeneraly ještě jedenkrát v stanu svém k poradě shromáždil. Než hrdinský Pappenheim *) dávno již před východem

*) Pappenheim tento proslulý věrný syn Církve náleží k nejznan-

slance své prápory v zákopních hradbách seřadil, a nyní netrpělivostí zuby škřipaje první znamení k strašnému útoku očekával. Sotva první rána z děla zahřměla, tuť i hned s divou prchlivostí jakoby nejprudší hrůzonosná vichřice přes obsazenou cestu se hnál, takže nevzdanou svou odvážlivostí i hněvém roznicených svých vojinů vše snažení nepřátelského vůdce Falkenberka překazil, kterýžto rykem, pohromem a hroznou střelbou vyděšen trabníka, jehož Tilly poslednímkrát za přítomnou vyjednávání k němu byl poslal, odbýval, nyní však s kapou honem schnaných vojinů tam přikvapil, kdež hrdinský Pappenheim vše dopsil, smrtil a porážel. Mezi tím udeřily také ostatní prápory Pappenheimovy: hrůzostrašná střelba hřměla, do hradeb se se všech všudy stran pánilo; tu se objevil výlom v hradbách, jehož sobě obležení na počátku málo všimali, než právě tímto výlomem byla cesta do vnitř města otevřena. — Falkenberk Švéd prostřelen s koně se skácel, a pádem i smrtí jeho nastal zmatek nejzáhubnější. Císařští vojinové jakoby divoký hráze trhající proud do města se brnuli, kdež veškeré ulice i všechna všudy místa okamžením obsadili a obyvatele rozstavěnými děly zpátky do domů zahaaly. Když ale hned potom ze všech všudy oken koule, kamení, vřelá voda, ohnivé věnce a jiné ohnivé záhubné látky jakoby prudký lijavec dořá sršely a lítaly, když ulice po ulici jednotlivými útoky novým krveprelitiím dobyté býti musely, tuť vojiny nevypravitelný vztek pojal: boj se v překrutné vraždění

menitější rekám věků svého. Španělové ho ne jinak než „Oživ-
veným“ nazývali. Již po bitvě na Bílé Hoře 8. listopadu 1620
svedené ležel tento rek tůžce raněn několik hodin mezi mrt-
vými, až konečně nalezen, od svých poznan a smrti vyrván
byl. Na jeho čele bylo viděti dvě rudé prouhy mečům se po-
dobající, jimiž ho přiroda již při narození znamenal a které,
když se hněvem rozpálil, gokaždé krevi naběhly. —

proměnil, tak že se každého stáří ani poklavi nečetilo. — K tomu všemu vybuchl prudký, hrůzostrašný, jizlivý oheň, a to původem smudniku (střelného prachu), kterýžto obležení pod zemí v podkopích založili: tu se strhl hrůzoprudký vítr, hučel, upěl a skučel strašně, jakoby se blížil poslední den; i šlehal aň hrůza vztekla v jizlivý vhaivými proudy jako nejzáhubnější povodeň se rozlévajícím oheň, takže končeno i císařští vojinové od dalšího vraždění upustili a do svého tábora zpátky utéci museli.

Druhého dne potom psal Pappenheim vévodovi bavorskému Maximilianovi: „Chvála Pánu Bohu! pýcha Děvinských pokořena jest: My jsme Děvina útekem dobyli, zrádného biskupa jsem já svou vlastní rukou jal, boj překrutný trval čtyry hodiny. Falkenberg jest zabít, a všichni vojinové i měšťané, kteřížkoli se zbroje chopili, pobiti jsou. Když již zúrlost a krutost vojenská přestala, ubožili se živlové na věrolemné obyvatelé, odpadlíky, církve tupíce a bořiče: tuť teprva prchlivost a tresty boží nastaly, oheň z podkopů od nich (Děvinských) udělaných vybuchla, a v několika hodinách to krásné město strávil a se všemi poklady i se vším behatstvím v prach a popel je obrátil. Kolíkoliv lidí se v sklepích anebo na hůrách skrylo, všiekní shořeli. Mámať za te, že přes 25,000 lidí zahynulo, a zajisté od dob dobytí a rozmetání Jerusalema nic tak hrůzného ani strašného viděno nebylo, nikde snad se tak patrně metla a tresty boží neukázaly.

Dne 28. května přijel Tilly ještě jedenkrát na koni do města a ronkával mrtvoly a ulic uklidňi a cesty vyčišťiti. Skoro tisíc lidí bylo s katedrálního kostela vynešeno, kdež tři dní a dvě noci a prostřed smrtelné úzkosti vše pomoci zbavení, hladem a žízni trápění trvali. Tilly jim mílosti udělil a pokrmu podati ronkával.

Pálení a dráncování byl teď konec učiněn, a co-

koli zachováno bylo na živě, zůstalo. — Na hradbách se jenom asi 68 hrubých děl našlo, a jelikož císařské vojsko co do potravy nouzi trpělo, neradoval se šlechtný Tilly příliš z dobytí nešťastného a od Boha pro své dvojnásobné huřictví tak přísně potrestaného města Děvina. — Že by se tedy byl Tilly z ohavnosti spuštění, jehožto památkou lživý, stranný duch jistých spisovatelů jmenů tohoto šlechtného muže, jehož souvěkost „hrdinským Josuem“ nazývala, poškvřiti a zhanobiti se snaží, že by, pravíme, Tilly z této ohavnosti spuštění se byl radoval a vraždění i pálení města rozkázal, vyvrací se všemi okolnostmi i šlechtným smejšením a jednáním tohoto slavného muže, an nad nešťastným hořícím městem slzy vyléval a hořce plakal, a když potom do měst vjel, v jedné ulici s koněm stoupil a pacholátko na prsech mrtvé matky ležící zdvihl řka: „To buďž kořist má!“ Tak jednal od jistých lidí nenáviděný, i také za dnů našich mnohokrát potupovaný a haněný Tilly, ovšemf to od jistých z otec lži pocházejících lidí. — Mnozí protestantští spisovatelové a mnozí po nich odříkávači, predikanti a jich kantorů sobě obvykli Tilly-ho hanlivým hlukotem a lživým sikoťem za harbarského ukrutníka před tváří světa do čtyř větrů prohlašovali a roztrubovali, že totiž slovuťný Tilly syceny ohavností spuštění nařídil a rozmetání Děvina původem byl, a že se na tuto hroznou ohavnost spuštění s radostí díval, jakož i to, že pryč, když se ho někteří podřizení vůdcové tázali, máli drancování a vraždění přetrženo býti, odpověděl: „Ještě jen hodínku ke cti a slávě boží, a potom se rozmyslím.“ — Takové necudné, báječivé smyšlenosti a baany na jednoho ctihodného kmeta a nejvěrnějšího syna Círky (Tilly-ho) kydané, jehožto veškerým životem tyto necudné a nestydaté bájky vyvráceny jsou, mohou jen od těch lidí pocházeti, kteříž v známém pořekadle „ca-

lumniare audacter,“ zalíbení mají a pokoj dušem svým lží a utrhaním sčerněným v nenávisti pravdy hledají: kteříž také o božím světě řízení a zachování toho nejmenšího zdání nemajíce v bozskou vše řídící světovládu a spravedlnost co pokřtění pohané časů novějších nevěří. —

„Nebo Děvín,“ píše Boost, „potkala ne jenom krutá ale i rychlá rána, kterouž sfanatisovanému nešťastnému městu více pravice Páně než ruka lidská zasadila. Jako tedy duch, jímžto hrdinští obyvatelé Saragossy za časů novějších oživování byli, docela jiný byl, než ten, jenž tehdež v Děvině panoval; jako v obyvatelích Saragossy věrnost k Bohu, k vlasti a králi a křesťanskou pokorou a s odevzdáním se do vyšší vše řídící prozřetelnosti se objevila; při těchto ale nevěrnost k Bohu i k vlasti i zrada proti císaři, jakož pak i ten nejpošetilejší přepych při každé příležitosti se na jevo dával: tak také osud obou měst, ačkoli obě zbořeny byly, rozdílný byl. Když totiž město Saragossa šedesát dní v boji proti nejmocnějšímu vládaři časů našich v ulicích vedeném se ctí, se slávou a k všeobecnému blahu Španěl kleslo, a ke všemu tomu ještě smlouvou se vzdalo, co naproti tomu město Děvín po krátkém boji několika hodin za svůj přepych a za svou zradu nejhroznějším způsobem potrestáno světu dokázati muselo, že Pán světů ohněm a mečem hříchy otců vyléváním trestů na jich děti a vnuky tresce, a že ruce těch spoutati zná, na jejich pomoc zrádcové se zpolehali. — Jako tedy za dnů našich již z pouhých válečných příčin Napoleon hlavní město Buska zapálit rozkázati nemohl; jako zapálení a shoření dotčeného města jej velice rmoutiti a vojenský plán velkodušného Korsikána v nejedné tvárnosti pokaziti muselo, rovněž i z těchtož příčin Tilly sobě práti musel, aby město Děvín v třicetileté válce tehdež zachováno bylo; a

proto také rozmetání nešťastného města tohoto šlechtěného starce a srdečného přítele lidstva až k slzám pohnulo, že nad pádem nešťastných jako světa Spasitel nad zkázou Jerusalema plakal. Byli-li to ale Rusi, jenž (1812) Moskvu zapálili, aby Napoleona všech zásob i vši příležitosti k dalšímu vedení války zbavili: tak také bez pochyby dle tajných rozkazů švédského krále Gustava Adolfa, jehož němečtí protestanti zbožňují, a vykupitelem svým (?!) nazývají, byl to Falkenberg, jeho do Němec přivedení Švédové a fanatičtí v městě predikanti, jenž Děvín zapálili, aby Tilly všech prostředků k zachování své zemdlené armády zbaven, a aby popálením a zbořením města protestantský svět nejhanebnějším způsobem, totiž nejnecudnější lži stranu katolického barbarství a neslýchané ukrutnosti fanatisován byl.

A toto fanatisování a zlomyslné popuzování nebylo ovšem bez účinků, které však posléz nejvíce na samých protestantech nejohroženějším způsobem se objevily, a to zvláště na nešťastném a sfanatisovaném městě Augspurku, kteréžto město též nevypravitelná strast roku 1635 potkala. Město totiž Augspurk potravou a j. špatně opatřeno, bylo od císařských ku vzdání-se vzbuzováno. Než vyšší a vnitřní rada z Lutheranů záležejíc zasadila se proti vši smlouvě, a vše s hrdostí zavrhla, a tudy brzy potom hlad nastal a mor přehrozně zuřiti začal. Co před věky bezbožné město Jerusalem pro spáchanou na Spasiteli světa vraždu potkalo, mělo též město Augspurk v dobách třicetileté války za své nepravosti, totiž pro svého nejhoršího revolučního ducha a pro své přehrozné zuření proti všemu, cožkoli katolického sloulo, okusiti; psi, kočky, krysy, myši a j. byly tam stěvkostnou krmí, kůže, seno, tráva, sláma a j. byly lidským pokrmem, živé kostry — hladem zmořené vyžáblé lidské podoby — hryzly mrtvoly hladem již před

tím za živa vymořených nešťastných lidí; co mezi jiným brobníci udávali, že z mrtvol, jenž pohřbeny býti měly, masité částky z většího dílu vyřezány a za pokrm stráveny byly. — Tak trestal Bůh buřictví Děvina i Augspurku, když již před tím původcové zpoury v převrácenost smyslů vydáni byli. —

Jos. Zimmermann.

Krátké vysvětlení podobenství o bohatci a chudém Lazáru.

Luk. XVI, 19—31.

(Výjimek z kázání svatého Jana Zlatoústého.)

Aby Kristus Pán učenníky a jiné následovníky své tomu naučil, co smýšleti, a kterak dále ohledem na bohatství a jiné časné zboží zachovati se mají, přednesl jim i podobenství toto :

Člověk jeden byl bohatý, a oblécel se v šarlat a kment, a hodoval na každý den stkvostně. Žebrák pak nějaký byl, jmenem Lazar, kterýš ležel u vrat jeho vředovitý, a žádal sobě, kdyby mohl nasycen býti z drobtů padajících s stolu bohatce, a žádný mu ničehoš nepodával, ale i psové, přicházejíce lízali vředy jeho. Jaký to rozdíl mezi tímto a onim! Bohatec oplývá veškerými statky časnými (nebo statkové a zboží štěstí vezdějšího co vody přitékají k němu), hoduje každodenně po sybaritsku, překrásně ověnceny má dům svůj, ověnceny jsou i číše jeho vínem pěním a perlícím-se naplněné, nejedna místa tokem tím rozlitym zmočena, ústa jeho okoušejí nejdražších, nejvzácnějších a nejlahodnějších pokrmů; chovaje hejno kuchařů častuje nescíslné množství břichopásků a pochlebníků si oblibivších, hned z rána ho navštěvuji-

cích, těchto vlků, statky boháčů zžírajících, ale i duchu jejich tak zhoubných. Častuje i celé zástupy posunkářů, k vyžírání pokrmů a nápojů jemu pomáhajících. Ale i nádhera a stkvostnost oděvů jeho jeví zhejřilost. Žádné nenadálé neštěstí nepotkává ho, nic nezarmucuje ho, nijaké nemá mrzutosti, žádné nepohodlí netíží ho, a oklopen jsa četným služebnictvem, a maje vše, co hrdlo ráčí, celý život svůj tráví v samých radostech a rozkoších. A však pozorujíce živobyťi toho bohatce znamenáme, že on dle slov svatého Evangelium vchází širokou branou a kráčí prostranou cestou. (Mat. 7, 13.) Dlouho, a sice po celý věk svůj kráčí tou prostranou cestou, s bezpečností vesluje vždy při dobrém větru. Nikde pro něj není úskali, nikde mělčiny, nikde netrpí ztroskotání lodí, nikde nemění se štěstí jeho, životem tímto ubírá se jako po rovině utěšené; každodenně sice vlny nepravostí shlučují se nad ním, každodenně rozdirají ho nepořádné žádosti jeho; než toho nedbaje raduje se z toho; denně potápí se v obžerství, v hýření a ve vzteklé lásce k bohatství, necítě, že jest to zlé. Nelze jemu ani konce cesty té dohlednouti, a v lahodném toliko jsa požívání přítomnosti, i nepečliv o budoucnost pro zaslepenost svou, blíží se ku propasti nevidané. Neboť štěstí, v jehož držení jest příčinou všelikých věcí, mámi rozum jeho, i zatemňuje ducha jeho; jako slepec neví kam směřují krokové jeho, kam přijde.

Připomeňme si však a rozjimejme též stav ubohého Lazara, branou těsnou vcházejícího, a úzkou cestou krácejícího, i naučímé se smýšlení a jednání onoho bohatce tím lépe znáti. Lazar nenachází se na osamělém místě, na poušti, ale u prostřed města, neleží v nějakém skrytém tmavém koutě od domu onoho bohatce vzdáleném, ale u vrat onoho bohatce leží, tak že tento víckrát za den jej viděti může i vidá, ba nemožno bo-

hatci, vyhnouti se, by nespáčil Lazara. I služebnictvo bohatcovo dobře ví o tom, že leží u vrat Lazar, vidí jej za den vícekrát, než nevšímá si toho, jako by ho nevidělo. Lazar zápasí nejen s největší chudobou a nuzností, že mořen náramným hladem sobě žádá, kdyby mohl nasycen býti z drobtů, padajících se stolu bohatce; nébrž jej svírá neustále po celý život jeho nejprudší, nejnebezpečnější nemoc. Pro množství nejphyzdnějších vředů nejsa podoben člověku, ale živé mrtvole, a vši síly zbaven, není s to, aby odehnal psů přicházejících vředy jeho lízat. K tomuto dvojímu trápení přidružují se ještě jiné neštěstí. Lazar vidí se také ode všech jiných lidí opuštěna, opovržena, zavržena. Mimo útrpné psy nikdo nepřichází, — by jej těšil slovem i skutkem, nikdo mu ku pomoci nepřispívá, což bolesti jeho prudké tím citelnější činí a mysl jeho tím více zkormucuje. Již sama o sobě jak chudoba tak i nemoc dost jesti obtížna, a však nikdo-li nám nepřispívá, neštěstí naše tím zvětšuje se, bolesti nabývají větší prudkosti, plamen stává se vzteklejším, bouře násilnější. Trápí jej i to, že bohatce vezdějším obsypán štěstím, zlý a bezbožný vede život, máje necitelné, kamenné, ukrutné, nelidské srdce, tak že ho i psové útrpností svou zahanbují. Připomíná sobě, že ač v cnostech všelikých se cvičí, nicméně snášeti mu jest všestrannou bídu, nad jakovouž větší a horší nedá se ani pomyslití. Kdyby bohatce ten při všem časném štěstí svém nábožný, mírný, laskavý a jinými cnostmi ozdobený muž byl býval, nebral by si Lazar tak k srdci neblahý stav svůj, nesoužil by se tak. Zdá se, že Lazar u vrat jeviště toho Satanášova leží, aby svědkem byl štěstí jiných lidí, a proto tak dlouho že živ ostává, aby vlastní neštěstí své tím více cítil. Co trápení jeho ještě více rozmnožuje, jest i to, že nikoho nevidí, an by se mu v neštěstí tom vyrovnati, aneb

aspoň podoběn býti mohl. My lidé tak spořádáni býváme, že nás v nesnázích našich již to upokojuje a těší i mírní bolesti a těžkosti naše, víme-li, že i jiní podobně nám trpí neb trpěli, a snad ještě více nás. Konečně i to dovršuje neštěstí Lazarovo, že lidé okolo jdoucí jej vidouce aneb o něm se dovídajíce, zle o něm smejslejí a soudí a tak i cti jeho se dotýkají. Žel! není jinak, než že svět dle zevnějška posuzuje, nezřídka pokládaje toho, kdož u veliké nouzi, bídě a chudobě postaven jest, a nemocmi těžkými a zlými navšívěn bývá od Boha, již proto za bezbožníka, ježž Bůh spravedlivě, dle zásluhy tresce. Nikoho není, kdož by neuznal, že stav Lazarův jest nejbídnější, politování nejhodnější. A kterak medle chová se v stavu tom nejtrudnějším? Žádné nevychází zlořečenství z úst jeho, nežaluje na Boha, neobviňuje prozřetelnost božskou; co trpí, nepřipisuje slepému osudu. Nepraví ani k druhým lidem, ani sám k sobě: Já, nikterého zvláštního hříchu nejša sobě svědom, tak trestán jsem, snášeje nejkrutější muky, hyna hladem, zžírán jsa nejbolestnější nemocí, tratě se poznenáhla, vředy a hnisem zohaven. Onomu bohatci dostává se jen samých rozkoší; nehody jiných lidí plodí mu rozkoš a obohacují ho, posmívá se utrpení mému, a toho divokého a nemilosrdného muže učinil Bůh pánem nad tak velkým bohatstvím, mne však, ježto ni jediným slovem k hněvu jsem ho nepopudil, tak mnohonásobně trápití se nechává. Slušno-li, by dle spravedlivého soudu nakládal tak se mnou? Kde jest tu viděti prozřetelnost a péči o to, což se nás týká? Nic takového nemluví Lazar. Lazar, nad nějž není spravedlivějšího, není netrpěliv, nerepce proti Bohu. V trápeních dokazuje největší stálosti, spokojen jsa s tím, což Bůh naň dopouští, domněnlivého štěstí zevnějšího srdečně přeje bohatci, díky vzdává Bohu za vše a chválí jej. Lazar,

shledán jest co pravý poklad, trním zarostlý a skrytý, u vnitř pln perel. Lazar i bohatec co dva rozliční hercové na divadle života toho si počínají. Nestejně hrají. Opona však již padá, jeviště zavírá se, i odstupují jeden i druhý z divadla vezdejšího života. O bidném žebráku Lazarovi dí Vykupitel náš dále takto: *Stalo se pak, že umřel ten žebrák, a nesen jest od angelů do lůna Abrahamova; umřel pak i bohatec, a pohřben jest v pekle.*

Jako diváci, před ohradou bojiště stojící, zápasníka s mnoha ranami pokrytého, krví skropeného, a věncem korunovaného, mezi tisícerym radostným voláním vítají, mezi sebe přijímají, a tleskajíce štěstí mu přejí, a obdivujíce jej domů doprovázejí: tak angelé Lazarovi takou prokazují čest, že, přicházejíce jemu vstříc, po přebtížném jeho putování na cestě úzké, po nesčíslných strastech od něho stále a trpělivě přestálých, nesou jej za odměnu do daleké krajiny nevyšlovné blahosti, kdež místo hladu hojnost neskončená všechněch statků; místo vředů a lože u vrat bohatcových pravý poklid ho očekává. Za to bohatec, jehož množství služebnictva, břichopásků a pochlebníků obstupovalo, chválilo a velebilo, radivších jemu jen to, čehož rád poslouchával, jenž všeho míval hojnost, nyní opuštěn jsa ode všeho po nakrátkce užitě rozkoši, a rukou smrti co vězeň uchopen, s sklopenýma očima, stydě se, že mu nemožné zodpovídati se, a třese se vlečen jest odtud pryč a jemu jest dostaviti se v krajinu, kdež místo bohatství připadá mu chudoba; místo nejskvostnějších pokrmů a nápojů hlad a žízeň; místo rozkoši neskončené bolesti, trápení a pomsta; místo poklidu jen sama lopota: onť pohřben jest v pekle! *Pozdvih' pak očí svých, v mukách jsa, uzřel Abrahama zdaleka, a Lazara v lůnu jeho.* Byla-li tedy Lazarovi dlouholetá nemoc na škodu? Bylo-li mu to na

ujmu, že všickni lidé jej opustili? Co mu to uškodilo, že psi vředy jeho lízali? Škodilo-li mu to, že tělo jeho bylo plno ran a vředů? Bral-li z toho škodu, že byl tak blízek místa, kdež se hýřilo? Lazar že s nevyrovnanou stálostí a velikomyslností snášel všechna pokušení, že tak srdnatě bojoval, a nade všemi pokušeními svítězil, zjednal si tím nejhojnější odměnu. Lazar žebrák jest nyní nejbohatší a nejbláženější: bohatec však nejchudší, nejnešťastnější! Jaká to náramná změna s oběma! Bohatec diví se a leká, vida Abrahama z daleka a Lazara v lůno jeho. Pohled na jednoho i na druhého rozmnožuje i zvětšuje trápení jeho, nic citelněji ho mučiti a boleti nemůže, než pohled ten. Poznává, že široká cesta, kterouž jest krácel za živobytí svého, vedla jej do této krajiny nesnesitelných muk; rozkoše veškery, jich byl požíval, tak mu přicházejí, jakoby toliko ve snách byl a jich požívání býval, poznává nyní vlastní zkušeností svou, kterak velmi se zklamal, voliv širokou cestu. V největší té chudobě své volá takto: *Otče Abrahame, slituj se nademnou, a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého u vodě, a svlaští jazyk můj, neb trápen jsem v plameni tomto!* Vidiš, odplatu jakou bere bohatec za ukrutnost svou? Lazarovi odepřel drobty, za to nyní ani krůpěje vody neobdrží. Nebo kterou měrou měřiti budete, měreno bude vám (Mar. 4, 24.). Proč pak ale obracuje se s prosbou svou na Abrahama, a proč ne na Lazara? Má za to, že Lazar ještě pamatuje se na to, kterak k němu se byl choval, a proto stydí se a rdí, i obává se, že by Lazar v nesnesitelném tom ohni jej vidoucí a slyšící nyní, ho oslyšel, ba ani mu neodpověděl. Abrahama však prosí, domýšleje se, že tento o tom nic neví, kterak s Lazarem nakládal, a kterak jest oběma v životě časném se vedlo. Hlásí se k Abrahamovi, jehož hostinství však nenásledoval, i nazývá jej otcem.

Hosinství to Abrahamovo zdaž neobviňuje nemilosrdnosti toho bohatce? Slušno-li, by Abraham Lazara k němu poslal, jemuž ani drobtů se stolu padajících nedopřál a neposkytl? Má Lazar nyní krůpějí vody jazyk jeho občerstviti, podáním jemu prstu smočeného, kterýžto vředovitý prst milosrdni lizali psi? Co odpovídá mu Abraham? *Synů pomni, žes vzal své dobré v životě svém, a Lazar podobně zlé: nyní on zde potěšen jest, ty pak se trápiš.* Ač Abraham jej synem, jmenem tak laskavým, jmenuje, nic neprospívá pojmenování to bohatci. Abraham poučuje ho, že má sice s ním útrpnost, vída velikost jeho muk, než omlouvá se při tom, že mu není potěšiti ho, ruky mu podati, bolesti jeho zmírniti, a nevyslovné tresty zmenšiti, jelikož potěšení toho sám zbavil se předešlým životem svým, a protož prosby jeho mu odpírá, i ukazuje mu, že sám původem jest a vinen všemi neřestmi, jež nyní snáší. Pomni na minulost, dí k němu, učinil-lis v životě minulém cos dobrého: nezapomínej, žes již prvé za to vzal odměnu, při neustálém zdraví oplývals bohatstvím, ctí a slávou a jinými rozkošemi. An jsi však tyto věci za pravé pokládal statky, a jich k nelaskavostem, neapravedlaostem, k nemilosrdenství, k pýše, k obžerství a k jiným nešlechtnostem užíval, život zle skončiv, proto nyní zavržen jsa, zde se trápiti musíš. A však Lazar byl-li sobě svědom některých chyb a poklésků co člověk, přijal za to prvé tresty od Hospodina: trpěl nezhojitelnou, přebolestnou hrůznou nemoc, nahotu, hlad a žízeň, posměch a opovržení lidu, od nikoho nebyv politován, ani potěšen, trpělivě snášel to, cos ty měl za zlé, co ale on neměl za zlé, brž za dobré, a za to, že prvé všecko zlé si odbyl, nyní jest potěšen, ctěn a oslaven. K těmto slovům pro bohatce tak strašným dokládá Abraham ještě toto: *A nad to nade všecko mezi námi a vámi propast veliká utorzena jest, tak*

aby ti, kteříž by chtěli přejíti k vám, nemohli, ani od onud k nám přejíti. Hrozná jako peklo jest odpověď ta, kterouž ústy Abrahamovými jakožto střední osobou Bůh sám, nejspravedlivější soudce, dává bohatci zavrženému a k mukám věčným odsouzenému. Propast veliká dělí Lazara od bohatce, tak že nemožno jednomu přijíti k druhému. Život obou nyní tak se liší, jak se liší cnost od nepravosti, odměna od trestu. Dokud bohatcť hojnost měl všelikého pozemského štěstí, pokládal sebe za blaženého, i jiní jej za takového vyhlasovali a oslavovali, a na proti tomu Lazara měli za nešťastného; rozdílný byl prv život obou, rozdílný jest i nyní; prostranná a pohodlná cesta, kterouž kráčel jest prv bohatcť, přivedla jej konečně v místo trápení neskončených, úzká však a drsnatá cesta, kterouž kráčel Lazar, přivedla jej do sídla pravé nebeské blaženosti. Vyrozuměje bohatcť, že dotčená žádost jeho jest oslyšána, ano, že nemožno, by byla splněna, klade žádost jinou, a jmenovitě tuto: *Prosím tě tedy, otče, abys poslal jej aspoň do domu otce mého; nebo mám pět bratrů, aby tak jim osvědčil, by i oni nepřišli do místa tohoto muk.* Prvé prosil bohatcť za sebe, nyní prosí za jiné, za bratry své, ale i tato prosba jeho jest marná. Nemoha pro sebe nižádného dosíci dobrodiní, vzpomíná na bratry své, jichž nevidí, pečliv jsa o blaho jejich. Dokud zde štěstím, v rozpustilostech a rozkoších oplýval, politování hodný pohled na Lazara nehnul srdcem jeho, ukrutně si počínal, a nyní u prostřed nesnesitelných muk prosí Abrahama, by do domu otcovského poslal k bratrům jeho Lazara, kteřížto tak dobře, jako on svědkové bývali všeliké strasti a trápení, s nimiž bylo zápasiti Lazarovi; nyní chce bohatcť, by se svědky stali vítězo-slávy Lazarovy, by tou změnou, kteráž se byla udála s bratrem jejich a s Lazarem, naučili se sami vlastní

život svůj změnit a napravit, a tak aby ušli trestů, na onom světě jim hrozících. Vidiš, kterak bohatec nyní se stal dobrotivým a milosrdným? Než co mu prospělo jeho pokání? Nic, pozdě již bylo proň káti se. Divadlo bylo již zavřeno, půtka ukončena, již nebyl více čas k zápasení. A proto prosím a zavazuji vás, byste hříchů zde oplakávali, zde jich želeli. Zde nechť ucítí srdce naše moci slov kazatelových tesklivost, by někdy tam červa jedovatého neucítilo; zde nechť domluva nás pálí, aby tam oheň pekelný nepálil nás. Slušno, aby onino, kdož zde se rmoutí, tam potěšeni byli, rozkošníci však, a kteříž pro spáchané hříchy své ani v nejmenší žalost neupadají, aby tam plakali a hořekovali. Neboť blahoslaveni lkající, nebo oni potěšeni budou (Mat. 5, 5.); běda vám, kteříž se veselíte nyní, neb kvíliti budete a plakati (Luk. 6, 25.). Bohatcovi, přimlouvajícímu se za bratry své, odpovídá arcitec takto: *Mají Mojšíše a proroky, ať jich poslouchají.* Těmito slovy chce mu říci: Tobě a bratry tvé nelze tak pečovat, jako Bůh sám o ně má péči, Tvůrce jejich. Dal jim tisícero učitelů, jim radu dávajících, jich napominajících, kárajících. Bohatec posléz praví ještě toto: *Ne otče Abrahame, ale kdyby někdo z mrtvých přišel k nim, činili by pokání.* Bohatec ten mohl na světě písma svatého poslouchati, nedbal však toho, což ono velí, anobrž posmíval se písmu, za bajku je maje, a pohřížen jsa v rozkoších marných, živ byl toliko světu a tělu. Z chování svého vlastního soudil nyní na nevěřící bratry své, písma svatého tak jako on si nevšímající. K těm, myslí sobě, kdyby někdo z mrtvých přišel, zajisté nestrhli by si z něho posměch, ale uvěřili by slovům jeho, vstúpili by je do srdce, i spravovali by se dle nich. Ale Abraham odbyl bohatec toho, řka k němu: *Když Mojšíše a proroků neposlouchají, aniž kdyby, někdo z mrtvých*

vstal, uvěří jemu. Kdo písma svatého neposlouchá, a jemu nevěří, ten že ani z mrtvých vstalému neuvěří, toť pravda, kteráž se na židech, Mojžíšovi i prorokům nevěřivších a jich neposlouchavších, dokázala. Neboť když i mrtvé viděli vzkříšené, nevěřili slovům jejich. Tak za času Kristova viděli přítele jeho Lazara, bratra sester Marie a Marty nápodobně vzkříšeného, a přede neuvěřili, ano zahabiti jej hleděli; užřeli v prvním věku naší církve mnohé, jenž z mrtvých vstali, a přede apoštoly pronásledovali, a v nevěře setrvali. Zákonové Mojžíšovi a učení svatých proroků hodnověrnější jsou, než kdyby kdo z mrtvých vzkříšených zvěstoval jakés učení. Nebo co písmo svaté praví, to praví sám Bůh, věčná pravda, Pán živých i mrtvých, a slova Jeho jsou nám zákonem. A protož kdo na tom stojí, aby zemřelí z onoho světa na zemi naši navrátili se k poučení našemu, žádá věci zbytečné, jest pošetilec. Kdo nevěřícím jest, v držení jsa písma, ostal by nevěřícím, byť by i z mrtvých kdo vstal a jej vyučoval.

Coelestia Ousobský.

Něco na pováženou o křestní knize.

Jak vůbec známo, obsahují křestní naše knihy mezi jinými odřady čili rubrikami též odřady k naznačení náboženství křtěncova. Již před dráhným časem vtírala se mi v mysl veledůležitá to dle zdání mého otázka, co by vlastně tím rozuměno býti mělo, pakliže v katolické křestní knize od katolického pastýře duchovního dítě křtem svatým očištěné, a v církvi Kristovu přijaté co evangelické se poznamená; a vyznati se musím, že jsem se stanoviska katolického nikdy náležitě odpovědi na otázku tuto nalezti nemohl.

Dle zásad katolické věrouky bylo mi takovéto zákonem stanovené znamenání věždy nepochopitelné. Než — tehda bylyť jsou naše okoličnosti ještě zcela jiné, než těchto dnů našich. Tehda nebylo ještě rovnoprávnosti náboženské rokem 1848 zrozené, a tudíž také neuznával se posaváde nížádný akatolický pastor za oprávněného od státu k veřejnému, před zákonem platícimu vedení kněh těchto. Nepochopoval-li jsem tedy za onoho času se strany dogmatické, proč by se mělo to ono dítě novokřtěné co protestantské čili evangelické zapsati do matriky: mohl jsem si alespoň se strany politické věc tuto poněkud vysvětliti. Museltě duchovní správce takřka jakožto občansko — církevní úředník vtělovati do matrik úkony pastorů v duplikátě mu zasláné, a tudy i věrně rubriku „*evangelik*“ vyplniti, jak to v duplikátě byl nalezl; museltě psáti co a jak se mu státním zákonem bylo nařídilo, byť si to i bylo proti všelikým zásadám katolickým, poněvadž církev dle jména vládnoucí v skutku; ani ceknouti nesměla. Bohu za to dík srdečný, že onyno časy pominuly; že místo zdánlivé přednosti právo, místo nevolného se koření volnost a svoboda církvi jsou navráceny. Však stává posud nadzminěných rubrik v křestních matrikách našich. Nuž jak si teď věc tu máme vykládati? co teď o ni souditi?

Bych bez obalu vyřkl předsvědčení své, pravím: dotěčné rubriky náboženství se týkající jsou cele zbytečné, a zapisování novokřtěnců do křestních našich kněh co evangeliků v úplném stojí odporu i s svatou věrou naší, i se svobodou církevní.

Důvody, na něž vyřčený tento úsudek zakládám, tak zdaji se mi býti podstatně, že sotva lze jim odporovati.

Jediná jest pravá církev Kristova, a protož i jediné pravé ty svátosti, ježto v lůně jejím se chovají.

V skutku-li tedy kdo pokřtěn jest dle ustanovení Kristova: křest jeho nemůž jiný, leč katolický býti, jelikož církvi katolické, jedinéto pravé církvi Kristově co poklad od Spasitele jí svěřený přináleží. Za pravý však křest vyhlašuje sv. víra naše, každý, byť si i od pohana, žida aneb kohokoli v čas potřeby byl udělen, pokudkoli ve jmenu trojjediného Boha dle ustanovení Kristova a tudíž i dle mínění jejího se byl vykonal. Za pravý a platný prohlašuje zvlášť každý křest od evangelického kazatele vykonaný, pakli nádzmíněných výmínek se posud šetří, čehož důkazem patrným zajisté to jest, že v takových případnostech navrácenec v církvích protestantských vychované větším dílem pouhým vyznáním víry v láno své přijímá. Dělati tu tedy rozdíel mezi křtem katolickým a protestantským pouze v ohledu na vykonovatele jest zajisté co do podstaty věci zcela zbytečnou. Křest jest buď pravý a tudíž katolický, aneb nepravý, a tudíž holá forma a co do svaté podstaty zcela prázdny. Byl-li pak křest toho onoho pravý, pokřtěnec takový zajisté jim přijat byl v láno církve katolické, ať si ho křtil již ten neb onen, poněvadž svatým křtem stáváme se údy církve Kristovy, a tato jest jediné církev katolická. Nač tedy znamenati, zdaž by křtěnec byl katolíkem, čili nic, když v jinou než katolickou církev přijat býti nemohl křtem svatým? — nač to, pak-li sám správce duchovní křtil, a tudíž jistě náležitě ví, že křesť ten pravý jest?

Však tu se mi řekne: „Tím, že děcko novokřtěné co nekatolické zaznamenáno jest, netvrdí se, žeby bylo řádně v společnost nekatolickou, a ne v církev pravou Kristovu přijato, nýbrž toto poznanenání značí toliko náboženství, v němž dítě bude neb má býti vychováno.“ Nuž vizme, zdali tak se ospravedlní dotčená rubrika? Nechci zde slov šířiti o tom, že tako-

výto zápis právě tolik pravdy do sebe má, jako kdybych vychovance duchovního už proto psal knězem, poněvadž knězem státi se má — a protože že zbytečným matením pomyslů býti se vidí; ptám se jen, kdo nám za to ručí, že dítě takové v skutku se vychová tak, jak jsme byli zapsali? kdo nám za to ručí, že toto nevinátko neumře prv, než by jediným bludem mohlo ještě pokazeno býti, a tudy v plné míře co katolické? kdo nám za to ručí, že v každé případnosti, kdežto o smíšených osadách zapisujem křtence co nekatolika, poněvadž oba rodičové vně církve svaté jsou, jináče se nerozmyslí, než snad s prvu byli smýšleli rodičové tito, a urputně v svých bludných náhledech setrvají? I byť byli výslovně se vyjádřili, že nejináč než protestantsky dítě své chtějí vychovati, a tudíž na takovémto základě nemluvnátka toto co nekatolické se zapsalo, mohou změnití úmysl svůj došedše lepšího poznání. A kdoby pak proti všem rubrikám směl jim u vyvedení takého úmyslu právem překážeti? Já sám znal jednu osobu, jejížto rodiče obá byli nekatolíci; a nic méně předce dali dítě toto v katolickém náboženství vychovati. Tak nedá se nikterak s jistotou předpokládati, žeby dítě *musilo* býti vychováno, jak rubrika vykazuje, nýbrž zcela naopak se státi může; protože stojí-li tu co, nebo nestojí, v ohledu tomto pranic na tom nezáleží.

„Ale snad jest potřebná rubrika taková k tomu, hy se mohlo platně osvědčiti náboženství, ku kterému se kdo přiznává? Alespoň zdá se, žeby křestní listiny tento oučel míti měli.“ Než ale jak se má ten a takový důkaz dovoditi, pouhým listem křestním, jelikož možná později vyznání víry své změnití, aniž by se oprava neb změna v matrice státi musila anebo směla? Dejme tomu, že by katolík vzdálen jsa od rodiště svého od víry odpadl: nemohlo by medle snadno se státi, by

změna tato v otčině jeho zcela aneb aspoň úředně neznáma ostala, jelikož takého oznámení ouředního nižádným zákonem se nenarizuje, aniž vždy naříditi může, a aby pak vydaný později list křestní o kato-lictví svědčil, k němuž se značená osoba již nepři- znává? Ba nevím, zda-li by duchovní správce v ro- dišti odpadlíkovu při ouplné jistotě stavšihó se u víře pronevěření směl co změnití v knize křestní, jelikož nižádná podstatná změna bez písemného vládního do- volení předsevzítí se nesmí, a takového dovolení aneb nařízení ani se v skutku neuděluje, aniž zákonem ja- kýms stanovenó jest, ač zákony sem připadajícími ostatní veškeré jednání s strany přestupu z jedné cír- kve do druhé až na ty nejmenší podrobnosti se líčí? Nevím, zdali by i při stávajícím v knize křestní po- znamenání přihodivši se proměny křestní list mohl osvědčiti nynější křtěncovo vyznání, an pozdější změna v osobě původní výkon vlastně nikterak nemění a křestní list věrně původní zápis osvědčiti musí? Nechtě však tomu tak, či jinak, tomu zajisté nikdo upírati nemůž, že téhož účelu dosíci lze, aniž by potřebí bylo proti vši pravdě již napřed ono náboženství znamenati, ku kte- réhožto vyznání člověk teprv skutečným odtržením se od pravdy katolické přistoupiti s to jest. Nuže tedy k čemu mají býti potřebné rubriky tyto?

Co vykazují, rozumí se buď samo sebou, buď jest hólou nepravdou, aneb co by měly dokázati, ouplně dokázati nikterak nemohou aniž jich k tomu potřebí. A cos jiného, než zde uvedeno, cos jiného podstatného k jich ospravedlnění udati, toť věru pernou nevděčnou bylo by práci za dnů našich, an vláda vzdavši se vše- líkého poručníkovaní nad církví, nikolivěk této více předpisovati nechce, nesmí, koho by toliko proti své po- vinnosti za ouda svého uznávati měla, aniž ještě ne- blahého toho poměru stává, jenžto by nutil pro leda-

bylou kancelářskou formičku vše i zásady církevní obětovati. Protož ať co nejmírněji se vyjádřím, jsou tyto formálnosti zcela zbytečné, marné mazání drahého papíru.

A kéž by to byla věc toliko zbytečná, mohli bychom ještě spokojeni býti, jako se posaváde s mnohým zbytečným — — spokojiti musíme. Než toto znemenání vzhledem významu: „evangelik“ čelí přímo proti zásadám sv. víry naší, a pakli by se se strany státu na ně tlačiti chtělo, v patrném bylo by odporu se svobodou církevní nám zaručenou.

Budiž si vykládán obsah řečených odřadů jakkolivě, to předc pravdou pravdoucí zůstává, že zápisem tímto každé slovem „evangelik“ naznačené dítě stavi se mimo církev, do počtu jinověrců, a, ač vším právem církvi náleží, nic méně před světem toto nezadatelné právo církvi se upírá. Důkazem toho jsou výkazy narozených příčinou součtu obyvatelstva zasílané a téměř každý na nekatolika znějící náš list křestní. Nuže — není to přímo proti víře svaté? Víra svatá nás učí, že křest svatým, blaženým jest prostředkem od Krista samého ustanoveným, jímž člověk činí se údem jediné, pravé církve jeho, církve katolické, a tudíž v pravém smyslu katolíkem: a my bychom směli bez pronevěření se proti tomuto článku odkázati ho mezi ty, o nichž patrně víme, že mimo církev stojí? Víra naše nám ukládá za svatosvatou povinnost, bychom ji nejenom v srdcích svých pěstovali, pevně se jí drželi, stále v ní setrvali, alebrž i před světem ústy i skutky vyznávali: a my bychom směli vzhledem na křest sv. jinak sobě počínati a písemně osvědčovati, co bludem býti uznáváme? Víra naše zvlášť nám kněžím, pastýřům stáde Kristova ukládá horlivou péči o zvelebení duchovního stáda tohoto, o rozšíření a rozkvět království Božího t. j. církev na zemi: a my bychom i těch, ježto oprav-

dově ovečky naše jsou, již napřed co nám nenálezející úředně znamenati, a tudíž sami odřekše se všelikého práva k nim, v jich odcizení církvi svaté se zúčastniti směli, co pastýři katoličtí?

Ne; zápis takový rukou kněze katolického vykonaný, jest dle své povahy skutkem, jenž se nikterak nedá smířiti se zásadami víry naší katolické; a tudíž nebyla by nikoli církev sv. svobodnou, pakli by i nyní kněz k čemuž takému zákony světskými donucován býti mohl.

Mám za to, že řečené rubriky předobře se hodily k patentu tolerančnímu, a s ním velmi ouzce byly spojeny, nyní ale ze všeliké, i té státní platnosti pozbyly jako ona nařízení, na něž se přímo vztahují. Nejlépe bylo by tedy, kdyby teď v srozumění s slav. vládou, jižto též právo k matrikám jakožto knihám veřejným náleží, takovéto odřadování zcela se odstranilo, aneb alespoň, nelze-li se obejít již bez takových rubrik, odřad evangelikům vytčený co zbytečný pro nás, aby směl býti vypuštěn.

Ale snad se obávati zmatků, aneb mýlek? Nikoli. Věděli-li by rodiče protenstantští, že kněz katolický dítě jejich od něho křtěné nejinak, leč co katolické uznávati musí, a že zákon v tom nijak nepřekáží, tuť spíše uvarovali bychom se mnohých nesnázi, ježto posud tak často vznikaly; a nemíchali by se stát do této záležitosti více, než mu při zaručené svobodě veškerých náboženských společností přísluší; nesměli by nikdo nucen býti, by k tomu neb onomu u nás státně uznanému náboženství se přiznal, když jenom nějaké z třídy této, nedbaje na nižádné poučení, aneb o pravdě v skutku se přesvědčiv, sobě byl obral (jakož vůbec nucení všeliké v záležitostech duchovních, náboženských víc škodí, než prospívá, a tudy ani od církve sv. se neschvaluje, tím méně vykonávati může), spo-

kojila-li by se vláda toliko s tím, když ví, kdo řádně v tu onu církevní společnost od ní uznanou přijat jest: pak tuším i rodičové protestantští snadno by této změny oželili, poněvadž by nížádnou měrou necítili se zkráceny. I zůstalo by, tak se mi zdá, vše při starém vzhladem na vychování, s tou toliko výhodou, že bychom žádného práva nežadali, k odpadnutí sami nepřispívali; ano ani mýlka žádná by nepovstala, když by skutečně odpadnutí křtěnce na základě vysvědčení pastora poznamenáno bylo. A i toto psaní stalo by se brzy zbytečným, nepotřebným, poněvadž se nadíti lze, žeby zatvrzelí rodičové protestantští raději od pastora dítky své křtiti dali, třeba i ze vzdáli povolaneého, než by k tomu se uvolili, by dítě jich katolíkem slouti mělo. Než, — kdyby dokona nemožná bylo, vyhnouti se nesnáším: může to ospravedlniti nepravý zápis? nepatřičné jednání? Nížádnou měrou. Naopak my musíme, chceme-li dostáti k povolání svému, raději všemožným obtížím se podrobiti, než bychom volili, cos nepravého, cos proti církvi svaté učiniti. Protož nezbyvá ničehož, leč by se napravilo, co obstátí nikterak nemůže. □

Opatství Oslavanské panen řádu Cisterciatského na Moravě.

Ú v o d.

Kláster panen Cisterciatského řádu v Oslavanech na blízku města Ivančic stával po mnohá léta co stkvělý sloup Církve katolické a lásky křesťanské jako světlárna na břehu mořském pro plavce v čiré tmě po hladině plující, neboť v poblížkém tom městě měnily se životá křesťanského vlny tak, jako větrové duli rozdmýchané hned dechem Husovým, hned Lutherovým a jiných Církve svaté odpůrcův. Prohlíževše města Ivančic příhody dějinné — ohledem Církve nenepatrné — vezdy vážným jsme pohlíželi okem na posvátné stěny vedlejšího panenského kláštera, a zároveň vřele jsme zatoužili, aby nám stránky jeho klidného v našem okolí působení odkryty byly. Poštěstilo se nám dle diplomatáře Bočkova, a jiných zřidel přec nějaký ač leďajaký věneček dějinný uvíti a na oltář Církve a vlasti položit.

§. 1. Kláštera základ.

Rok 1225 vykazuje se nám, jenž postavil tohoto strážce katolického ducha k našemu městu. Zbožná mysl počala myšlénku, a jak se nám podobá, rozumná rozvaha uskutečnila ji. Helvida, šlechticka a nábožná matrona v Znojmě bydlivší, umýslila klášter panen řádu Cisterciatského někde na Moravě založiti, jak listina praví, pro spásu své a mnohých jiných duší, však místa klášteru tomu příslušného nenalezla na statcích svých, až konečně dle vůle boží v Oslavanech, statečku to klášteru Benediktinům Třebičským náležitému, ustálilo se hledající Helvidino nábožné oko. V

tom dojistá byla ducha Páně vůle, aby vedlé města našeho stálo zrcadlo křesťanské skromnoty, cudnoty a nezištného lidumilensví.

Vyměnila tedy obětivá matrona Helvida statek svůj Horku za Oslavany (Cod. dipl. tom 2. p. 164.). Piše se v listině, že oba statky Horka a Oslavany, co do hmotné ceny, neodevzdaly sobě (quod praedium praedio aequaliter respondeat); však dá se mysliti, že nábožná Helvida příhodnost místa též na váhu brala. Než i proto se stala výměna tato, praví listina dále, poněvadž klášter Benediktinů z povinnosti své řehole k tomu účelu chtěl a musil přispěti. Tož působením obětivé matrony Helvidy a poněkud i ctihodných Otcův Benediktinův Třebičských dostalo bujně měšťanstvo města Ivančic po bok stánek evangelické pokory.

§. 2. Král bere klášter pod svou ochranu.

Kdekoli se něco toho věku od duší zbožných konalo pro čest boží a dobro člověčenstva, vezdy pozorovati, že se toho i ruka pomazaných Hospodinu ujímala. Té slavné podpory dostalo se klášteru našemu. Přemysl Otakar I., třetí český král, nový tento dům boží v Oslavanech, jak listina svědčí, na věky potvrdil; též i výměnu mezi Horkou a Oslavany mezi dvěma dvory a dvánacti vinicemi v rozličných horách, mezi nimiž byla jedna u Ivančic, ondy Třebičským Benediktinům naležející, a nadal klášter těmiz výsadami, jakých užíval klášter Cisterciaků na Velehradě. Spolu též pohrozil všem, kdožby se dotknuli svobod a práv kláštera, pokutou desíti hřiven zlata. Roku pak 1228 znovu takového potvrzení nalzáme od tohož krále v jiné listině (Cod. dipl. II. 189.), z nížto některá paměťhodná slova tuto v překladu stůjtež: „Poněvadž královské výsosti přísluší ctíti a podporovati ve všem svatou Církev, vidělo se laskavosti naší započíti a

provésti, coby naši jasnosti sloužilo k zásluze, a svaté matce Církvi k prospěchu. Neb tam se právě ukládají dobrodiní, kdež se množí zásluhy. Tam se slušně poskytuje milost, kde s odměnou se hromadí sláva. Ať tedy zví nynější i budoucí pokolení, že jsme klášter panen Cisterciatského řádu, jenž zove Oslavany, jehož jméno se změnilo v Udolí Mariánské, pod svou ochranu a obranu, jakož náleží, převzali a t. d.“ Dále vyprósfuje listinou touto všechny klášterní dvory a všecken majetek, jehož chrám užívá, a kdy's užívati bude, z břemene daní, cla a jiných poplatkův. Příkládá, aby nikdo z knížat — svých stoupencův, — aneb pánův — jemu neb jim podřízených se neosmělil lidí nadřeceného kláštera buď k stavbě, neb opravě pevnosti, aneb jiné nahodilé výpravě poháněti. Dává též klášteru právo hrdelní, jako právo žhavého železa, studené vody, kráčení po žhavé radlici a právo souboje a t. d. a pak končí: „Konečně abychom zkrátka vše v jedno shrnuli, všeliký užitek, jenž čelí k našemu prospěchu, aneb stoupencův našich, jim promíjíme, aby úplně a dokonale požívaly svobody, a aby jim nikdo nové výminky proti našim nařízením neodvážil se ukládati, a to proto učinili jsme, poněvadž čím křehčejší a něžnější jest pohlaví ženské, jenž se uvázalo v službu boží, tím většími královské velebnosti dobrodiními musí obraženo a utvrzeno býti“ a t. d. Spolu též stanovil pokuty na přestupníky toho všeho. K. p. kdožby na osobu řeholní v ohradě klášterní násilně položil ruce k zneuctění jí, ať na hrdle trestan jest, a poněvadž rušil místa nedotykateľnost, ať platí deset hřiven zlata, jestliže jinak ohledem na hrdelní trest se královské milosti neuzná za dobré naříditi. Kdožby však vloupal se v ohradu klášterní, aby tam něco nespravedlivě odcizil, odcizenou věc navrátí, a do komory královské deset hřiven zlata položí. Kdyby někdo ze šlechty a

mocných se toho dopustil, že dvojnásob nahradí, a do královské pokladnice 10 hřiven zlata položití musí. Poroučí konečně klášter ochraně svých dvou synův Václava a Přemysla, a vyznává se, že prosil Olomuckého biskupa Roberta u přítomnosti svého syna Přemysla markraběte moravského a panů rytířů, aby všechny, jenžby jmenovaného kláštera výhody rušili, z Církve vyobcoval.

Při svěcení chrámu Páně byl osobně i s manželkou Konstancí a synem Přemyslem přítomen, pak velký počet svědkův, mezi nimiž nejpřednější opatové Velehradský, Hradišský a Třebíčský; proboštové z Dolních Kounic a Litoměřic, a jiného přednostentva duchovního a světského stavu. Na to povolil král dáti klášteru jmeno: Údoli Mariánské (Vallis Sanctae Mariae).

§. 3. Papež bere klášter pod ochranu sv. Petra.

První, jenž vystoupil proti klášteru s požádáním, byl Hartlib, vnuk nábožné Hëlvidy, praděd věhlasného rodu Kunstatského. Prohlásil se proti výměně statku Horky, předstíraje míti na něm jakés dědičné právo. A však kardinal Konrad biskup z Porto, a olomucký biskup Robert přemluvili nespokojeného, že konečně od svého požadavku upustil. Po smrti krále Otakara I. vyskytli se kláštera nepřátelé, že vedení stížnosti na ně došlo samého papeže Řehoře IX., kterýž proto r. 1230 na arcibiskupa Mohučského, našich končin metropolitu, mezi jiným takto napsal: „Ne bez bolesti srdce a mnohého kormoucení poznali jsme, že v mnohých krajinách církevní kázeň se rozpadává, a přísnost církevních výroků mizí, že duchovní osoby a ty nejvíce, které výsadami stolice apoštolské větší požívají svobody, snášejí bezprávi a olupování od zločincův, a že s tíží se naskytuje, kdožby příslušnou jim

poprál obranu a pro obhájení nevinností stal se jim ochrannou zdi. Zvláště ale milený v Kristu bratře! ztěžuji sobě abatyše a sestry kláštera v Oslavanech řádu Cisterciatského, biskupství olomuckého na časté bezprávi, jakoby denně ubývalo spravedlnosti, a prosily mne, abych tvoje povšechnost (universalitatem) listem povzbudil, coby a t. d.“ Ano týž Řehoř IX. počtil panen sám svým listem útěchy plným, takto počínajícím: „Duchovní život zvolivším přísluší apoštolského přispění, aby jich od předsevzetí neodvolal ledajaké drzosti náběh a t. d. Pročež milené v Kristu dcery! Vaším žádostem jsme laskavě přivolili, a klášter svaté boží radičky a panny Marie v Oslavanech, kdež upoutány jste v službu boží, pod ochranu sv. Petra a naši jsme vzali a výsadou přítomného listu potvrdili.“ Na to jmenuje veškerou kláštera majetnost, a pak mezi jiným praví: „Nechat vám dovoleno osoby svobodné před světem prchající k napravování přijímati, a t. d.“ Nižejí zase: „Totož přísně zakazujeme, aby osobně nerozdávaly se pole aneb jiný dar chrámu vašemu věnovaný, aneb nějak nevyměňovalo se bez vůle celého spolku neb většiny jeho a t. d. Za posvěcování oltářů a chrámů vašich, aneb za svatý olej, aneb nějaké jiné církevní svěcení nechat nikdo pod zámyslem obyčeje, aneb na jiný způsob neodvází se něco vynucovati, něbrž toto vše zdarma poskytnut vám vlastní biskup a t. d. Kdyby i povšechná na krajinu byla vynešena kletba, vám budiž ničméně v klášteře dovoleno, po vyloučení do kletby uvržených, služby Boží poslouchati, konati a slaviti a t. d.“ Konečně vyhrožuje pokutou všem, jenž by se dopustili viny na klášteře, pakliby po tříkrátním napomenutím neucínili zadost, ať se odloučí od přijímání těla a krve Boží, Pána našeho a vykupitele Jesu Krista, a při posledním soudu ať propadnou pomstě a t. d.

Z toho ze všeho kdožby nepezoroval, že bylo novému životu panen co činiti s mocí dvoji, světskou totiž a duchovní, a tudíž, aby nepadl dům tento, měl potřebu nejvyšší podpory jak světské tak duchovní, čehož se mu v plné míře dostalo, a protož nemohla ho minouti vážnost u pravých katolíkův okoliny jeho.

§. 4. *Vážnost kláštera v okolině.*

Pováživše hojnost obětí, kterýchž se klášteru dostávalo, na hlubokou úctu a vážnost ve svém okolí s jistotou souditi můžeme. Královna Konstancia, manželka Otakara I., té doby vůbec známá obětivá matrona a příznivkyňe klášterů, také svou vážnost pro tyto posvatné zdi projevila dary rozmanitými. Ona věnovala údolí Mariánskému své dědiny Citendorf, Letkovice, Břešovice, vinohrady v Lukách a chrám v Zalubech, a král Přemysl Otakar I. rozmnožil nadání s patronatem nad farou svatojakubskou v Brně. Roku 1234 věnoval markrabí Přemysl klášteru patronat v Mohelni a v Novokosteletě v Opavsku. Roku 1239 dostaly panny od šlechtné paní Markéty a syna jejího Hartliba patronat v Miroslavi, což biskup Robert i s desátkem od dědin Volkersu a Podolic potvrdil. Od krále Václava I. za darované kostelní nádoby panenskému klášteru Františkanskému v Praze vesnici Potč. Purkrabí na Veveri Kuno daroval r. 1259 dědinu Kukovice s příslušnými selskými dvory, tolikéž v Strupochovicích. V ten čas vyměnily sobě Řeznovice, které po tu dobu proboštství Svato-hypolitskému v Znojmě náleželo. Od Ekarta z Miroslavi obdržely r. 1260 patronat fary Troskotovské. Téhož roku chrám všech Svatých na předměstí brněnském. Od pana z Olekovic 16 jiter polí s loukou na Jihlavce za 7 hriven stříbra k užívání. Roku 1266 od vdovy po jakémsi Kadoldovi Alžběty pět lánů v Popovicích, a

od purkrabího na Veverí jeho polovici v Martinicích. Od moravského maršala Bohuše Drahotuš dědinu a patronat v Pyspicích a roku 1281 jeho statek v Studeném. Roku 1288 obdržely od Hartmanna z Höllensteina jiných 10 lánů v Studeném. Roku 1296 vyměnila abatyše Guda Staňkovi šlechtici dědinu Olšany za dědinu Hrbov, a obdržely patronat chrámu v Jakubově od vdovy po Vilémovi z Olbram kostela Eufemie. Od Znojské městské rady úroky mlýna v Uzmanicích a od Ivančického měšťana jmenem Jana jedno pole v Oslavanech. Od královny Elišky koupily r. 1312 polovici mlýna v Uzmanicích. Téhož roku od manželky Matouše z Fulšteina Eysaldy statku v Marcharticích, Teufenbachu, Pelšvicích, Uhercích a Kozojedech. Roku 1326 koupily od Gerharda z Mašvic čtyry lány, čtvero pol a dva větší kusy za 90 hřiven, však již po roce musila Abatyše Isaldis dvěma měšťanům ze Znojma dvě hřivny roční činže odprodati, zač roku 1328 od Hartliba z Miroslavi znamenitý desátek v Miroslavi obdržela. Majetnost pořád více rostla, tak že 1355 Abatyše Alžběta Iroskotovskému faráři jeden dvůr a tři lány na čas jeho života proti roční činži pustila. Roku 1379 daroval Ješek z Králic klášteru 9 $\frac{1}{2}$ hřiven roční činže v dědině Troskotovicích. Roku 1386 poručila Abatyše Anna z Willensteina po své smrti klášteru 6 hřiven roční činže v dědině Izmanicích. Roku 1387 pustili dva bratři Hartlin a Sigmund z Miroslavi na výměnu sedm lánů činžovních v Troskotovicích, k nimž roku 1392 ještě 8 hřiven a 8 grošů roční činže a 8 $\frac{1}{2}$ tamnějších lánů i s lázni přikoupily.

Z toho ze všeho na bíledni jest, že klášter nemalou a souvěkých vážnost ve své okolině požíval. A jak mnoho obětí se jemu dostati mohlo, o nichž teď listiných nestává svědectví? neustále se množily darové a obětí, a s nimi také zevnější kláštera sláva.

Byltě duch času nábožný, aneb jinak řečeno, ocenila tenkrátě mysl křesťanská to právě, co na tomto marném světě největšího oslavení hodno — totiž panicství. Toť zajisté největší vítězství podmaniti všecky náruživosti a tělesné žádosti vyšším ducha křesťanského požadavkům. Mnoho jak patrnó, vymohla zbožná mysl králův Přemyslovcův, a snad mnohem více nábožných královen jako k. p. Konstancie manželky Přemysla Otakara I. a jiných, mezi nimiž i královnou Elišku pojmenovati dlužno. Nad to nade všecko nejvíce vymáhálo svobodné a rázné zdvihání hlasu náměstkův Kristových pro kláštery, kteříž znajíce toho svrchovanou potřebu, brávali pod svá ochranná a mohutná křídla křehké pohlaví ženské.

§. 5. *Čím se odměnovaly panny svému okolí ?*

Při nedostatku praminků historických podrobně na otázku odpovídati arci nemůžeme, a tudíž poukážeme toliko na povšechné řádu působení. Řád Cisterciáků byl větví řádu Benediktínů, maje zakladatele sv. Bernarda. Mezi jiným dobrodiním bylo vychovávání dítek, a co sv. Bernard do řádu byl vstoupil, bylo zakládání knihoven řádu velikou povinností. Obzvláště se tento řád zbloudilých jmenovitě Albigenských kacířů ujímal a jich do Církve uváděl.

Co se však panenských klášterů dotýče, aniž posud známo, kdo je zakládal. Někteří spisovatelé toho řádu připisují tu čest sv. Humbelině, sestře sv. Bernarda. Jiní zase tvrdí, že od samého Bernarda původ mají, protož také někde Bernardinky slovou. Zatím ale to s pravdou se shoduje, že první jich klášter — Tart zvaný — v biskupství Langreském ve Francii od sv. Štěpána roku 1120 založen byl. Ač přísný a odstrašující byly stanovy tohoto řádu pro ženské pohlaví, nicméně brzo mnoho takových domů v

Církvi boží stálo, takže, možné-li jinak toho řádu spisovatelům víry přikládati, až na 6000 takových domů povstalo. Panny zachovávaly vůbec stanovy mužských klášterů. Mlčeti a pracovati, od prací ženských až k obdělávání půdy, modliti se a rozjímati, toť bylo jich hlavní povinností. Šat jejich byla sukně bílá, černý opasek, škapulír a závoj.

Kdož poněkud průskoumal povahu lidskou, zajisté poznal, že mocnější jest příklad nad slovo. Kdož nám vypočítá, jak mnoho vypůsobil poklidný klášter Bohu oddaných duší na mravy okolních osad? My alespoň zjevně tvrdíme, že mnoho ba velmi mnoho. O čemž pak více mohli vypravovati otcové a matky svým domácím jako o tom co v klášteře vidali a slychali. Tu o jejich čistotě klášterní zvláště v chrámě, tu o jejich přívětivosti, úslužnosti a laskavosti, tu o jejich modlitbě a zpěvu a vůbec jejich pobožnosti. Duše opojená vším, co viděla a slyšela, nemohla začasto najíti ani slov, jimž by vylicila svojatům krásné pokorných a nábožných jeptišek ctnosti. A co teprv pakliže z dědiny aneb z města okolního některá panna svůj život tu Bohu zasvětila, jaké bylo tím na domácí její, přízeň a družky blahé působení, a jestliže dokonce marností světských se chytající dcerka, davši výhost marnostem, přijata byla v počet hodných k napravování, kdož nám toho upře, že takového něco s dobrým účinkem se potkávalo? Že se toto poslední v klášteře Oslavanském dělo, z nadřečeného listu papežského se dovidáme (viz §. 3.). Pařížské panny tehož řádu (cf. Samarthan. Gall. Christ. tom. IV.) velké zásluhy o vychování ženského pohlaví sobě získaly. Co v jednom klášteře tak slavně dělo se, zdaliž smělo dokonce zanedbáno býti v jiných? Prof. Volný ve svém mistopisu udává jmena panen, které roku 1407 konvent činily, na počet 17 sester, a mezi nimiž jedna se

nazývá dozorkyní nemocnice (II. B. 2. Abth. S. 261).
A tudíž jaké byly zásluhy jejich o nemocné? —

Vším tím a jiným odměnovaly se panny za oběti, dary a almužny jim poskytované, a pokud dostály stanovám svého řádu s požehnáním zajisté vydávaly ovoce dobrého, a dotud velicí a malí, mládenci a panny, zdraví a nemocní, pobloydili u víře a mravech, rovněž jako pravověřící a neouhonných mravů, vůbec veškeré kolem kláštera bytující křesťanské pokolení mělo na pannách poklad neocenitelný, a tudíž vyplnila se slova krále Přemysla Otakara I. (viz §. 2.) „Neb tam se právě ukládají dobrodiní, kdež se množí zásluhy, tam se slušně poskytuje milost, kde s odměnou se hromadí sláva.“ Nám však, jenž jsme za posledních dob předbřeznových vidali v někdejších klášterských zdech světské vladařiti mocnosti, bylo pozprovatí pravý opak ducha a mravů předešlých, a bohužel na panství někdejšího klidného údolí Mariánského zmáhaly se rovněž jako jinde palírny a hospody se závazky na zkázu mravů směřujícími, a protož nejednou zastesklo se nám po časích blaženějších věku nábožného, o němž tyto řádky píšeme. Bohdá lepších teď doufáme se dočkatí dob při samostatnosti obcí.

§. 6. Dnové utrpení.

První dnové zármutku byli zajisté dnové po sv. Ruffovi roku 1278, když král Přemysl Otakar II. padl na poli Moravském. Žalost nad ztrátou dobrotivého krále vnuka dobrodinců svých z kmene Přemyslova byla zvýšena tím, že vítězné nepřátelské vojsko vyhrnuvši se z Rakous do Moravy na pochodu prvního dne dorazilo k Ivančicům, a mezi nimi a Oslavany tábořem se položilo. 13 dní bylo tu drancováno a plěněno. Rudolf I. z Habsburgů však velikou kláštera ztrátu

200 hřivnami stříbra nahradil z dávek města Brna a Novokostela v Opavsku.

Po druhé se hrůzou chvěly milé panny r. 1304, když Kumáné surový to lid toho věku se zmocnili ohrad města Ivančic, a chrám zdejší přeplněný osadníky zapálili, a lidi ohněm a dýmem v něm pohubili.

Den hrůzy nejvyšší nastal teprv roku 1423, když se dostaly Žižkovci do tichého údolí Mariánského. Rozutikaly se panny, poděšeny jsouce ukrutnostmi, jakých natropili po Čechách a Moravě na klášternicích, kudy táhli. Abatyše s některými utekla do Brna, jiné pak octnuly se do Rakous do Klosterneuburgu s drahotinami svými. Koliko jich pak kolí zbylo, od rozličné luzy loupeživé přepařeny, s hory Rény, kdež byl tábor Husitský, smetány byly, kdež ve vlnách řeky Jihlavy život svůj mučedlnicky skončily.

O této události přehrozně zmiňují se Balbin, Švoy a Pilař (Histor. Mor. II. 20.). Tomu však odpírá prof. Volný, maje vše za pouhou smyšlenku stejné váhy s pověstí, že panenky utonulé noční dobou v bílých šatech s hořícími pochodněmi na blízku kláštera se zjevovaly. My pak od toho dne, co jsme pozorovaly pilně velký obraz v kapli toho kláštera tuto ukrutnost potomkům zvěstující, pokládáme svrnutí panen do Jihlavy za děj historický s Balbinem, Švoym a Pilařem, a dali jsme v Akademii roko 1843 od studujících v Ivančicích držené důvody svoje obecenstvu zdejšímu přednesti, kteréž na konec řečník B. Kulda touto dumkou zavřel:

Oslavo! proč toky ještě valíš kol Rény osudné?

Snad že i ty nedbáš více věků děsivých?

V svatyni místa, jemuž slavné si propůjčila jméno,

Kde chránil vysoký před věky cudnotu krov;

Tam já ondy vyšed s přemilým na procházku si družstvem

Obraz jsem spatřil zdávna tu zachovaný,
 Pravdu věkům hrůznou nevěřícím ohlašující,
 Jižto vymítala z knih kvapně nedávno ruka.
 Pohled mi zkaloben všeliký vida Rénu osudnou,
 Pozveda zrak zkalený strminy tam na vrchol.
 Aita! jedem kalená smrtonosná Žižkova duše,
 Lásku z prsou vyvrhouc, zde si pelech volila,
 A s ní hejno divých zlobokojných války holomkův,
 Přišer rozšviháných náruživosti bičem.
 Rozměřují již okem posvatné hradby okolní,
 Střelbitě ztad se hrnou již tlupy nesmyslné.
 Bohpomozíš všem, kam se vrhou zuřiví tito dravci.
 Ha! čili pravdu či sen malba staví na oči?
 Réno ty rozhalená přioděj huňatými se hvozdy,
 Ať nevidět tu panen cudnotě zasvěcených.
 Ty holabínky drahé, nevinné duše, Krista nevěsty,
 Teď v dravých spárách nesvedené holoty.
 Oslave! svým ty dcerám smrtonosnou žádavu chystáš?
 Neb toto jen ruky jsou Jihlavy družky tvoji?
 O vino přehrozná, Husovo cos spáchalo plémě,
 Nelze ani vypsát tvého rekovstva hanu.
 I věže tvé též chladně hledí tam k Réně osudné
 Město ty ohrazené? — Ty jsi otevřelo jim? —
 Ach ubohé sestřínky k jiným vždy vlídně ochotné,
 Dobrosrdečné teď vás kdo se ujme duše?
 Či jste rozenky? Kterým vás někdy volávali jménem?
 Kýž přece možno slavit slušně památku vaši?
 Vás Jeftovny drahé pannám oželívati dlužno,
 A stopy vždy sledovat, pláčemi hrobky kropit.
 Kýž i možno také nebesům svaté páliťi žertvy
 Za vrahy vás ubohých, za vrahy Církve naší.

§. 7. Dnové radosti.

Kdož nám spočítá dny radostné, jakých po-
 svatné zdi klášterské svědkové byly po všechny věky

svého časného trvání ode dne posvěcení chrámu, kdežto největší autority celé Moravy přítomny byly až do toho dne, když poslední panna za sebou navždy zavřela klášterní dvěře. Den radostný byl zajisté, kdykoli král slabého ženského pohlaví se ujímaje klášter před světem vši potřebnou vážností opatřil a i štědře nadál. Den veliké radosti byl zajisté, když doručen byl list papežský abatyši a od ní celému konventu ohlášen. Den radostný byl každý den, kdykoli nová panna opustivši lákavý svět mezi ně se dala, aby božskému ženichu panenství své věnovala. Den radostný byl též, když některá Magdalena bleskem milosti Boží jata, dala výhost marnostem a rozkošim, aby kající započala živobytí.

Však jeden byl zajisté den nejsladších radostí a duše panen slavily pravý hod Boží roku 1312. A proč? Snad proto, že královna Eliška, dobrá přítelkyně abatyše Gisely, navštívila údolí Mariánské? Také i proto poněkud, ponejvíce však a nadevšecko, poněvadž div a zázrak se stal na hostii v Ivančicích na člověku malé víry, a na sestře tohoto kláštera, jako jsme uvodili v tomto časopisu r. 1847 str. 767.

Kdožby upírali tomu připomínáme divotvorný obraz v Rimini. Jak mnoho radostí vypůsobilo pouhé mžiknutí oka Marie milosrdné. Kolik tisíc tisíců proto zaplévalo v celé naší Církvi. Zde pak potkal se zrak nábožné panny se zrakem samého Krista v svátosti oltářní skrytého. Kdož nám vysloví radosti pravých křesťanů, a kdož zbožných sester kláštera Oslavanského?

Tato divotvorná událost hnula za dnů našich po pěti stech letech srdcem panen města Ivančic, že, jak mile sestoupily se v jednotu r. 1849, a pomýšlely na ovoce, kteréž by měly v Církvi Boží dle svých sil vydávati, již mezi jinými schválen jest návrh, aby

ve skvostném obrazu potomkům zachován byl záračný děj na svaté hostii, což ve skutek uvesti převzal náš vlastenec a věhlasný pražský mahř p. J. Heřlich.

§. 8. Kláštera zaniknutí.

Málo před vypuknutím války Husitské počala vadnout sláva kláštera tohoto. Statky klášterní stávaly se poznenáhla kořistí lačných pánův, jenž práva na ně si pěstí dobývali. Bez účinku oštala kletba papežem roku 1412. na opovázlivce vynesená; výrok jeho, že klášter pod svou ochranu bere, byl ničím. Daremná byla snaha koncilia Kostnického roku 1415.; po kusích odbíralo se klášteru kde a jak se dalo, neboť tehdaž nebylo se báti ani dovahy královské, v osobě Václava liného zlehčené, aniž dovahy papežské, učením Husových nemálo znectené.

Za času krále Poděbrada samy panny do podezření upadly, jakoby přály kacířskému učení. Musila se z toho zodpovídati abatyše před inkvisičním soudem v Brně roku 1467., a takto, jak jsme načerpali z časopisu „Brüner Wochenblatt“ 1825., prý se ospravedlňovala, že ani před ani po oznámení výroku papežského legata biskupa Lavantského Rudolfa jakého kacíře neb bludného u víře nepřijímala, aniž kacířům obranu a ochranu poskytovala. Když prý jejímu klášteru podřízení sedláci moci nucení byli (k odpadnutí), že se to dělo bez jejího přivolení, ano že hned, jak se o tom dověděla, chrám a klášter zavřela, a jim přístup k službám božím zamezila; že klášter proto neopouštěla, aby jej zachovala a od zboření uchránila; že povždy apoštolských rozkazův poslušna byla; žeby byla klášter v okamžení opustila, kdyby jí dekret legatův byl došel. Konečně, že se s tím nijak neshodla, aby kýsi Pavel, jehož ona za vikáře chrámu sv. Jakubského byla usta-

novila, péče o chrám se vyzul a jinému ho odevzdal, vůbec že nemůže nikterak chváliti, jak si tento Pavel počínal, a co brněnské radě byl slíbil.

Kdož z této odpovědi abatyše nemusí aspoň tolik za pravdu držeti, že té doby neřády hluboko do sv. Církve zasáhly. To jisto, že jakýs nový duch konečnou strožil zápravu životu pořádnému, jakýž v klášteřích dle úmyslu zakladatelův panovati měl. Sám pisatel článku v Brünner Wochenblattu píše, že od té doby, co král Vladislav roku 1512. nejvyššímu dvornímu mistru Vilémovi z Pernšteina ochranné právo nad klášteřem Oslavanským propůjčil, vůči hledě hynul klášteřa život, tak že již roku 1523. toliko 4 sestry počítal. Té doby ovšem již svévolnost Lutherova rozvolňovati se počala i v našich končinách, co ještě přirozeným studem se pospolu drželo. —

Král Ludvík postavil klášteř pod ochranu brněnské rady. Tu opustily nadřecené čtyry sestry klášteř Oslavanský, aby se tam nikdy více nevracely, odebravše se do Brna, kde podporou měšťanů u chrámu Svatojakubského žily, až do té doby, když roku 1531. požár s částí města i chrám Svatojakubský zpustošil. Král Ferdinand I. odevzdal proto na prosbu abatyše Kunigundy patronat chrámu Svatojakubského a všech Svatých roku 1532. brněnské městské radě. Se smrtí těchto čtyř sester zaniklo celé opatství. Klášteřské jmění, co ho ještě zbývalo, přišlo do světských rukou, a zůstalo v nich až do roku 1713., kdežto zase klášteř starobrněnský koupil na se přijal Oslavany. Vyzdvižený klášteř starobrněnský r. 1782. opět světským rukou Oslavany zůstavil. Takto uvadla bylinka štědrú rukou Helyidinou do údolí Mariánského vsazená, a mnohou péčí krále Přemysla Otakara I. a jeho nábožné choti Konstancie pěstovaná, jakož i mocí papežskou.

proti nákaze světské chráněná, pod nohama dvou nových odvážlivých, však nepovolaných světa zahradníků Jana Husi a Martina Luthera.

T. P.

Prostředek k zvelebení služeb Božích pro lid, a k rozmnožení domácí pobožnosti.

Byloť za posledních dvou let nemálo o tom mluveno a psáno, k tomu raděno, vzbuzováno i také všelicos navrhováno, coby se přede vším k zvelebení a oživení veřejných služeb Božích učiniti mělo, aby jim obecný lid *s větší ochotností, s plnějším vědomím a s hojnějším duchovním užitkem* přítomen býti mohl; ale neznaménáme dosavad, že by ze všeho toho něco dost málo k veřejnému uznání bylo přišlo a v skutek se uvedlo. Odkud to, že tak patrné, ze všech stran se ozývající potřebě po tuto chvíli nikdež ničímž vyhověno, anobř někde i překaženo? Vinna-liž tím obyčejná pohodlnost, kteráž na nejvýš do řeči se pouští, ale málo skutků vydává? Aneb tu stojí na odpor jistá nehybnost a drzemnost, jenž neráda od obvyklého řádu upouští, i každé změny jako nějaké škodlivé novoty se bojí a štítí? Než budiž tomu jakkoli: ale toto jedno jest nám divno, že dosaváde, pokud víme, ještě nikomu nenapadlo navrhnouti k zvelebení služeb Božích jistý prostředek, jenž velmi snadný, k věci neméně příhodný a téměř každému duchovnímu správci při ruce jest, jemužby také ani sebe pohodlnější a nehybnější stojnoha, i nejbázlivější strážce zákonních titlíků zepřítí se nesměl; ano kterýž i za starého systému bez překážky vyvesti se mohl; máme na mysli zřízení tak nazvaných literátů (jinak i literáků) či rádných

kostelních zpěváků v každého farního chrámu Páně v městech i vesnicích. Takoví literáti byli v naší vlasti od nejstarších časů při kostelích, zvláště v městech, ve spolky či sbory zřízení, a od nich pocházejí ty skvostně psané kancionály, jež se na mnohých místech dosavad jako vzácné památky starobylosti šetrně chovají a ukazují, z částky také do národního museum odevzdány jsou. Potom po nastalé katolické reformaci aneb raději restauraci obnovily se ty zpěvacké sbory na způsob pobožných bratrstev, a tak trvaly až do císaře Josefa. Když pak tento císař všecka pobožná bratrstva zrušil a jejich jmění k veřejnému náboženskému důchodu (ad fundum religionis) odebral, padla tím i bratrstva literátů, ale jen tam kde měla jmeno a zřízení obyčejných bratrstev a k tomu také nějaké jmění. Kde toho nebylo, tam zůstali literáti ve svém bytí a působení bez odporu a přítrže až po dnes, ač ne pod jménem bratrstev, nýbrž pode jménem literáckých cechů či pořádků. Tak na př. trvá v městě Lišové blíž českých Budějovic do dneška sbor literátů pode jménem literáckého cechu, nemaje, pokud nám vědomo, žádného základního jmění. Podobně trvají literáti podnes v městě Prachaticích i jinde. V tomto městě jest i to znamenito, že ačkoli město samo z většího dílu jest německé a obyvatelé vůkolních vesnic, k faře náležejících, též z polovice Němci, zpívá přec sbor literátů v prachatickém chrámu Páně — česky. *)

Předešlý děkan Endres, rozený Němec z Říše, rádby byl to české zpívání, nejsa ho milovník, zastavil a literáty zrušil, ale nepovedlo se mu to: i doufáme, že nynější duchovní správce, děkan Fučík, spolu horlivý vlastenec, nedá té pěkné, pro české osadníky důležité památce české nábožnosti klesnouti a zani-

*) Dovidáme se právě, že také ve Vimberce (Winterberg), městě zcela německém, nalezá se sbor českých literátů.

knouti, nýbrž že ji pozdvihne a zvelebí, i k oživení služeb Božích, pokud třeba, náležitě upotřebí.

Ale, jak již svrchu praveno, největší část těch zpěvackých sborů byla následkem císařského nařízení o bratrstvech zrušena a zanikla docela. Náš téměř blízký Josef Jungmann osvědčil, že tím zrušením českému zpěvu i jazyku větší rána zasazena byla, než i jinými, jazyku našemu odpornými nařízeními. Neb kde se v městech potud alespoň v kostele český hlas svobodně i jedině rozléhal, tam nyní umkl a místo něho normální německé: Wir werfen uns darnieder, a Heilig, heilig, heilig — zavedeno a slyšáno bylo. A však mělo to zrušení literáckých sborů, jak to od hodnověrných lidí máme, i pro církev zlý následek, totiž ten, že mnozí proto i od víry odpadávali přidávajíc se k trpěným od císaře protestantům. Nebo lid subě to zrušení z částky tak vykládal, jakoby se tím zapovídalo v kostele zpívat, a protože ne jeden zpěvu navyklý a v něm cvičený odešel tam, kdež si dle libosti česky zazpívat mohl a kde se i mimo to všecken bohoslužební řád v jazyku materském koná. Dle toho my nyní soudíme, že když zrušení literátů bylo příčinou zaniknutí českého církevního zpěvu, a to zas příležitostí odpadání věřících od církve, zajistéby nové zřízení aneb opravení a zvelebení těch literáckých sborů v obojí této stránce k dobrému církve přispěti mohlo. A protože klademe za první prospěch literáckých sborů:

1. Uvedení a zvelebení církevního zpěvu v kostele, a tím i zvelebení veřejných služeb Božích pro obecný lid. Jak veliká jest potřeba obého, máme příklad na blízku, totiž v našich pražských kostelích. Vejdeme-li do některého chrámu Páně, k. p. sv. Víta, vidíme jak vycházejí tiché mše svaté, a všecko jest také ticho a mrtvo. Tu pak se najednou vyskytne ně-

jaký sprostý, třebaš cizí, ze vsi, z nedalekých Holešovic, dosti neumělý zpěvák, pozdvihne hlasu a začne píseň; i hle! hned jest kostel oživený. Co se tu nalezá sprostého lidu (neb vzácnější neumějí ust otevřítí a jsou z největšího dílu Němci) pozdvihuje jeden po druhém též svého hlasu, přidává se k onomu zpěvákovi, a brzo se rozléhá chrám Páně chválou Boží. Tak to bývá i v jiných, i v německých kostelích, tak i při odpoledních službách Božích. Kdyžby ale k tomu účelu byl zvláštní spolek, pořádek, bratrstvo, aneb jakkoliby se jmenoval ten řádný sbor kostelních zpěváků, tužby ovšem dobrá věc mnohem více získala, snáze se zavedla, pravidelněji konala i trvanlivěji udržela, než když to pouze na příhodě záleží, vyskytneli se nějaký zpěvák a napadneli mu při obecném mlčení hlasu svého pozdvihnouti t. d. Bývá pak při takových soukromních a náhodních zpěvácích i ta neslušnost, že zpívají nevkusně a neuměle, a že jejich písně nebývají dosti církevní. Tomu by se řádnými zpěváky pomohlo, a dal by se přísně církevní i pěkný zpěv dle obsahu i noty v lid uvesti a pojistiti. A však, třebať tu pospíšiti, prve než pobožný zpěv v lidu zcela zanikne; neb kde již všecko mrtvo, tu jest těžko k životu křísiti. Vidíme to opět v naší Praze, a sice více v německých kostelích. Tu téměř nikdo ani k zpěvu ani k hlasitému modlení ust neotvívá. Modlíli se po mši zřejmě za nemocné aneb zemřelé modlitbu Páně a t. d. neodpovídá krom ministranta téměř nikdo. Jdeli kněz na kazatelnu, není, kdoby zazpíval před kázáním. Při tiché mši jest též všecko ticho a mrtvo. Hrajili při mši aneb před kázáním varhany, hrají samy, zpěvu není žádného slyšeti. Ale začnešli se v témž kostele česky modliti, odpovídá ti sprostý český lid, jehož i v německých farách dosti jest. K českému rannímu kázání najde se i v německém kostele vždy

někdo, kdo začne známé: „Otče náš, milý Pane,“ a po kázání: „Pochválen budiž Pán Bůh náš,“ i kdo mu přivukují. V těch německých kostelích zpívá si lid sám při ranní mši česky. Když pak po mši vystoupí kazatel a začne: Im Namen des Vaters etc. dělá lid kříž a jde z kostela, a sotva kdo zbyde k poslouchání slova Božího; a jako před kázáním tak po kázání — žádného zpěvu. Tak tedy u našich sousedů Němců pobožný zpěv skoro zcela v lidu zaniknul; ještě že tak při požehnutí své „heilig, heilig, heilig“ vyvedou, ač tu ještě i český lid spolu pomáhá. Lépe to ještě stojí s lidem českým v městech, a mnohem více ve vsích; tu by se dalo ještě něco vyvesti, ale třeba pospíšiti, nežli též všecko oněmi. Nebo lid náš žije posavad jen z posledku staré zásoby nabyté a obvyklé pobožnosti; co se mu posud nového podalo aneb vstúpilo, nestojí hrubě ani za jmeno, vyjmouc snad zde onde některou osadu, jakož se chvalně zmíniti musíme o osadě Kbelské blíže Brandejsa. Vizmež tedy, aby nemřel a nezahynul hladem náš dobrý, pobožností a zvláště zpěvu milovný lid, kdyžby nebylo, kdoby mu zlačnělému další duchovní potravu poskytoval. Protož chutě do práce, zřizujte se zpěvácké sbory, kde jich není, a oživujte, kde již jsou, aby se nimi církevní zpěv opět v naše chrámy zavedl a v nich zmohl, tím pak i služby Boží se zvelebily a lidu záživnějšími učinily.

2. Dále myslíme, žeby se lid tím způsobem pevněji svých služeb Božích a své církve držel; a snad ne-jeden dobromyslný pohloudivelc opět do církve navrátil. Nebo když jest člověk v kostele jako v cizině; když tam krom někdy dosti nevkusného, křiklavého a vy-
rážlivého musikování, ničehož nenalezá; coby mu ze srdce a k srdci šlo, coby jeho vlastním bylo, a s nim souhlasilo, i což ho může také v kostele těšiti a držeti,

leč jediný zvyk aneb netečnost? A toť jest opravdu jeden horší host než druhý, kteříž snadno ucházejí v čas pochybenství. Ano myslíme, že kdyby se v našich chrámech národní zpěv při službách Božích hustěji, hlučněji a rozmanitěji ozýval, kdyby lid jistým způsobem v služby Boží vplítán byl a sobě je osvojil, žeby tu nestál jako cizí posluchač, nýbrž jako hlasitý spoluprovoditel, zajisté by nejen nikdo z církve omrzele neodcházel, nýbrž spíše by mnohý, prvé odešlý, opět se navrátil a sobě v staré církvi zas jako doma líboval. Neb církev naše má všecken vnitřek tak důkladný a zajímavý, žeby se zajisté nikdo tak snadně od ní neodvrátil, kdokoli upřímně spasení svého žádostiv jest, toliko některá její zevnitřnost toho nebo onoho uráží. Tomu naproti jest u jinověrců všecken vnitřek nedostatečný, a toliko některá zevnitřnost, k. p. že se vůbec prostonárodní řeči při službě Boží užívá, přivahuje některého z našich. Kdyby se tedy i u nás užívání prostonárodní řeči při službách Božích pokud možná množilo, kdyžby nejprvé náležitým zpěvem služby Boží se oživily a lidu přisvojily, nevíme, coby dále koho od církve vzdalovati mohlo? Spíšeby se održeným katolického zpěvu i víry zachtělo. K vyvedení toho by zpěvácké sbory velmi prospěly, ješto by se nimi církevní zpěv všudy zavesti, rozhojnit i zvelebiti dal. Tedy opět díme: Zřizujte při každém farním chrámu Páně literácké spolky, a kde již jsou, oživte je více, aby oučela svého hojně dosahovaly.

3. Neepochybujeme také, žeby se působením literáckých sborů i k ochotnějšímu navštěvování služeb Božích přispělo a nejednomu nepořádku v té stránce přítrž učinila. Jestli u literátů obyčej aneb pravidlo, že se záhy před službami Božími na kůru scházejí a připravené k službám Božím modlení i zpívání odbyvají. Podobně se i po službách Božích ještě v kstele

pozdržují, zpívajíce některou časů a slavností přiměřenou píseň. Nezpívají se v kostele, a jestli tam před službami božími ticho, mrtvo, zůstává lid před kostelem klábositi, poněvadž jest mu v kostele samotnému teskno; ano dil se zatím usazuje v blízké hospodě, čekaje při sklenici, až půjde kněz k oltáři, kdežto se pak lid jak z venku tak z hospody do kostela hrne. Zajisté by se lid ochotněji a rádněji v kostele shromážděval, kdyžby se tam záhy společně a zajímavě zpívalo. Též by se mnohý i po službách božích ještě chvilku pozdržel a vůbec zvolněji by lid z kostela odcházel, kdyžby i po mši nějaký pěkný zpěv zazněl. Jinak se obyčejně všecko, jako prvé do chrámu tak potom z chrámu valem a chvatem žene, což ani slušno ani pobožnosti užitečno není. Neb radí sv. František ze Sales, abychom po vykonané pobožnosti jen zvolna k jinému zaměstnání přecházeli, bychom něco té drahé másti, jižto jsme z pobožnosti nasbírali, zase kvapem nerozlili. I hledmež tedy, aby se, jak před službami božími, tak po nich, pěkně v kostele zpívalo, a lid tím do kostela vábil, a zřizujme neb oživujme k tomu cíli vlastní rádné literácké sbory, jenžby to zpívání a starosti měly.

4. Posléze by se literáckými sbory i domácí nábožný zpěv snadno v lid zavesti a v něm zobecniti mohl, cožby zvláště k zvelebení domácí pobožnosti, jenž tolik důležitá jest, velmi pomáhalo. Nebo, poněvadž by se literáti ne odjinud, než ze samých domácích obyvatelů a osadníků sbírali, staloby se, žeby církevní zpěv znenáhla z kostela i do domů vešel, a žeby se opět i v rodinách, jako za starodávna, z kancionálu zpívati umělo a zpívalo. Zvláště pak se zpívávalo času nedělního a svátečního odpoledne po celý rok, a v zimě i ve všední den času večerního. Potom přes celý rok z paměti ráno vstávajíc, při denní práci a jdouc na

lože. U nás se na slavné a památné dni, ku př. na štědrý večer, na hosty Boží, po obyčejném hlasitém modlení k stolu a po stole zpívala z paměti i příhodná píseň. Ten měli obyčej naši staří ještě za naší paměti! Vždy a při všem, ať to neb ono činili, a kdekoli chodili — za pluhem, na pastvě, za kosou, na cestě na vozem — všudež nábožně zpívali a chválu Boží hlásali. Tomu naproti my a naše mládež — neumíme, Bohu žel! ani ust otevřítí. Pisatel tohoto může o tom z vlastní zkušenosti svědčiti, jak to u svých starších, u děda, otce a matky vídal a z částky i spolu konával. Jeho máti umřela v stáří 82 let teprv nedávno. V mladších letech bylo čtení v životu Krista Pána, v postylle a jiných knihách, a zpívání z kancionálu její jedině nedělní a sváteční vyražení, a já jako školák i potom jako študent, nesměl jsem po obědě z místa, dokud nebyly všecky písně po jídle, na nešpor t. d. odzpívány. U velkém stáří, v poslední léta, když nebylo již síly k práci, bylo čtení, modlení a zpívání jejím jediným, celodenním zaměstnáním — až do poslední chvíle. Poslední noc, když se již k odchodu na věčnost chystala, majíc paměť až do posledka, dala si ještě od přítomných čísti, žalmy a příhodné písně zpívati, často jim sama do noty pomáhajíc. Přitom se posléze, sedíc v posteli utišila. Přítomní myslíce, že dřímá, začali se společně po tichu rázenec modliti: ale ona se již brala k poslední hodině, a sklesši po chvílce na stranu — byla na věčnosti. K čemu to povídáme? a cizím lidem, jichž se to dokonce netýká? I k tomu, abychom ze skutečného života ukázali, jak pěkně a nábožně naši staří živi byli, jak tře a nábožně také umírali, ješto jim k tomu i umění zpěvu velmi pomáhalo. Pomyslil jsem sobě, dostav obšírnou zprávu o takové smrti své rodičky: Tak umírají lidé sprostí, neučení, neštudovaní! Do posledního okamžení se baví tím, čemu z mládež přivykli a co po

celé živobytí zalibovali a konali — nábožným čtením, modlením a zpíváním chvály Boží. Budeme-liž i my učení, študovaní lidé vstavu tak pěkně, tiše a nábožně umirati, že bychom si ještě před smrtí zazpívali; a v posledním tažení zazpívati dali? Naučiliť jsme se ve školách a z knih všeličemus, ale tak pěkného způsobu nábožnosti, jakýž kolikráte na sprostých lidech s podivením spatřujeme, kterýžby nás až k hrobu doprovázel, toho jsme my ze škol neodnesli, ani z knih nevyzískali. Jakéž to utěšené ovoce té domácí pobožnosti, a jak velice k tomu umělost zpěvu pomáhá! Provázíť a občerstvuje člověka při práci i odpočínutí, v radosti i žalosti, v životě i v smrti. Hleďmež tedy, aby se ta domácí pobožnost neméně než kostelní v lidu péči naší svěřeném opět ujala, zmohla a rozšířila, aby zvláště nábožný zpěv všudež u nás zobecněl, tak žeby se naše chrámy a domy, i celá milá vlast, nejinak než za starodávna, pěkným nábožným zpěvem od rána až do večera rozléhala, a nemeškejme k tomu cíli při kostelích zpěvácké sbory nově zřizovati, a staré zvelebovati.

Učinivše laskavé bratry v duchovní správě na ten velmi vydatný a přitom snadný prostředek k oživení služeb božích i k rozmnožení domácí pobožnosti zatím pozorný, by se o nové zřízení aneb, kde jsou, o zvelebení a náležitě upotřebení literátů či kostelních pěvců zasazovali, hodláme budoucně také ukázati, jakby se literácké sbory snadno zříditi, zřízené oživiti a k dosažení žádoucího účelu upotřebiti mohly. Bylo by nám mile, kdyžbychom mezi tím od těch duchovních správěů, kteříž u svých chrámů sbory literátů již mají, známost o jich bytí, uspořádání, působení, spolu s návrhy k jejich možnému zlepšení, vydatnějším působení t. d. dostali, aneb kdyžby nám i jiní, kteřížby věci rozuměli, své mínění o té věci a ouplný návrh k zřízení takor

vých zpěvácckých spolků k uveřejnění v tomto časopisu podali. Neméně milo by nám bylo časem se dovědět, kde as od této doby nové literácké sbory zřizovati se počali, abychom to též tímto časopisem u veřejnou známost uvesti mohli.

J. E. K.

O pauperismu či chudinství.

Historicko-politické listy, vydávané pro katolické Německo v bavorském Mnichově od G. Filipa a G. Görresa, kladou ve 3. sešitku roku 1838 pojednání o chudinství v Evropě dle francouzské knihy Albana de Villeneuve Borgemont, nazvané: *Economie politique ohrelienne en France et en Europe. Paris 1834.* a podávají spolu oučetní přehled lidnatosti v jedné každé evropejské zemi, rozdělující rolnictvo od průmyslnictva (*industrielles*), jakož i počet chudých, totiž buď žebrařů aneb na veřejné outraty živých, každé té země s přirovnáním k počtu obyvatelstva vůbec.

Z toho přehledu vyplývá, že čím více průmyslu v nějaké zemi u přirovnání k rolnictví, tím více chudých, kteříž buď žebrotou se živi, aneb z ústavu pro chudé podporování i zcela živeni býti musejí; a že v Angličanech, kdež jest nejvíce průmyslu, jest také nejvíce chudiny. Jestť tu lidnatost 23,400.000 duší, a mezi nimi rolníků 9,360.000 a průmyslníků 14,040.000, tedy o polovici více průmyslníků než rolníků, a za to každý šestý člověk chudás, jenž od ústavu pro chudé živ jest, což v té zemi tolik obnáší, že více než 6. díl příjmů celého království na zaopatření chudých vypadá. Šestý díl příjmů, pravíme, poněvadž se tam ústavy pro chudé ne tak, jako u nás, dobrovolnými příspěvky, nýbrž veřejnou daň vydržovati musejí.

Ve Švejcářích jest každý 3. člověk průmyslník, a každý 10. žebřák:						
„ Německu	„	„	3.	„	„	20.
„ Francouzích	„	„	4.	„	„	20.
„ Rakousku	„	„	4.	„	„	25.
„ Dánsku	„	„	4.	„	„	25.
„ Vlaších	„	„	5.	„	„	25.
„ Portugalech	„	„	5.	„	„	25.
„ Švédaku	„	„	4.	„	„	25.
„ Prusích	„	„	5.	„	„	30.
„ Španělích	„	„	5.	„	„	30.
„ Turecku evr.	„	„	7.	„	„	40.
„ Rusku evr.	„	„	14.	„	„	100.

Ve Francouzsku prý, mimo množství chudiny, která r. 1793. vydravši se na vrch divoce zuřila, a neméně r. 1830. v pověstných třech červnových dnech svou hrůznou silou objevila, jakož jest opět i v únoru 1848. svou nebezpečnost dokázala; mimo tu chudinu prý ještě jiný červ na životě vlasti hryže, a to jest přílišné množství tak nazvaných nalezenců, či ve veřejných porodnách na svět přišlých a nechaných, aneb jinak od rodičů opuštěných dítek, jenž se na obecné outraty živiti a vychovávatí musejí. Počítalo prý se takových dítek po všem Francouzsku:

roku 1784.	40,000
„ 1798.	51,000
„ 1809.	69,000
„ 1815.	84,000
„ 1821.	105,000
„ 1825.	117,905
„ 1833.	127,507.

Vynaložilo se na vyživení a vychování těch opuštěnců (tak bychom je as česky nazývati mohli)

roku 1818..... 6,937,783

„ 1833..... 10,240,262 franků,

což dělá tolikéž zlatých v. č. I lze se snadno domyslíti, že od té doby až do dneška, skoro za 20 let, jak počet chudých vůbec a opuštěných dítek zvlášť, tak

také veřejný náklad na jejich vyživení a opatření spíše se zmnožil než zmenšil.

Mimo to se v oné knize dokazuje, že lidnatost v přirozeném běhu víc se rozmnožuje, nežli potřebná pro ni živnost roste; či že věci, jenž k vyživení a úplnému zaopatření lidstva potřebny jsou, nepřibývá v té míře, jak se lidstvo samo rozploduje, a protož se nelze vyhnouti, aby chudiny nebylo a při zrůstu lidnatosti se také u větší míře nerozmnožovala. To všecko jest pováženi hodno, a tedy jsme za tou příležitostí následující rozjímání sami u sebe učinili, kteréž nyní i našemu čtenářstvu předkládáme.

1. Nejbezpečněji živí člověka polnost a co ostatně k ní náleží: méně bezpečnou živnost podává řemeslo, všeliký průmysl a obchod. Svrchu položená deska vykazuje patrně, že se chudina nejvíce i nad míru rozmnožila zvláště tam, kdež se průmysl u přirovnání k polnosti příliš rozmnožil. Máť to svou příčinu a jest to snadno k pochopení. Větší část průmyslníků a těch, kteříž v továrnách zaměstnání jsou, vydělají jen, a někdy sotva tolik, čímby sebe a své náležející ode dne ke dni uživili; na budoucí přihody, na starý věk zbývá zřídka co, obyčejně docela nic. Nastaneli pak nějaká pohroma, nemoc, -stáří a nedůstatečnost k práci, není k čemu sáhnouti, leč k mošně, aneb dle novějšího zřízení, k ústavu pro chudé, ke špitálu. Tomu naproti polnost, ačby nenesla tolik, žeby se mohlo peněz nahromaditi, poskytuje přec stále zaměstnání a stálou živnost, jenž se každého roku obnovuje a tak snadno zaniknouti nemůže: ješto průmysl na velmi nejistých nohách stojí dnes květe, zejtra pak již hyne a pracující lid z díla a chleba propouští.

A však netřeba nám cizích výkazů, nýbrž vidíme to doma, na našich větších a menších městech, jak se chudobnost v průmyslnictvu nad míru množí. Naše

města a městečka, jenž jsou dosaváde hlavní sídlo průmyslu a řemeslnictví, nejsou v stavu své domácí chudé, leč s velikým namáháním, a to dosti nuzně vyživiti; protož se městská chudina, chtěje si přilepiti, do vůkolních sedlských dědin rozbíhá a jest jejich obyvatelům, i pro svou drzost a neodbytnost nemálo obtížná. Také sama řemeslnická mládež, nenalezajíc doma aneb ve světě, dílem také pro svou neumělost, žádné práce a obživy, vychází v pondělí s vakem i pasem z měst a městeček do vůkolí a žebře, navracujíc se ke dni nedělnímu zase domů, aby po neděli opět jinou stranou po vesnicích holdovala. Tímto způsobem odbyvá z větší části svou tovaryšskou zkušenou, či vandr a usadivši se posléze tak špatně zkušená doma na řemesle zas jen bídu a chudinu rozmnožuje. A tak jest tedy průmysl a řemeslnictví dle své přirozenosti hojný zdroj chudoby i žebroty, zvláště když se bez překážky rozmnožovati a tedy snadno nad potřebu rozmnožiti může.

Tomu naproti nalezá se u nás ve vesnicích, lečby tam byly také továrny a řemesla, jen nepatrný počet chudého, cizího opatření potřebného lidu. V zámožnějších dědinách, vzdálených od panských dvorů a zámků, není tak snadno žebračka. Neb malá částka chudšího obyvatelstva, jenž podělkováním u sedlských živností chleb svůj dobývá, nalezá důstatečné opatření v obci, tak že i své letité a zpracované starší bez žebroty, kteráž se tam i za hanbu pokládá, do smrti dožívuje. Za novější doby se arci i ve vesnicích chudý lid rozmnožil, a sice stavením pouhých domků beze vsí polnosti, což se zvláště u panských dvorů děje. Ale i v tomto pádu a v ostatně chudých obcích nenalezli jsme, žeby byl větší počet žebračků než as 2—3 na jednu obec. Z toho již patrně viděti, že naše vesnice nenadělají, ať tak díme, tolik žebračků, jako města se

svým průmyslem a svými řemesly, i že snadno své chudé opatřiti a uživiti mohou.

I co nyní z toho pro duchovního správce? Předně, aby výhodnost sedlského povolání sám u sebe náležitě uvážil a pak i svému lidu slušnou vážnost k tomu povolání vštěpoval, tak žeby sobě v své ousilné práci nejen nestýskal, nýbrž spíše liboval, s svým stavem spokojen byl, aniž jiným jejich na pohled lehčí zaměstnání záviděl, a aby bez potřeby a důležité příčiny do jiných stavů a povolání se nedral, jenž sice více snad lesku, ale méně bezpečnosti a spokojenosti i opravdového blaha poskytují, tak že již onen římský básník za blaženého pokládá, kdo se k sedlskému zaměstnání utéci může, an zpívá: *Beatus vir, qui procul negotiis paternae rarae bobus exercet suis*. Nelze zajisté lidu sedlského, pracovitého dost v mysli povyšovati a mu srdce dodávati, jelikož jeho povolání jest základ a síla vlasti i církve, a pakli ten hyne, hyne i vlast a trpí zkázu i církev.

Dále, aby duchovní správce, jako otec chudých, věda, kde se chudina rodí, totiž v továrnách a bezpolicích domkách, také věděl, kde zřídlo chudoby zacpává i odkud náležitého zaopatření chudých žádati. Prámyslníci přispívají sice k ústavům chudých, ale jejich příspěvky nejsou v té míře, co oni ve svých továrnách chudiny nadělají. Oni sice dávají lidu vydělání, ale jen pokud s práci jest, aneb pokud sami důstatečný odbyt a zisk nalezají: jak mile se člověk vysílil, že nemůže pracovati, aneb stojí-li obchod, zprošťují se velmi snadně všeho břemene — rozpuštěním nepotřebných dělníků. Oni sami nezřídka z lidské práce bohatnou a nahromadují mnoho peněz: ale lid sám, kterýž jim své síly půjčuje, má ze své práce sotva tolik, co denně spotřebuje; pro budoucnost nezbývá hrubě nic, a v stáří musí býti břemenem jiných lidí, kterým nepracoval,

nejvíce polním hospodářům. Podobně statkáři (někdejší vrchnosti), jenž k opatření svých dvorů aneb k zpeněžení prázdných míst domkáře rozmnožují a osazují, jsou původci množství žebráků, kteříž z mládí sice nějakou obživu u panských dvorů měli, ale v stáří a chorobě berouc mošnu obtěžují opět sedláka. Nesmí se sice upirati, že se mnozí, zvláště velcí statkáři a majitelé tak nazvaných panství chvalitebně o zaopatření své čeládky a zpracovaného lidu ve špitálech a jinak ujímají, i že také znamenitě ústavy pro chudé podporují: nicméně myslíme, že ne-li všickni, zajisté mnozí nepřispívají k zaopatření chudiny tolik, co síly lidské k svému užtku spotřebovali a žebráků nadělali. Povinnost duchovního otce a spolu otce chudých jest, k tomu hleděti a všemi prostředky to vymáhati, aby tito statkáři a zvláště oni průmyslníci v náležitě míře k zaopatření chudiny přispívali.

Týkaje se obcí sedlských, tyť mohou každá velmi snadno své chudé uživiti; i živi je také, a nad to i mnoho cizích poběhlíků. Zde nemá duchovní správce co činiti, než jen aby obce ochotně, správně a hojně, každá svým, to činily, a nedovolené žebrotě se opíraly.

2. Živnosti nepřibývá v té míře, v kteréž se lidnatost rozmnožuje. Nelze pochybovati že to všemoudrost božská tak naříditi ráčila, aby člověčenstvo nuceno bylo o vezdejší chléb se namáhati, by nezlenivělo, nezstupělo a nezhovadělo, nýbrž v neustálé činnosti se zachovalo, a music vždy přemýšleti a nových cest k svému opatření vyhledávati, i svůj rozum stále broutilo i všecky ostatní své síly blahodějně cvičilo a rozvíjele, jakož i, aby v mezích mravnosti držáno bylo. A tak jest ta nesouměrnost mezi živností a lidností právě dobrodiní Boží pro lidské pokolení. Dále z toho vyplývá, že nikdy nebude možno chudobu a potřebnost ze společnosti lidské zcela vyhostiti. Vždy bylo a bude

větší neb menší počet takových, kteříž nemohouce se sami svou silou a svými prostředky uživiti, cizí pomocí potřebni budou; což také nemálo k užšímu sblížení se člověčenstva a k vzbuzení pospolné outřpnosti, lásky i vděčnosti příhodno i potřebno jest. Marné bylo tedy namáhání i jest dosaváde jistých lidí, kteříž obmyslejí dověsti, aby každý bez rozdílu svou důstatečnou výživu pro sebe měl a žádných chudých, potřebných a nemajících nebylo. Pravý lidomil a kněz tedy nebude usilovati, aby žádných chudých nebylo, což ovšem ani možné není; nýbrž ta bude jeho práce, aby jich nebylo nad nevyhnutelný počet; aby se necvičeností, lehkomyšlností a všelikou nemravností nad míru nerozmnožovali, a ti kteříž nevyhnutelně chudí zůstávají, aby svůj těžký stav s odevzdáním se do vůle Boží trpělivě i kajičně nesli, tím více pak o vyšší statek, kterýž nehne aniž může ztracen býti, totiž o ctný život pečovali, a ostatně u milosrdných spolubratří důstatečného opatření nalezali. Tak by zajisté dosáhlo se nedostatkem vezdejší živnosti v průměru k větší lidnatosti toho, k čemuž ji opatrnost Boží dopouští. Někdo chtěl také dokazovati, že marné jest usilování ústavů pro chudé, poněvadž se nedá chudoba odstraniti a vždy bude a býti musí, odvolávaje se k důkazu na slova Páně: *Pauperes semper habetis vobiscum.* (Chudé máte vždycky s sebou). Ač ta slova od Pána zcela v jiném smyslu pravena byla, nicméně přec druhý onema vhodně odpověděl: *Arci chudé vždy míti budeme, ale žebráků nemusíme míti!* Tak i my dokládáme: Chudých nemůžeme zbýti, ale hledme, aby jich nad míru nebylo, a aby se bez žebroty uživili. A to zajisté jest možné a nemá jinak mezi křesťany býti.

3. Množení lidu přibývá, jakž jsme již slyšeli, u větší míře, nežli rozmnožování plodin země, k uživení lidstva potřebných. Byltě čas, jmenovitě na

konec předešlého století, kdežto o rozmnožení lidnatosti v zemi, mimo ona přirozený běh, i zoumyslně a násilně od státu usilováno. Zdaliž to usilování moudré a opatrné bylo, vidíme z nesmírného vzrůstu pauperismu či chudinství ve všech téměř zemích, tak že tím celé státy v nebezpečení upadly a dosaváde se mu co brániti mají. Za starých časů tu byla snadná pomoc, přelidnila-li se krajina jedna, vyrojil a odebral se zbytečný lid do krajiny druhé, ještě prázdné aneb málo zalidněné. Této doby ale jest ta pomoc nespolehlivější a méně vydatná; do jiných, vzdálených dílů světa nechce se každému, nejlépe si přec každý libuje doma, ve vlasti a známosti. Lidnatost se tedy množí, ale krajiny zůstávají v stejné míře a nepostačují k zadanému, pohodlnému zaopatření svého obyvatelstva. Tu tedy nastává sem a tam tíseň.

Z toho již také lze posouditi, právem-li se církvi mezi jiným i to předstírá a předstíralo, že jest svými stanovami státu škodlivá, jmenovitě tím, že ukládajíc svému kněžstvu zákonem ustavičné bezženství, i schvalujíc obému pohlaví samotlivý a zdrželivý klášterní život, ujmu činí žádoucímu rozmnožení lidnatosti. Alebrž vidíme patrně, že to církevní ustanovení jest i v tomto ohledu (ač toho církvev nezamýšlí) státu prospěšná, jelikož alespoň poněkud ujmu činí rychle pokračujícímu zlidnění, posléze i přelidnění země a hrozícímu nedostatku potřebné živnosti pro obyvatelstvo. Další užitek toho ustanovení jest i ten, že ti, jenž stojí pod zákonem bezženství a vlastních rodin nemají, svým zbytečným jměním podporují, v lepší stav uvádějí a v něm udržují jiné rodiny, což ovšem jen světu k dobrému prospívá a žádné vládě lhostejno býti nemůže, jelikož jí na tom záleží, aby se dobré bydlo v rodinách množilo a udržovalo.

Co se týká klášterů, zajisté vždycky k jejich

obydlení, kromě nábožného povolání jednotlivých osob, také tíseň lidnatosti nejvíce přičinila; i máme za to, že kdybychom teď tolik klášterů měli, jako jich v předešlém století bylo, zvláště ženských, všechny by se lidem naplnily. A zajisté byloby to pro stát i církev velmi užitečné, kdyžby se tolik osob ženského pohlaví, kteréž každoročně nevdané a nezaopatřené zůstávají, a z částky k ústavům pro chudé, aneb i v zlá místa upadávají, v klášterích bezpečně zaopatřiti mohly. Právě tato stránka užitečnosti klášterních ústavů jest tím méně uznaná, čím jest pro náš věk důležitější. Než o tom někdy jindy u příležitosti.

Ostatně, pokud církev vůbec na mravnost a zachování pohlavní čistoty hledí, i též na přísné ostříhání manželské věrnosti, potud činí také ujmou nezřízenému rozplozování lidu a zvláště toho druhu, kterýž jest břemenem lidské společnosti a na kterýž sám stát tolik peněz vynakládati musí, a tím způsobem činí ujmou i obecnému pauperismu. Děláme již konec svému rozjímání o pauperismu s tím poznamenáním, že církev jako matka chudých, nejen přímo skrze své stahy, jenž jsou rození otcové chudých, nýbrž i nepřimo (indirecte) a vedlé toho skrze své ústavy, ujmou činí neblahému chudinství světa, ježto právě za našeho věku tak hrozné a nebezpečné jest, že všecku pozornost i činnost státních mužů k sobě obracuje. Tak jest tedy církev nejen v duchovních nýbrž i v hmotných poměrech dobrodinkyní světa!

J. E. K.

Drobnůstky z úřadu a života pastýřského.

1.

Jednoho dne měl duchovní pastýř svátostí stavu manželského posluhovati. Asi půl hodiny než snoubenci na oddavky přijeli, přišel na faru švárný mládec, jav se takto mluvíti: „Velebný pane, já měl po několika let známost s nevěstou, ježto dnes má oddávána býti, byliť jsme si upřímně naklonění a že se za sebe vezmeme, nejednou jsme se vyjádřili. Než její otec postavil se nám v cestu, proto že jsem se mu nezdál dosti bohatým býti. Přinutil tedy svou dceru, by se za přítomného ženicha provdala, s čímž se mi také svěřila a že proti své vůli v tento manželský stav vchází s velikým nářkem a pláčem mi žalovala. Prosim tedy snažně, byste ráčil našim prostředníkem býti a toto veliké neštěstí předejiti.“ — *Co učiní v této případnosti moudrý a obezřetný pastýř?* —

Zde naskytuje se dvě možných překážek: a) *těhotenství od třetího*, a pak b) *nucení*, ač upříti se nedá, že prvnější spíše než druhé mohlo místa míti. O prvním ustanovuje náš občanský zákonník v §. 58 manželského práva takto: „Nalezne-li manžel svou manželku po oddavkách s jiným těhotnou, může kromě případu v §. 121 uvedeného toho žádati, aby manželství za neplatné prohlášeno bylo.“ Dotčený ale §. 121 o tom jedná, že pojal-li by kdo vdovu neb ženu, jejížto sňatek za neplatný prohlášen byl, za manželku před třetím měsícem, anebo před šestým měsícem a jejího vdovství neb manželského rozpojení, a nevy-mohl-li si v posledním případě prominutí tříměsíčné doby od zemského řízení neb na venku od krajského úřadu, že v těch pádech právo potráci na neplatnost

svého sňatku naléhati, shledal-liby choť svou těhotnou. — Co se však překážky *bázně a nucení* dotýká, vyjádřuje se o ní §. 55 manželského práva v tento smysl: „Přivolení k manželství jest beze všeho právního účinku, bylo-li *podstatnou* bázní vynuceno.“ Za podstatní pak příčinu k bázní má se, když ze všech okolností, ze všech prostředků buď násilných neb duševních, jimiž se strach naháněl a pak se z tělesné a mravní povahy osoby, kteréž se strach naháněl, dá se vsí jistotou usouditi, že se osoba ta raději k manželskému sňatku odhodlala, než aby se vyhróženému zlému podrobila. Nemůže tedy za podstatnou příčinu platiti bázeň, kteréž lze bylo odolati, aneb přivoláním právní pomoci, neb útekem neb jiným způsobem ujíti; rovněž tak není podstatnou příčinou ta bázeň, kteráž z dětské uctivosti k vyslovené vůli rodičů pochází. Že by se pak v naší případnosti bylo svolení nevěsty podstatnou bázní vynucovalo, není ovšem k víře podobno. Neboť byť i otec dceři bitím a trýzněním vyhrožoval, a třebať i podobného násilí užíval, nelze se přece domýšleti, že by nelze bylo dceři útekem tomu nucení ujíti a o právní zastání se ucházeti a to tím méně, ana příležitost měla s ženichem, jak se sám vyjádřil, soukromně se sejíti a svou nelibost proti vůli otcově jemu vypověditi, a pak proto, že u příležitosti snoubeneckého skoumání o svobodnou svou vůli tázána byla a o žádném nucení zmínky neučinila.

Než takto by se soudilo a dovozovalo, kdyby nevěsta po oddavkách teprv nucení a bázeň předstírala a na neplatnost svého sňatku nálehala. Před oddavky pak postačuje již možnost takovéto překážky a jaké také podezření, že nucení má místo a bázně že se nahání, a celou pozornost duchovního pastýře zasluhuje. Neboť při snoubeneckém skoumání třeba se ženicha a svědků ostýchala a trýznění báta, kteréž by její upří-

mné vyznání následovalo; pak mohla také sama svého milence k tomu přiměti, aby její nevolný stav duchovnímu pastýři vyjevil. A proto i tato druhá překážka vždy bedlivého povšimnutí svědomitého pastýře zasluhuje, a v naší případnosti tím více zasluhovala. Neboť byla nevěsta jedinou dcerou většího gruntovníka, z mládeí rozmazlivě chována, a pak ve všem vůle jí dána. Záhy ne jeden ženich ucházel se o její ruku, ona byla jedinou dědičkou hezké živnosti, než přes příliš si vybírala, toho onoho k lepšímu měla, v záletnictví si libovavší. Konečně pak dala přednost mladíku, kterýž byl na faru přišel, an zevnější zpanilostí všecky ostatní předčil. Bez pochyby rodičové z počátku této známosti neodporovali, za nevinný žert ji pokládající, dceři volnou úzdu popouštějící a snad i z toho, že tolik nápadníků má, se těšící. Když pak dcera 23 let dospěla a rodiče, nejsouce nejlepšími hospodáři, aby ne jeden dluh do pořádku uvedli, své dceři po ženichu se ohlížeti počali, obrali jí toho, s kterýmž měla právě nyní oddávána býti, proto že hodnou pomoc přinášel. Nebylo to tedy pranic divného, že nad odpor dceřin narazili, an chuti její nevyhověl a jejímu vyvolenému ani v způsobech ani v zrostu se nevyrovnal. Jsouc navyklá o své hlavě jednati a svým chutem hověti, nechtěla se bez pochyby vůli rodičů poddati, tak že snad v svém nerozumu k nucení a vyhrožování útočiště vzali, an již valnou částku peněz od ženichova otce co závdavek ku své ruce byli přijali. Nápadná též byla při tom ta okolnost, že se teprv za tři neděle, co byly již ohlášky prošly, k manželskému sňatku přikročilo. Tím se na každý způsob podezření nějakého obmyslu v duchovním pastýři uroditi musilo. *Co tedy učinil, jak si počínal v této zajisté nedůtklivé věci?*

Nejprvé domlouval na faru přišedšímu mladíku,

proč tu věc až na poslední chvíli odložil, a s tím do-
ložení propustil ho, že již těžko jest věc vyšetřovati,
an by to veliký podiv při svatebních učinilo a budoucí
spokojenosti a blaženosti novomanželů překážeti mohlo,
kdyby jeho výrok na pravdě nebyl položen, nébrž ze
záští toliko a nepřipně vycházel; ostatek že má ne-
věsta až deposed na vůli, při oddavkách na učištěné
otázky záporně odpovídati. Na bližší pak okolnosti
namítaného nucení a pak na těhotenství nevěsty ani
slovem se ho netázal.

Když se byl oddálil, požádal duchovní pastýř
svého pana pátera, aby až svatba přijede, ženicha a
svědky, jakož i nevěstina otce, kterýž za příčinou
svolení se k tomuto sňatku vlastnoručním podpisem
spolu přítomen byl, k sobě na pokojík pojal a co možná
pabavil, nevěstu pak k němu na slovíčko odkázal.
Když byla přišla, celou tu věc vážně sice, však přívět-
ivě jí vysvětlil, a na to, zdaliže ji rodičové k tomuto
sňatku nutí, otázal se. Vyznala, že ji sice rodičové
k tomuto sňatku nutí, a však nikoli trýzněním a bitím,
ale toliko přimlouváním a vyhrožováním. Byvši tážána
na druhou překážku, vyjádřila se, že nemá nikolivěk
mista, a když jí byl horlivý pastýř následky takové
překážky vysvětlil a k upřímnému vyznání ještě je-
dnou vybidl, ubezpečila jej, že jest si v té stránce
úplně jista. Zbývalo tedy věc toliko strany nucení
do pořádku uvéstí. Proti hodnosti svého přítomného
ženicha neměla nevěsta praničehož namítati, a jen to-
liko dřevnější náchylnost a lásku k prvnímú před-
stírala, spolu ale také dobře pochopovala tu nesnáň,
v kterou by jak sebe, tak ženicha, tak i své rodiče
přivedla, kdyby se měla tuto poslední chvíli na jiném
ustanovití. Předložil jí však prozřetelný pastýř, že
by to přece lépe bylo, aby od dnešního sňatku ustou-
pila, než aby ženicha i sebe v propast velikého ne-

štěstí uvrhla, kdyby nikterak nemohla srdce svého k němu nachýliti a předešlého z mysli vyraziti, ač též z druhé strany upříti se nedá, že pokud nezletilá jest, nikdo s to není jejího otce k tomu přiměti, by ku sňatku s předešlým svého svolení udělil, aneb by jí, až let dospěje, živnost postoupil, a pak kdo ví, zdať by ji potom i ten prvnější seděti nenechal; nechať tedy tu věc dobře promyslí a bedlivě uváží, vždy však k své vnitřní spokojenosti bedlivější zření obrátí, než ku vezdejšímu zboží. Vyjádřila se, že k nynějšímu ženichu nížádné ošklivosti nechová, že si ho vezme a že doufá, že mu srdce nakloní a s ním spokojena bude.

Dav jí tu věc ještě na některý okamžik na rozmyšlenou, odešel a jejího otce na jiný pokojík na slovo povolal. Domlouval mu, že své otcovské moci tak hříšně zneužil, dceru svou k stavu nutil, na kterýž se zakládá veškerá blaženost a spokojenost člověka, a že tím nejen proti zákonu Božímu jednal, ale i občanskému zákonu propadl; proti zákonu Božímu že tím se prohřešil, proto že obmyslel svátost stavu manželského zlehčiti, toto veliké tajemství v Kristu a církvi dávati psům a drahých těch perel před svině metati, a tím svatokrádeže se dopustiti, ano manželství, kteréž bázní a strachem se vynutilo, docela neplatné jest; zákonům občanským však tím že propadl, proto že rodičové, ježto své moci zneužívají, a dítky k stavu manželskému nutí, dle trestní knihy (díl II. §§. 253, 253.) tuhým žalářem tři i šesti měsíců se pokutují. Uslyšev tuto řeč otec jako opařen a všecek na mysli pamaten byl. K tomu ke všemu tanulo mu také na mysl, že již svatba hotová, hosté že jsou shromážděni, náklad učiněn, značná částka zánosného od rodičů ženichových že přijata a semotam také již rozvundána jest. A pak ta hanba s neporízenou k domovu se ubíratí a to vědomí, že mu bude všecku škoda a výlohy

ženichovi nahražovati! — Zajímavě namítal, že dceru nikolivěk nenutil a nijádného násilí neuzíval, nébrž teliko jí radil a přimbouval, maje na zřeteli její budoucí spokojenost a štěstí. „To jsem si také myslii,“ odvětil mu pastýř duchovní, „bych se ale také o tom přesvědčil a dobrým svědomím oddávati mohl, pájdete se mnou a vyjádříte se před dcerou, že má až posávad svobodnou vůli, chce-li si ženicha vzíti, čili nic. Nastalaf mu nová úzkot, vrávoraje potácel se za svým duchovním pastýřem. Přišedše k nevěstě, takto jí oslevil duchovní pastýř: „Nevim milá holka, jak jste se konečně rozmyslila a na čem se ustanovila; byste ale nemohla říci, že vás rodičové nutili a já ničehož na svědomí neměl: tuhle vám váš otec svobodnou vůli navrácuje,“ a obrátiv se k otci řekl: „Nuže, mluvte taktiku.“ Jako smrt bledý žalostně promluvil: „Vždyť já ti neporoučím, abys si ho vzala, dělej si, co chceš.“ Srdce musilo každému žalostí pukati, kdo na utrápenou a ssínaou tvář otcovu pohledl. To ale také tak mocně dojalo dceru, že padši otei okolo šíje, ubezpečovala ho, že z dobré vůle bude si ženicha bráti a s ním spokojený život trávit. Plakalič oba. Duchovní pastýř vybidnuv je, by se zotavili a tváři své vyjasnili, předvolal ženicha a svědky, by se ku zápisu svolujícího otce a dvou svědků přikročilo.

Jelikož ale toto jednání s nevěstou a s otcem dobrou půl hodinu trvalo, musilo to na každý způsob i ženichovi i svědkům nápadné býti, a jim nemalých vrtochů způsobiti. By je tedy vši nesnáze a trapných myšlének zhostil, a sám tímto ač nevyhnutelným průtahem ženichovi k budoucí nespokojenosti a třebať i k trpkým výčítkům příčiny nezavdal, oslevil takto do pokoje vstupující: „Milí lidičky, byloť vám to asi podivno, proč jsem nevěstu a jejího otce k sobě povolal? — Věztež toho příčinu. Jako člověk nepřítel, když

hospodář osil dobrým semenem roli svou, času nočního přišel a nasil koukole mezi pšenici a odšel: tak chtěl i podobný člověk nepřítel závistí a nepřizní veden těchto lidčkám štěstí zkaziti aneb aspoň koukole nedůvěry a nespokojenosti na pole jejich manželského stavu nasíti; přišel totiž asi půl hodiny před vaším příchodem ke mně a udával mi, že prý otec nevěstu k tomuto sňatku nutí a ona jakoby proti své vůli tomuto hodnému ženichu podávala své ruky. Než neprovedl zlost svou ukladaňou. Bych dobrým svědomím oddávati, před Bohem a lidmi obstáti mohl a snoubencům všecku příčinu k budoucí nespokojenosti napřed odstranil, bylo mi ovšem dlužno, věc jak sluší a patří vyšetřiti. Proto jsem nejprvé nevěstu k sobě povolal, na její úmysl se tázal, k tomu aby pravdu upřímně pověděla, pokud ještě čas jest a nic se neostýchala, nejedním důvodem vybízel. Než ona vyznala, že z dobré vůle podává ženichu ruku svou, proto že se o jeho hodnosti a zachovalosti přesvědčila. S tím jsem však nebyl spokojen. Povolal jsem ještě otce do zvláštního pokoje a na něm vyzvídal, zdali snad byl dceru nenutil a přesvědčov se, že to sice rád vidí, že si tohoto ženicha bere, vůli pak její že v ničemž neobmezuje, pojal jsem ho do komnaty, kde nevěsta byla, kdežto musil dceři u mé přítomnosti na vůli nechat, že může od tohoto sňatku ještě upustiti, kdyby se jí líbilo. Než setrvala při svém prvním vyjádření. A tím jsem přesvědčeností nabyt, že celá věc pouhým osočováním a pomstou byla. Jsteť svědky, že jsem tu věc svědomitě vyšetřoval, a proto měl-li by ten člověk snad podobné řeči do hlasu dávat, víte, jak o tom smýšleti máte; ano máme teď důkazy v ruce, jej co utrhače a sočila ku právu pohnati, pakli by se o to pokoušel těchto lidem štěstí a spokojenost kaliti. A nyní se otče u přítomnosti těchto svědků podpíšete, že

své nezletilé dceři k tomuto sňatku otcovského povolení dáváte pak veselou myslí do chrámu Páně se odebereme, bychom před oltářem Páně svaté dílo své ukončili, před Bohem a lidmi zpečetili, o to Boha prosíce a žádající, by mně bylo ku potěšení a vám k oblažení; vy pak nevěsto, byste celý svět o krivdě vám učiněné přesvědčila, na otázky vám předložené zřetelně a veselou tváří odpovídejte.“

Takž bylo otcí přísnou zkoušku přestáti, zvěděl, jak nebezpečno jest vůli dětské u volení osoby k stavu manželskému násilí činiti, a tuším že by byl moudřejším a opatrnějším, kdyby měl více dítek, a nevěstě bylo to prospěšným naučením, aby se na čas budoucí všeho varovala, ce by mohlo manželku k nespokojenosti zavdati příležitost. ©

2.

Že katolička, kteráž s nekatolíkem v manželství vchází, netoliko sobě, něbrž i dětem svým připravuje záhubu, tohož jest důkazem, což se před nedlouhým časem v osadě T... událo. —

Nekatolík, jehožto manželka jest katolička, má několik synů a jedinou dceru, kterážto, poněvadž se z matky katolické narodila, jest náboženství katolického. Když dcera tato dosáhla šestého roku, odeslaná byla do školy. Z počátku bylo děvče toto při vyučování sv. náboženství velmi pozorné, a činilo nemalý prospěch. Po dvou letech ale v pilnosti této ulevovati počalo. Všecko vynasnažení duchovního z ohledu náboženství bylo při tomto děvčeti marné, ježto vždy jakosi lhostejnost jevilo, an duchovní pravdám sv. náboženství ve škole vyučoval. Kdykoli se školní dítky k svaté zpovědi připravovaly, pokaždé otec svou dcerušku doma nechal, tak že duchovní přinucen byl, k němu poslati a tázati se, pročby dcera jeho ve škole

nebyla. Ale vždy dostal za odpověď, žeby nemocna byla (?) — A tak to bylo při každé zpovědi, vždy duchovní musil otce napominati, by dceru svou na přípravu odeslal. Ale co to vše bylo platno? Při takovýchto okoličnostech všecko vynasnažení duchovního přišlo na zmar. Neboť co ve škole vzdělal, to otec nekatolický doma zrušil. Čemu se dítě ve škole naučilo, tomu otec dítě doma odnaučil. Konečně děvče dvanáctileté vystoupilo ze školy, než chrám Páně nyní nenavštěvuje, a na cvičení křesťanské též nechodí. — A tak se obyčejně děje při smíšeném manželství, což dovozuje i druhý případ, kterýž se v těchto dnech v téže osadě přihodil a kterýž předešlému docela podoben jest. Děti měly totiž jíti ke svaté zpovědi, než otec nekatolický den před tím dal ohlásiti ve škole, že se dcera jeho těžce roznemohla. —

Kdo tu ty děti dvě odcizil církvi Boží? Kdo jiný, nežli otcové jejich nekatoličtí. Otec jest příčinou, že mnohá dcera, když dosáhne osmnáctého roku věku svého od katolického náboženství odstupuje. — O politování hodné jsou zajisté takové děti, jež se ze smíšeného manželství zrodí! — Ne méně jest však i ta katolička politování hodna, kteráž se za nekatolíka vdává, neboť jeli pravá katolička, nemůže jí to býti jednostejné, věřili děti její tak aneb onak. š...

3.

Manželka zákonně s mužem rozvedená (*separata a thoro et mensa*) po nějakém čase obtěžká, pak porodí. Jak se má v této případnosti pastýř duchovní ohledně zápisu zachovati?

Jestliže ode dne právního rozvedení takovýchto manželů ještě úplných deset měsíců neuplynulo, zapíše se dítě toto jakožto manželské. a manžel matky dítěte jakožto otec. Narodilo-li se ale po prvním dau je-

denáctého měsíce, zapsáno býti musí co nemanželské. Nic však méně kdyby ode dne zákonného rozvedení jedenáct měsíců aneb i více bylo uplynulo, může přece někdy dítě narozené z matky s mužem právně rozvedené jakožto manželské zapsáno býti. Jest otázka: kdy?

Tenkráté, když od matky aneb zastupitele dítěte právně dokázáno, že taký rozvedený manžel v tom čase povinnost manžeskou byl konal — aneb že tyto rozvedení manželé smířivše se pospolu bydleli, neoznámivše to ouřadu, jakéžto oznámení §. 138 zák. občanského jest nařízeno. V těchto dvou pádech dítě — narozené z matky s manželem právně rozvedené — jakožto manželské do matriky se запиše dle c. k. dvorního nařízení od 25. června 1835.

š....

4.

Má-li potřeba svolení k sňatku manželskému od otce, aneb — když otec mrtev jest — od vrchního poručení některý plnoletý a který? —

Dle §. 49 zák. občansk. nejen nepnoletí mají potřeba svolení k sňatku manželskému buď od otce — aneb, když otec mrtev jest, od vrchního poručení; nýbrž i také ti plnoletí, jenž z jakékoli příčiny neschopní jsou jakous platnou smlouvu učiniti. Z čehož vysvítá, že k sňatku manželskému, má-li platný býti, musí míti svolení ti plnoletí:

1. jenž na žádost otcovu z příčiny důležité a spravedlivé od práva pod moci otcovskou zůstaveni jsou,

2. jenž, když otec mrtev jest, na žádost poručníka aneb příbuzných pro tělesné aneb duchovní vady od pravomocnosti v moci poručenské se na neurčitý čas ponechávají, a

3. jenž právně jakožto marnotratníci veřejně jsou prohlášeni byli.

V těchto třech pádech mají i plnoletí zapotřebí

svolení k sňatku manželskému od otce aneb vrchního poručenství. Než ale výrok ouřední z ohledu neschopnosti takovýchto. plnoletých k učinění nějaké platné smlouvy musí býti dle zákona veřejně oznámen.

Vstoupil-liby kdo z těchto výše uvedených — 24 let star jsa — bez svolení otcova aneb poručenského do stavu manželského dříve, nežli onen výrok ouřední dle zákona veřejně oznámen byl: jest jeho manželství platné. — Š....

Oratio in Coena Domini,

quam habuit

Adolphus Würfel,

S. M. E. Canonicus, S. S. Theol. Doctor etc.

Anno 1851.

Portae inferi non praevalerunt adversus eam.

Matth. 16, 18.

Sanctissima totius anni hebdomas incepit. Dominica Palmarum in eam nos introduxit. Divinus Servator Hierosolymas ingreditur, operi a Patre sibi demandato finem impositurus. Ingreditur, agnus sacrificus, jam morti pro genere humano dicatus. Turba populi commota palmas ei sternit ut regi laetis clamoribus salutato, quas ipse ut aeternae victoriae et clarificationis pignus accipit quidem, sed parandas sibi novit *per mortis* demum acerbissimae *passionem*. (Hebr. 7, 9.) Ecclesia vero tacito dolore *in auctorem fidei et consummatorem* (Hebr. 13, 2.), qui amore immenso ductus venit mundum redempturus, suspicit et exclamat: *Eamus cum eo, ut cum ipso moriamur* (Joan 11, 16.) et resurgamus.

Appropinquat jam sanctissimus ornatam sanctorum dierum, dies mortis Jesu Christi. *Cras* Dominum nostrum spectabimus sanguine profuso, ultimum agonem agentem; hodie mortis sanctissimae initium celebramus et inaugurationem. Monstratur nobis Jesus in passionem instantem tota mentis cogitatione defixus, cum discipulis ad ultimam coenam decumbens, agnum eum iis paschalem celebrans, typum victimae, quam pro mundi salute est immolaturus. Dolore sancto commotus eos alloquitur: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar*, et sanctissimum Eucharistiae mysterium, dulcissimum Ecclesiae legatum, instituit, subjungens: *Dico vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum, quum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei* (Matth. 26, 29.).

Coena peracta jam in montem Oliveti egreditur, ubi eum contristatum usque ad mortem conspiciamus, subeuntem quippe immensorum primordia tormentorum. Verum enimvero quemadmodum crastina die crucifixum, ita hodie sanguinis sudore perfusum non nisi *victorem* reperit fremens infernus. Surgit enim, teste sancto Evangelista, apparitoribus cum scelesto proditore adventantibus impavidus obviam progreditur et duobus verbis: *Quem quaeritis? Ego sum*, omnem cohortem prosternit, sed victae eidem sanctas manus ligandas ultro praebet, tormentorum *victor* liberrimus ipse.

Quam luctationem atque victoriam Christi consideranti in mentem mihi venit haec eadem conditio sponsae ejus Ecclesiae, cui parem et pugnam et victoriam ipse praedixit verbis solemnibus illis: „*Portae inferi non praevalent adversus eam.*“ Hanc duplicem conditionem, in qua nostra sacrosancta Mater, Ecclesia posita est, adombrandam mihi proposui, quod quidem ab hac die alienum minime puto, quum dicente Divo Paulo Chri-

atus non solum *caput Ecclesia sit, sed etiam corpus,*
(1. Cor. 12, 12. 27.)

Conditio Ecclesiae omnibus temporibus fuit et etiam-
nunc est

- 1) *afflicta et acerba, conditio luctantis,*
- 2) *laeta et spei plena, conditio vincentis.*

Jesu Christe, *auctor et consummator fidei no-
strae, benedic nobis et verbo tuo, ne revertatur ad te
vacuum, sed efficiat, quaecunque tibi placuerint, et
exsequatur, ad quae misisti illud.* (Jes. 55, 11.)

1.

Ecclesiae conditio est afflicta et acerba. Num
hujus rei ut veritatem pingam, ad tempora Apostolorum
ascendam, et fors ipsas vexationes persecutionesque
commemorem, quibus auctor Ecclesiae Jesus Christus,
qui est benedictus in saecula, obnoxius fuit? An Apo-
stolorum gregem perlustrem, divitem omnis generis acer-
bis contumeliis? Num monstrem beatum Jacobum de-
collatum, iacarceratum Petrum, cruentus denique omnium
discipulorum mortes? Num loquar de atroci Romanorum
imperatorum in Christi fideles saevitia? An ludibria di-
cam, quibus Sophistae Gentilium nostram religionem
onerabant, vel falsarum doctrinarum colluviem, per quas
haeretici labem interregimae Ecclesiae moliebantur? Sed
tacitus ista mitto et ad nostra statim tempora devenio.
Quid agitur cum Ecclesia? A multis *negligitur.* Pudet
eos matris annosae et senescentis, quam occultare et
tegere student, ne homines recentissimi moris illam vi-
deant seque ejus liberos contemnant. Fidem dissimulant,
in quam baptismum susceperunt. „Quid audet, quid sibi
vult ista exactae jam aetatis matrona? Tempora facta
sunt alia quam ante mille, ante quingentos annos fuere —
Ecclesia tamen pertinaciter reluctatur, imo crescente
aetate postulatorum suorum tenacior evasit, — ingenio
temporis non obsequitur.“ Dum hunc in modum isti lo-

quantur, *alii* alterius progrediuntur. Ecclesiam *contemnunt*. Miseram eam censent: et deprædicant, cum obsoletis placitis ejus, cum farragine ex Judaismo et Gentilismo conflata, cum ceremoniis inanibus imò absurdis. Quis eam adhuc curet sacculo tam erudito? quis vetustis moribus immoretur, quis antiquata ingenia sectetur? Nostrum signum inscriptum est: *progressus*. — Alii rursus Ecclesiam in *suspicionem* adducturi dominandi cupiditatis ac improborum consiliorum insimulant: „Videte regnandi cupidam, omnia sibi subjecta habere gestientem! videte libidinosam imperii, inimicam politici regiminis, capitalem omnis civitatis hostem! Animis vincula injicere vult, literarum studia odit, clarioribus cognitionum luminibus obices et obices ponit — quippe homines in tenebris usque ad mortem tenere studet.“ Suadent itaque, ut periculosa ista ecclesia sollicite custodiatur, sub tutore sit, manibus ligetur pedibusque. Alii porro eam *ludibrio habent*, ceremonias, solennes ritus, imò præstantissimum, quod habet et divinissimum præstigias et quisquillas esse dicitantes. Succedit enim multorum et *odium*, omnium scilicet, qui eam Satana foedus inierunt et ut ipsorum magister probe sciunt sentiuntque, ordinem a deo sub sole positum non tri perversum, quoadusque columen ejus Ecclesia perduret. Quid inde mirum, si ab aliis ad *apertam persecutionem* devenitur, qua ministros ejus exterminant, bona confiscant, aedes claudunt destruuntve aut in armentaria et militum domicilia convertunt? — Agmen denique tristissimum ipsi ejus filii claudunt, qui matrem *deserunt*, a salutari vexillo deficiunt, et impie desertam adhuc sibilis explodentes et conviciis insectantes ex ejus domo migrant. Quæ conditio! quæ pugna adversus neglectum contemptum, ignorantem malignamque criminationem, adversus ludibria, odia, vexationes atque defectiones! Addamus his adhuc, minus quidem, attamen malum, ten-

stultitiam, oblivionem, protervitatem, frigus, torporem, repugnantiam, perversitatem, petulantiam millium atque millium filiorum et filiarum ejus! Addamus denique id quod pessimum est, apertam multorum pravitatem, turpitudinem et obstinatum animum, eorum quippe, qui credere se perhibent quidem at infidelium more vivunt, nec matris tenerrimae moventur monitis, obtestationibus, precibus, lacrymis. Iterum rogo: Quae conditio! quae luctatio!

Haec eadem vero et maxime quidem *sacerdotis* conditio est, luctatio est. Impugnationi, irrisioni et vexationi quotidie patet. Continuo comprobatur verbum Domini nostri: *Eritis odio omnibus propter nomen meum.* (Matth. 10, 22.) *Non est discipulus super magistrum, neque servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister ejus, et servo, sicut dominus ejus. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus.* (Matth. 10, 24, 25.) Num propterea animis cademus? Minime vero. Sane timidus ille miles et nomine suo indignus foret, qui bellum instare audiens terrore percuteretur et contremisceret; probi militis est pugnandi cupiditate flagrare et de fortis animi speciminibus gaudere edendis. Non aliud Christi militem decet. Pax tantum in coelis habetur, in terris semper Ecclesia militat. Pro Deo autem militare, maxima gloria est — Dei causam defendere, pugna summe sancta est inflammans, qua tanto animus crescit, quanto augetur impetus. Quo itaque modo non eandem cum Divo Paulo nobis scribamus regulam: *In omnibus exhibemus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in austeritatibus, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta, in*

verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiae a dextris et a sinistris; per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti, quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non mortificati, quasi tristes, semper autem gaudentes, sicut egentes, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes et omnia possidentes. (2. Cor. 6, 4—10.)

Verum iste animus bonus non gratis habetur, neque difficulter nasci et nutriri debet, quum conditio Ecclesiae nequaquam afflicta tantum et acerba sit, sed

2.

*etiam laeta et spei plena, conditio vincentis. Ecclesiae conditio laeta et optimae spei plena est. Si praeceunte Divino Magistro plantae sinapis comparare eam velimus, arbor est divina omnipotentia terrae inserta, omnium procellarum sustentura impetum, aeterne recens, aeterne virens, semper flores mittens fructusque ferens. Quodsi aedificium adpellare praeplacet, domus est, de qua scribitur: *Descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat super petram. (Mat. 7, 25.)* Petra enim Jesus Christus est, aeternus et unigenitus, verus et consubstantialis Dei filius, fundamentalis ille et angularis ejus lapis, cui itaque innixa Ecclesia firmissimam structuram exhibet, compagem perpetuam, triumphum denique ita tutissimum et certissimum, prout cetera omnia, quae Deus fecit, confirmata sunt in seculum seculi. Quemadmodum solis splendor, sive homines de eo laetentur sive exsecrentur eum, gloriose fulgere pergunt, ita ut irasci ei vel imperare prorsus insaniae sit: ita Ecclesia velut spiritale omnis generis humani lumen invicta semper est et inexpugnabilis, quamlibet vesanos hominum aut geniorum infernalium impetus experiatur. Au-*

damus ea de re historiam. Hierosolyma fere in ruinis jacet, ex quo tempore Ecclesia Christiana vitam accepit: in vanum quippe enim filii ejus rem christianam extirpare voluerant, Christo victoria cessit.

Gentilimus diabolico furore ac dolo extinctionem coetus nominisque christiani molitus est. Non tormentum, non atrocitas, non telum, non cruciatus, nec aliud supplicii genus cogitari potest, quo adhibito fidem et amorem hominum in Jesum non tentasset: ubi vis et immanitas non suppetebat, pollicitationes adhibebantur, largitiones, blanditiae, quaerebantur argutiae, inferebantur ludibria; ipsa naturae concupiscentia in auxilium vocabatur, avaritia gloriae stimulabatur, libido carnis irritabatur, habendi cupido excitabatur, titillando tentabatur sensualitas et omnis hominum infirmitas. Verum gentilismus interit, victoria mansit Christo. Quae quum omnia Satanas secus cadere videret, dissidia in coetu christiano molitus est, quo fieret, ut Christianos Christiani impugnarent, notarent contumeliis et insectarentur. Verum dissensionum autores cum suis asseclis evanuerunt — Christo victoria mansit. Terribilior tamen et quacunq; priori minacior procella conflata est, quum sub finem seculi elapsi conversio rerum in Gallia adversus rem christianam et Ecclesiam exsurgeret. Impietas dudum pessimis scriptis praeparata, nutrita et fota tandem erupit. Sed quidquid barbarus furor in religionem habuit immanitatis, victoria Christo mansit. Nuperrimae denique nonnullorum defectionis a fide, nuperrimorum conatuum Ecclesiam Jesu Christi abolendi nos ipsi fere testes fuimus. Hucusque tamen victoria Ecclesiae mansit, eique in aeternum manebit. Quod solatium, quae possessio, quae spes, quae laetitia in spe! Numquid unquam Ecclesia devincetur, quum plus mille octingentis annis victrix fuerit? Non, inquam. Num peiores, potentiores, fallaciores adversarii in eam irruent,

quam hucusque irruerat? Non, inquam. Num de ejus perpetuitate timendum est? Non, inquam. *Portae inferi non praevalent adversus eam.* (Matth. 16, 18.) *Christum oportet regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.* (1. Cor. 15, 25.) Verum enimvero non modo vincit et hostes domat; sponsae Ecclesiae etiam *triumphos* parat, triumphos quidem, quales nullus unquam potentium terrae egit. Post tam frequentes, tam acres, tam diuturnas pugnas, post tam graves vexationes Alma Mater hodie ad ducenties centena millia filiorum filiarumque numerat, in omnibus coeli plagis, trans et cis oceanum, nec minus terras recens detectas quam antiquitus cognitas adimplevit. Ubivis terrarum palatia sua, basilicas vere regias monstrat, ubivis turres in aëra surgunt, triumphali sponsi coelestis signo decoratae. Ab oriente usque ad occidentem evangelium praedicatur et Novi Foederis sacrificium offertur. Et eorum, qui matrem per aliquot secula oderant, eam parum urbane criminati, millia atque millia quotannis in sinum ejus revertuntur; et antiquae inobedientiae mensuram vincit fervidior reversorum amor. Nonne Anglorum catervas singulis fere diebus ad sanctam et antiquam domum remeare conspiciamus, et quidquid contra molitur Anglicanismus et politicum, cujus subsidium flagitatur regimen, in majorem semper et uberiores fructum cedere? Quid quod apud omnes propriae domus liberos, ubi despectum religionis, frigus, torporem et contumeliam dolebamus, nunc magis magisque contrarium animadvertimus, laete renasci videmus principia religiosa et ecclesiastica, redintegrari sentimus Christianae cogitationis et conversationis rationem! Religio cum Ecclesia efflorescit, pristino honori restituitur. Ejus instituta aestimantur, ejus educatio quaeritur, resurgunt monasteria, missiones, peregrinationes religiosae, processiones, tenera haec devotae pietatis germina, quae paulo ante in

omni trivio derideri videbamus; et quod maximi putandum, ipsi qui rebus publicis regendis praefecti sunt, sibi intime iterum persuaserunt felicem populorum statum Ecclesia erigi, cum Ecclesia cadere, unde passim cum indignis vinculis, quibus satis diu ligabatur, exemerunt aut saltem eximendam declararunt. Annon habet, quod laetetur, annon habet quod speret? Sane et eo major et certior ei spes licet, quo magis ea tantum voluit, spectavit, consecuta est, quae deus velle spectare, consequi eam non modo permittit, sed et praecipit. Ecclesia non cogitat de iniquo, de dominatione, de mundana potentia, de divitiis terrae: cogitat et sola expetit sublimiora, divina, aeterna. Principibus non invidet thronos, coronas, honores, superiores inter homines concessus. *Uni solummodo principi adversatur et quidem acerrime, ei qui in Bibliis princeps hujus mundi, princeps tenebrarum* dicitur. Nunquam Dei ordinationi restitit, nec iis, quae per Dei decretum existunt. Ecclesia non severitatem, non coercitiones adhibet in bonis et rectae indolis membris; severa est in solis protervis malisque quos diabolo tradit, ut Christo lucretur. Ecclesia eam aeternam unice suorum salutem, solam pietatem curat, vult ut omnes Deo debitum cultum deferant, ei se submittentem, ut mutuae caritatis, concordiae, pietatis accendantur studio, ut errantes in viam redeant, peccatores contriti poenitentia seria resipiscant, ut omnes imperfecti perficiantur. Paucis, Ecclesia coelum in terram detrahere desiderat. Quo modo, quaeso, non laetitia suppetat atque fiducia, quae tam sublimia expetit?!

Et quomodo laetitia et fiducia non suppetat Ecclesiae minister sacerdos, cui Christus asseveravit: *Sicut misit me Pater, ego mitto vos* (Joan. 20, 21.). Quomodo laetitia ei desit, cujus provincia sine dubio pulcherrima est? Sacerdos Dei vicarius est, De

.amantis, misericordis, beantis sensu tam eminenti quo nemo alius. Ejus muneris et honoris est, consolari tristes, fractis animos addere, erigere lapsos, peccatores adversus desperationem munire et ab interitu servare, tranquillare aegrotos, moribundos ad Deum deducere, non utique sermone humano aut inanibus verbis sed per *Evangelium, quod virtus Dei est in salutem omni credenti* (Rom. 1, 16.) Sacerdotem conveniunt conscientiae angore agitati, cum adversa fortuna conflictantes, miseri et infirmi, dubitantes et pusillanimes, lac sincerum vel solidum cibum desiderantes, omnes denique suae salutis cupidi ut divinae medicinae participes fiant, qualicumque singuli indiguerint. Sacerdos perpetuo conjunctus vivit cum nobilioribus ingeniorum conatibus et omnibus illis, qui rerum sublimiorum et meliorum desiderio tenentur. Nec denique facile aliquem inveneris, qui sacerdote in omne tempus carere vellet. Etsi impugnaverit, oderit, fugerit, conviciis insectatus sit, imo diris devoverit, per decennia licet — mortis lento passu adpropinquante medicum animae optat, vocat, arcessit instantissime. Unde divinitus provisum est, ne unquam deforent, qui sacerdotio honorem tribuant et grates persolvant.

Quapropter bono simus animo, qui nos ad ministerium Ecclesiae adplicuimus! Laetemur in Domino de munere divinitus nobis delegato! Speremus, attamen in Deo! Praeclara nobis sors per impositionem obvenit manuum episcopi! Multis quidem renuntiavimus, quum statum sacerdotalem ingrederemur: verum multo plura et augustiora lucrati sumus, si animo repetimus quae nobis sacros ordines ingressis verba fuerunt: *Dominus pars haereditatis meae et calicis mei; tu es, qui restitues haereditatem meam mihi.* (Ps. 15, 5.) Amen.

Literatura.

Patristická Encyklopedie etc. od Antonína Arn. Řeháka etc. díl první v Praze 1851 sešitek II nákladem Jana Nep. Musíla v knižectví arcibiskupské tiskárně.

Prmluvivác o tom dokonalém patristickém díle nebožtíka nasloužilého. vicerektora Ant. Arn. Řeháka předešlo v letošním svazku 2. tohoto časopisu na str. 136 a dále nepotřebujeme o tomto 2. sešitku více pověditi, než že se z něho opět o pilnosti, dokonalosti i užitečnosti toho díla přesvědčujeme. Oznámíme tedy pouze obsah a připojíme na ukázkou některý výtah.

Zajímá tento 2. sešitek 12 archů od 7—18, str. 49 — 144. a obsahuje články skutečně pojednané (krom těch, jenž na budoucnost poukazány jsou) 35, dokonáváje již v prvním sešitku začatý článek „bír-mování“ — až do „dětí.“ Nejohravnější jest článek „Bůh“ a potom církev. Onen obsahuje víc než celou abecedu oddílů, až do ag, z nichž každý má více méně numer textů či průpovědí ze sv. Otců. Klademe zde na ukázkou z oddílu a b „Bůh jest Otec náš a všecko; pod kterou však podmínkou? a k čemu nás to víže? — nr. 1. Velikéf jest, nejmilejší, veliké to tajemství milosti, a všecky dary přesáhá dar ten, že Bůh nazývá čkověka synem, a člověk že jmenuje Boha Otcem. Sv. Leo V. 2. Tak, jako Bůh, není nikdo

otcem, tak milosrdným nikdo. Tertullian. 3. Všim jestiř tobě Bůh: lačníš-li, jest tobě chlebem; žizníš-li, jest tobě vodou. Jsi-li ve tmách, jest tobě světlem; jsi-li nepřiroděný, jest tobě rouchem nesmrtnosti. Sv. Aug. 6. Boha milující všecko v Nĕm nalezáme. Jedin jest, jenž hledán bývá, ale v nĕm jest všecko ob- saženo. Kassiodor. 7. Vĕrným svým bude Bůh všecko ve všem, rozumu úplným světlem, srdci úplným po- kojem. Sv. Bernard. 14. Spatříme-li kde k. p. obraz Kristův, řekněme: Toť můj Otec. Vzhůru-li k nebi pohledíme, pravme: Toť dům Otce mého. Slyšíme-li ze slova Bůh něco čísti, rceme: List tento posílá mi můj Otec. Když se odíváme, jime, když nám něco působí radost, děme: To vše pochází z dobročinných rukou Otce mého. Jestliže nám jaká věc působí zármutek, obtíž a trápení, rceme: toto vše rondává ruka Otce mého, aby mi to bylo příčinou k větší zásluze, a tak abych stkvĕlejší dosáhl koruny. Sv. Teresie. — Článek „církev“ má oddílů od *a* přes celou abecodu až *zb*. Na ukázkú z oddílu *x*: Jí (církví) se tedy drž, ji čti, co svou učitelku slyš a poslouchěj! průpověď nro. 2. Milující Pána Boha našeho, milujme církev jeho. Jeř jako Otce, tuto jako matku; jeř eo Pána, tuto co jeho služebníci; jsmeť zajisté synové služeb- nice jeho... Co prospĕje, Pána-li vyznáváš, Boha-li čtiš a hlásáš; Syna-li jeho vyznáváš, na pravici Otcové sedícího vyznáváš, a přitom se církví jeho rouháš?... Mĕjtež se tedy na pozor, Nejmilejší, všickni jedno- svornĕ Boha mĕjte za Otce a církev za matku. Sv. Aug. — Konečně z článku „Desátek“ v jednom od- dělení. Napomenutí obou stran se týkající; jenž má sedm numer, na ukázkú: 1. Toť velespravedlivý obyčej Pánĕ, že ty, desátku-li neodvedeš, k *desátku* připočten budeš, to jest, přivtělen budeš k *řáblům*, jenž jsou *de- satý* díl andělů. Dáš, pravím, neábožáckému vojínovi,

čeho nechceš dáti knězi Sv. August. — b. Knězi, pro desátek lid kárajíce a k větším přestupkům mládce, vyučují takto komára ceděti a velblouda polykati; to jest, zdržovati se toho, což nepatrného, a páchati, což většího jest. Sv. Jan Zlat. — Tolik k osvědčení dobré věci! Připomíná konečně vydavatel na obálce, že tři archy, chyběcí při prvním sešitku, nahradí se při svazku třetím; a my přidáváme, že již i třetí svazek dotištěn jest a ještě tento měsíc (Lipen) vydáván a rozeslán bude.

V. K.

Zpěvník pro českou mládež. V Praze 1850 u J. Pospíšila.

Tu před některým časem přišla mi co novinka do rukou sbírka písní, kterouž odhodlává mládeži české p. Janota, pducitel na opatrovně Hrádecké. Předслоvo jeho vyjadruje, že zvlášť mládež naši školní na zřeteli má. Nazvána pak jest sbírka „zpěvníkem.“ Já raději byl bych četl „Pěseník“ — dle pobratřencův našich Rusův. Neboť chtěli-li bychom věc přísněji zvažiti, slove „zpěvník“ ponikud onen pobratřencův název nenahradí, ano i významem jinam bije.

Samo ale v sobě — „krásné to a vznešené podniknutí!“ Ano — ku zpěvu pomáháme zpěvnému národu našemu! — a pevně za to mějme, obdrží-li písní nevinných, cudných a uslechlité city pěstujících: rád i ten mladík náš odvrhne, cožby mravnost svatou uráželo. Má-li však obdržeti takové: školaf tu stojí, co jediná k nim návodkyně a dárkyně, kteráž v těch věcech také nejvíce působiti lze. A protož vděčná chvála p. J. i p. nakladateli, že cos takového zamyslivše, nešetříce snahy aniž z nákladu pochodících překážek, ve skutek uváděti počali, chtějíce mezeru naplnovati, ve kteréž, co mi známo, p. Svobodovy písně

samy jediné potud — a to jen sem tam vděčného i zrovna říci spasitelného uznání docházejí.

Než — chceti zvlášť p. Sběratel skutečně a pravě prospěti: ať nikoli nezamítá rady a i výtky člověka, kterýž pro školu a zvelebení její nemalíčko obětuje. A zvláště dvě ať přijme ze zkušenosti jeho. Totiž, mají-li se u nás písně ujímati a do života vcházeti — a potom co jejich síla stačí působiti: musíť ony

a) co jen možná dokonale býti. Předmět rázný — ne jen zcela obyčejný a ne všedně toliko přednášený také ne pouze toliko dětský, nehodlá-li se právě jen pro čas dítěti; ve smyslu a tak i co do jazyka nížádná vada, nížádné rozumu vadící natahování; — a k srdci zvlášť ať mluví, třebať potom i to roucho její méně bylo úpravné. Každáť jiná zaráží, k paměti nerada jde, a jakoby za ní styděl se, nerad se s ní kdo vytasí, myslé totiž, že s takovou pochvaly nedojde, by-li by kdo tu v té věci rozumější. Na věky věkův pak odstupiž od nás to domnění, žeť dosti bude, jen když co podáno. Máť lid náš svůj zdravý rozmysl a rozvahu svou, dle kteréž co jednou uchopí, zrale umí posouditi: a to častokráte lépe než my sami. Námť zajisté s takovými řečmi častěji a jako ze zvyku se obírajícím mnohá věc jen jako ovšední, a ovšednost tato vadivá v usudku rázném; — takéť na těch našich formách příliš visiváme a za dobré pokládati chceme, cokoli jen dle pravidka utesáno. Lid však právě pro větší neobyčejnost, nač uhodí, s větším důrazem pojímá, také bystřeji — vtipněji stránky všecky prohlédá a pak — přirozeněji soudí. Tudy zajisté to pochodí, že mnohá dle nadání dosti bytelná píseň — uvázne, a nedojde takorča ani za ten práh školní.

b) Nade všecko pak, mají-li a chtějí-li národu odhodlané písně dostáti k účelu svému povznesenému: chraňtež se nepravá poněti o předmětech víry svaté

pěstovati, svatou cudnost i jěn a povzdáli snad urážeti, a dokonce pak mlkování nadřzovati. První zajisté jak jen k sluchu přijdou, o každého, kdakoli nábožnost v srdci chová, nepřijemně zavadi. A poněvadž víra i cudnost svatá přece jen vždy drahým pokladem a zbožím zůstane, třebať by lehkomysláci docela jinak o tom ne sami smýšleli, — totoť ani jim nelze, — ale ku pohoršení jinak o tom za času blouznění se pronášeli: každý, kdož cit má a rozum, pisně takové hned a hned se štítí a ji v domě svém na věky netří, — ano na toho časem i dle povinnosti těžce zanevívá, kdoby mu s ní přicházeti chtěl. Protož ona jen podobným toho druhu bláznům zůstavena bývá; a abyhom z bláznů, třebať i bobkovým listem věněných, chtěli sčítati národ náš, sami jen blázniti bychom museli.

Což pak dále ještě zvlášť mlkování se dotýká, — pravím, kdo na toto pokoren není, buďto chce, aby tělesná ta chtivost, — z pudů, jenž snadno z mezí vykročují, nejnebezpečnější, — ta pravím, aby jen honem, jen hezky časně, jen raději dříve než děle, probuzena byla i při té nevinné mládeži, kteráž by bez toho zúmyslného probuzování hezky snad dlouho, snad také až do času přiměřeného bez traplivých nečistých žádostí a myšlének zůstala: aneb pravím, chtěten takový, aby celá ta hejna nástrah, na té straně bez všeho i takového zúmyslného k tomu přispívání na mládež ubohou čihající, také ke všemu i ze školy podávanými písňemi rozmnožována bývala. A v obojím tomto případě hrozím já „těžkým žernovem osličím!“

Tato pak stránka jest, na kteréž se panu J. — zejména v písni „Šličný máj“ a „Vyšehrad“ přihodilo cos, do sbírky takové zhoła nenáležícího, duchem toliko tohoto věku vedeného; — duchem tohoto věku pravím, jenž nikoli není posavad duch Boží, a nikterak

není duch církve jeho jediný, kteráž — jak po všech převratech, po všem bahen a močidel smyslnosti, prošťapování a velmnohých až ku zkáze se hmoždění sami i ti v těchto věcech nad miru prosluli Francouzové již předce jednou, — jakkoli do těch mozkův našich kladivom-trapně zkušenosti své ještě nedorazivše, — zřejmě a rázně uznávají, — kteráž pravím církev Boží jediná smyslem svým od Ducha Božího vdechautým člověka ku vši kráse, ušlechtilosti, k pozdní pravoty a tak k všoem v pravdě potěšujícím a občerstvujícím naváděje, plodům i výtvorům jeho teprv jistého jakéhosi slovy nevymluvného, citem však dobře pochopitelného, posvatného rázu a jakoby záře pývnosenosti a z ní teprv pochodící trvalosti dodává.

Aby pak se nikdy nedivil, proč této věc pana Sběrateli vytykám, rozvláčněji na to, čehož nad miru setřiti třeba, narážejce: vypovím, zač vznášený jistý v úradě vikariátním mnoho zasloužilý a teď zde v mém okolí vůbec velevážený muž stojí. Byloť v městčku R. . . Vážný muž laik, přítel školní, chtěje dít-kám, jichž i jinak mile se ujímal, radost neočekávanou spůsobiti, co se dalo dělati potají, bál jim ustrojil. K němu pozval i vznešenější, o nichž se domníval, žeby pro něco takového cit měli a sem patřili. Mezi nimi i důstojník ten náš. An veselí bylo počalo a vše v nejlepší řádu pro některý čas bylo se vedlo: zavalá náš muž domácího dobromyslného hostitele, aby po některou chvíli dítky radovánkami obmyslené pozoroval. Spatřuje pak tento, zhlédov se po další čas, jak prý mladí tanečníci, zvlášt 11 a 12 leti vady a vždy jen těchto tanečnic se přidržovali, i již také jaksi důvěrněji a neostýchavěji s nimi sobě počínali: na věky věkův prý se zafekl, k čemu takovému dít-kám příležitosti podati, a dokládal prý se, že dvoj-násob chce jiným způsobem ku prospěchu mládeže na-

ložiti, — takto však na věky více že nestane se. Náš muž stiskl mu ruku srdečně a odešel.

Zdali tam snad již také se pělo: „Dívky, ať! dokud máj, viňte věnce z jarních ráží pro mládencef — aneb zdali dokonce tu také hudba přenežně žalostivě přizvukovala: „já nebožčík, tu živ po tobě, lepo, pomiluj chuda!“ — o tom není mi povědomo.

Pravím však, že bylo by tuze na čase, abychom v takovýchto věcech krásného příkladu p. B. Tomsy přísně následovali, kterýž nám vůbec v obledu na mládež mnoho i výborných služeb prokazuje a zvláště Neritzovy povídky přehládaje, tak moudře a tolik bystře oddělovati umí, co by jedovatého mohlo býti. Vyčítal se muži tomu, již od hezké hrátky let v tomto obledu velezasloužilému, — nennámot jazyka od kohosi v náležitostech, o nichž říkávame: Cicero pro domo sua! Jáť bych také přál, aby byl v čistotě jazyka lépe pokročil; než toto jemu každý, kdo pro stud, mravnost, — a jak již jednou pravil jsem, pro zachování v nejnebezpečnější pro člověka věci — ctit nezkažený má, — to jema pravím každý takový ku slavné a svaté zásluze přičísti musí, že on, věci té sobě do všimnúv, tak mnohé spisky, mládeži ovšem od jiných obětované, avšak na jedné stránce stavěti, na druhé mnoho bořiti chtějící, — v pravdě místrně tak obrací, aby jen ku stavbě a to milé a krásné posluhovaly; tak že po delší již čas pouhé jeho jméno za bezpečnost spisu takového ručí. Na důkaz vezmi kdo chce a porovnej „Blahotu“ od Tomsy a „Loukotského“ myslím od Peřírky — jeden to a týž spis Neritzáv českým jazykem podaný.

A totoť jest, čehož bych p. J. toť srdečně přál, aby přísně šetřil u dalším dílka pokračování. Všeikáť zajisté k dochu světa toho přichylnost nepřidá dílu jeho, než co pověděl jsem, žeť brzy sebe samo přechá:

Rázu však toho jakéhosi trvalosti, rázu toho posvátného dodá jemu, — ovšem nevadí-li hruběji zase na jiné straně, — jediný smysl církevní onen, o němž výše praveno. A aby snad sbírku svou chtěl pouze dvěma neb třem v běhu lidského života potřeštělým rokům věnovati, — a nota bene! k tomu si již i ze školy nadcházeti: té takové pošetilosti se do něho nikterak nechci domýšleti, pro úpřímnou k dobrému čelící snahu jeho vůbec tu prokázanou.

Abyste pak nemohl říci, žeť, snad jen tak z nedomlednutí, či právě jen tak pro slovo — cosi jsem prohodil; a více, aby patrně viděl, žeť sobě snahy jeho upřímaě umím povážiti; také abych za příčinou toho díla jeho ostatní své zde položené požadavky ospravedlnil: projděmež písně v „zpěvníku“ jeho položené; a já na pokutu za některé slovo, ač proti všemu nadání snad nepřijemné, pokusím se poněkud o ono: „Zedle, fac melius!“ — maje za to, žeť příčina učiněné sem tam některé změny sama již z přirovnání do oka padne. Což měloliby snad p. Sběrateli poněkud proti mysli býti: ať jen sám sobě připiše, to proto, že napsal: „Přesvědčiv se o nedůstatku školních písní“ etc.

Píseň ranní str. 4. vynechme na čisto v. 1. a s druhým začneme takto: „*Nové síly opět nabyv, hbitě k Tobě se jpro spěchám, Otče můj!*“ etc. — *Popřej, bych se v cnosti etc. tento den v Tvé vůli co v Tvé záři, v milosti Tvé věčně mohl žít.* Před školním vyučováním str. 5 v. 1. od půl: „*bychom čas své mladosti trávil v etné hodnosti*“; a místo toho zde poněkud lehké mysli nadržujícího la-lalování, opětujme k úrodnější rozvaze: *bychom čas své mladosti* a tak i ve verš 2. i 3. Druhý verš dobrý. V třetím myslím že pravěji bude státi: *By však k. n. šk. cvičení neslo zbytek a náshuku ku spasení* etc. *Píseň večerní* a *Ve-*

selj pacholik str. 6 a 7. jakkoli nápevy, zvlášť onen pisně večerní, vábí, — na ten čas opravití neumím, aby dostály ku požadavkům vytknutým. Za to ale *Fialinka* str. 8. dojista v srdci utkví, pakli jí sobě katecheta jen maličko povšímne, vyloží a ku svému připojí: pan učitel pak vícekrát s dítkami obnoví. *Pobídnutí do školy* snad takto by přiměřeněji sloužilo: *Chodme šákové etc.* — *Zde rozum náš osvítí se, vůle v dobrém opevní se: moudrost-li tak přijde k nám, ó pak blaze blaze nám.* — *Zde se učíme etc. lze pak spásy dojíti, známeli co činiti.* — *Zde se vycvičíme etc.; a to velká dobrota bude po čas šivota.* — *Zde se k šiv. pravidla nám dávají, jenš v čas úrok vydají.* — *Zde na mravnost, v dobrém hbitost, pořádek etc.* — *Zde se k svému Spasiteli uvádíme, jakž On velí: o! za tyto poklady nic nepodá náhrady.* — *Škola jestiž pravá schrána, v niš nám moudrost nastrodána: aj! tak s myslí veselou navštěvueme školu svou!* — Čidla požadují k dovršení myšlenky nevyhnutelně, aby v. 6 takto zněl: *Ale větší blaženost jest mi odhodlána: mněť samému vznešená duše jestiž dána: Ta Ti s to jest děkovati, ta Tě Otče velebí: moh' bych to vše poznávati, kdybych, kdybych neměl jí?* — *Brouček* chce na ráznější vytknutí účele svého, aby ve v. 3. stálo, *ukrutný „chlap“ se stal.* *Přemoš žádost pomsty.* — *Piseň sirotků.* — *Piseň ranní* — jedna krásnější než druhá. Po škole snad chtěla býti takto: *K Tobě myslí pozdvihujem, dik Ti Boše obětujem po skončeném cvičení: zaseť pokrok v umění Tebou nám jest dán, k dobru duše přán.* — *Odplaf péče rodičelům, práci odměň učitelům, nás pak v dobrém posiluj, spravuj a jen všdy miluj: chcemeť býti Tvé ditky všdy hodné!* Ostatní zevrub výborné. *Skřivánek* — tenť zrovna duši mocně hýbe, — až na onen právě na konci v. 7 pozbrklý, jinak však dosti

„sličný máj“ — kterýž by byl následující nepatrnou změnou sličnost svou dojista povýšil, takto klada; *Dívky aj! dokud máj — viňte věnce, viňte z růží si pletence, rychleť prchne máj i ráj.* Vyšehrad pak chce sloužiti dítkám dvacetiletým a dále, byl-liby totiž jimi ještě v ohledu tom jistém: zde — nechceli jen ku pohoršení se blýskati, nevím, k čemu jinému by tu stál.

Konečně radil bych, aby p. J. i toho za tohoto času divně jaksi postrkovaného „Přítele mládeže“ prohlédl, a slibuji, že sem tam, časem při nepatrné opravě ne-jedině pěkné kvítko najde, tam jako na poušti nyjící, do sbírky ale jeho dychtivě toužící; na př. „Kdybych hojně zlata měl, na širokém statku etc.“ I z jiných dřevnějších časopisův i knížek také ne-jediná hrstka vybrati se dá a mile upotřebiti.

Vůbec pak nikoli nezapírám, že s dychtivostí bude očekáván svazeček druhý, a že p. Sběratele i Nakladatele bude seč jest rád podporovati každý, kdož pro mládež trochu citu má. Potřebať díla takového, na kteréž uhoditi, na čase jest.

Zpěvník pro mládež českoslovanskou. Složen od kněze Pant. Neumanna, nápěvy opatřen od Frant. Kavana a Jana Procházky. Svazek I.

Že kostelní hudba k oslavení a zvelebení služeb Božích nemálo pomáhá, a že veliké zásluhy o církev katolickou mají ti, jenž své hudební umění skladbám kostelním věnují a zasvěcují, nedá se upříti. Však ne menší chválu zasluhují, kdož jak svými literními tak hudebními schopnostmi o tom pracují, by křesťanský lid, když do chrámu k službám Božím přichází, duchovními písněmi všemohoucího a dobrotivého Pána nebes rád chválil a oslavoval, a vespolek se k pobožnosti rozněcoval. Nebo jako vznešená a duchem církevním nadchnuta kostelní hudba v nás nábožně

city probuzuje, a našeho ducha nad všecku pozemskost povyšuje: tak nás zase při službách Božích shromážděný zástup svým prostosrdečným zpěvem nepochopitelnou mocí zajímá, a mimovolně k pobožnosti rozněcuje a povzbuzuje. Proto také vždycky nás nemile dojíká, když všedše do příbytku Božího ve městě nebo na venku, při té nejdražší oběti mše svaté mimo varhany, na které varhaník nápěv té neb oné nábožné písně odehrává, jenom několik zpěváků s říditelem hudby na kruchtě zpívati slyšíme, an se krom nich v prostranném kostele mezi velikým davem lidu málo který hlas ozývá.

Takový nemilý obyčej při našich službách Božích dal by se dle našeho domění snadno odstraniti, a lid českoslovanský nad jiný zpěvumilovný všude snadno ku kostelnímu zpěvu navésti, kdyby si pp. učitelové tu práci neobtěžovali, denně alespoň čtvrt hodinky školní mládež, jakož se to již zde a onde stává, zpěvu vyučovati. A právě k takovému cvičení mládeže školní ve zpěvu dobrou pomůcku podal všem pp. učitelům a přátelům mládeže vel. p. Pant. Neumann svým zpěvníkem, jehož se nám v té obsáhlosti a zdařilosti až posud nedostávalo.

Co tomuto zpěvníku přednost před jinými dává, jest to, že v něm nalezáme písně jak dle textu tak dle melodií z většího dílu zdařilé a tak rozmanitého obsahu, že se nejen pro mládež školní, nýbrž i pro tu, kteráž byla již ze školy vystoupila, výborně hodí. A byloby přáti, aby se takovými písněmi jakož jest n. p. pod č. 3. píseň: „Ranní klekání;“ č. 6. „Vše ke cti a chvále Boží;“ a č. 30. „k angelu strážci,“ a j. v. české hory a doly rozléhaly, když mládež odrostlá buďto na pastvách dobytek ošetřuje, anebo jinou práci na polích a lukách se zaměstnává. Mimo to jest tento zpěvník nápěvy ve čtverozpěvu složenými

opatřen, což nám jej tím vítanější činí, poněvadž cvičením se mládeže ve čtverozpěvu pro lepší a harmonickou hudbu jemnějšího sluchu nabývá. Přejeme srdečně, aby tento zpěvník v každé škole se nalezal, a těšime se již napřed na druhý svazek.

O z n a m o v a t e l.

Predigten von Franz Leopold Liebermann, Doktor der Theologie und Generalvikar des Bisthums Strassburg. Herausgegeben von den Freunden und Verehrern des Verewigten. Erster Band. Mainz 1851. Veliký 8 Str. 432. V Praze u Krednera a Kleinbuba za 2 zlat. 20 krejc. Tento první díl obsahuje kázání od první neděle adventní až do neděle devítník, a má na mnohý den i troje i čtvero kázání. Veliká důkladnost a jadrnost zdohá tuto výtečnou homiletickou práci.

Jacobi a Voragine Legenda Aurea vulgo historia lombardica dicta. Ad optimorum librorum fidem recensuit Dr. Th. Graesse, potentissimi regis Saxoniae bibliothecarius. Editio secunda. Lipsiae 1850. Vel. 8. St. 956. V Praze u Krednera a Kleinbuba za 2 zlat. Legenda tato jest známa, a vychází opět v opraveném novém vydání s církevní approbací. Z této legendy pilně čerpali všickni potomní životopiscové Svatých a Světic Božích.

Leo der Neunte und seine Zeit. Von Dr. Th. F. Hunkler, Ehrendomherrn von Paris und Strassburg, Stadt- und Cantonspfarrer in Wasslenheim, Mitglied des afrikanischen Instituts. etc. Mainz 1851. Vel. 8. Str. 302. V Praze u Krednera a Kleinbuba za 2 zlat. 32 kr. Zásluhy tohoto papeže o církev jsou

nesmírné. Leo IX. a Řehoř VII. byli jsou od Boha povoláni, aby v těžkých časech lodičku Petrovu všeliké škody uchránili. Působilič v jednom věku, a to ve věku zlém, velmi blahodějně. Kdo chceš dobročinné působení papeže Leona IX. poznati, a v tehdejší době středověku náležitě se obejtí, vezmi knihu tuto do ruky, a čti.

Zábavné a naučné spisy pro dospělou a
vzdělanou mládež.

*„Christoph Schmid, die Christnacht des Geizigen,
mit 1 Stahlstich broschirt, Preis 20 kr. Conv. Mze.*

*Dessen Heimat in Amerika, mit 1 Stahlstich.
Preis 20 kr. Conv. Mze.*

*Dessen Ludolpho Cola oder das Diamantenkreuz,
mit 1 Stahlstich broschirt, 20 kr. Conv. Mze.*

*Dessen Maler von Köln, mit 1 Stahlstich bro-
schirt 20 kr. Conv. Mze.*

Již jméno na slovo vzatého Šmída ručí za to, že nadřčené povídky převýborné jsou. První spisek vyobrazuje živě šerednost lakomství, spolu ale i veliké štěstí dobrého svědomí a poctivosti. Druhý spis výstrahu dává těm, kteří ve své vlasti nespokojeni jsouce rádi by leností a pohodlím velikého štěstí v cizím díle světa, totiž v Americe, dosáhli. Může se každý z tohoto spisku naučiti, že se šťastným a spokojeným i v otčině své státi může, máli jenom chuť k práci, jeli poctivý a bohabojný, a posloucháli rady zkušených mužů. Kdo sám v sobě neřesti chová, a cnost i pracovitost nemiluje, ten, kdyby šel až do posledních končin země, pravou spokojenost srdce nikde nenajde. Třetí spisek ukazuje, že Božská prozřetelnoat bdí nad všemi lidmi. Dopouští sice Bůh na člověka všeliký kříž, přec ale ho neopouští, nýbrž přítomen bývá pomocí svou v čase přiměřeném. Konečně čtvrtý spisek skoro totéž, jinou však krásnou povídkou potvrzuje. Jsou v skutku tyto povídky

velmi vlnadné, tak že se velikým prospěchem ku potěšení a k naučení mládeži do rukou dáti mohou.

Kdo chceš poněkud do potěšitelných časů středního věku nahlídnouti, za kterýchž panovala víra zvláštním způsobem, a znamenití svatí kráslili církev, tomu radíme, by četl následující dvě knížky :

König Ludwig des Heiligen sechster Kreuzzug ins heilige Land; oder, die letzte Ölung; a

Elisabeth oder die Ehe; beide aus dem Französischen, mit 1 Stahlstich broschirt, za 27 kr. C. M.

Jednoduchou, srozumitelnou spolu ale jádrnou řečí vypravují se zde některé příběhy ze života sv. Ludvíka, krále francouzského, a sv. Alžběty; zvlášť poslední velmi krásné čtení poskytuje pannám a nevěstám, jelikož se v ní ukazuje, kterak i ty jenž se k manželskému stavu připraviti mají, snadno veliké svatosti dosáhnouti mohou. Žadný stav zde na zemi nebrání nám svatými se státi, jeli láska Boží v srdcích našich.

Daleko prospěšnější, než všechny jmenované, jsou tyto dvě následující:

„Azinger,“ *die Macht des Kreuzes, mit 1 Stahlstich, broschirt 26 kr. Con. Mze.*

„*Charakteristische Bilder aus dem Budener Aufstande,“ oder „auf dem Wege des Umsturzes erstrebt man umsonst Freiheit und Glück,“ von Eduard von Ambach, mit 1 Stahlstich 48 kr. Con Mze.*

Směle můžeme říci, že jsme již dlouho žádnou knihu toho druhu nečtli, která by nás byla tak zajímala, jako tyto dvě. Kdož chce se posílnit proti nevěře, a chce utvrzen býti v pravé poslušnosti k náležitě vrchnosti: kdo chce seznati, kam vede nevěra a odbojství proti mocnostem od Boha postaveným, ten ať čte tyto knížky.

Schvalujeme také modlicí knížku :

Maria, ein Gebet und Betrachtungsbuch für gebildete Christen, von P. Th. Loe, mit 1 Stahlstich 36 kr., mit 4 Stahlstichen und Goldtitel 48 kr.

Con. Mze., jest zcela katolická a hodí se zvláště pro cvičenější křesťany, kteří srdce k Bohu nábožně pozdvihnouti chtějí.

Velmi laciné jest nové německé vydání Tomáše Kempenského, od Kr. Šmída :

„Schmid Chr., Thomas Kempis, vier Bücher von der Nachfolge Christi, aus dem Lateinischen. 14. Auflage. Mit 1 Stahlstich und angehängten notwendigen Andachtsübungen. 12 kr. Conv. Mze.

Řeč jest snadná a čistá, vydání pěkné, tak že bychom každému radili, kdož chce německého Tomáše Kempenského si koupiti, by si tyto vydání zaopatřil.

Všecky tyto knihy má Credner-Kleinbubovo knihkupectví na skladě.

Zprávy.

Pallas obránce hrobu sv. Jana Nepomuckého.

Zajisté není nikde ani jednoho upřímného Čecha katolika, jehožto srdce by při vyslovení miláčka a rodáka našeho Jana Nepomuckého hned hbitěji netlouklo. Svatý kněz a mučedník tento stal se nejen nám Čechům, nýbrž všem věrným Slovanům nad míru milým a drahým. Proto ale také ten posvátný hrob, kterýž mu vděčnost a láska a pobožnost Česká vzdělaly, v poctivosti má každé věrné srdce katolické a nejen staroslavná Praha se jím co svým stkvostným Palladium honosí, nébrž i veškerá vlast se z něho těší. A to vším právem; neb hrob tento zavírá tělesné ostatky oslaveného miláčka Božího, a sám o sobě bez ohledu na látku, z kteréž jest učiněn, dílo jest mistrovské a ušlechtilé. Avšak tohoto mistrovského a ušlechtilého díla, tohoto posvátného a nám tak milého a drahého hrobu již dávno by nestávalo, kdyby nebylo bývalo jednoho rázného a zbožného muže, jenž se vši silou o jeho zachování byl zasadil. Jestli to *František Pallas*, bývalý kanovník vždy věrné kapitoly Pražské při hlavním chrámu Páně sv. Víta. Když se za francouzských válek vlast v nebezpečnosti nacházela, a stříbro z kostelů se odvádělo, došlo to až i na hrob sv. Jana. Již byl rozkaz dán, aby posvátný hrob byl roztroskotán, a stříbro do mincovny odvedeno. By nebylo stávalo *Pallasa*, nic by nebylo vykonání tohoto rozkazu překázelo. On jediný, pouhý tehdáž

a jednoduchý kanovník, ujal se drahocenného klenotu tohoto, pozdvihl hlasu svého, prosil, a hle Bůh požehnal věrné snažení jeho. Psal císaři Pánu, a milostivý Císař a Král hned poručení dal, aby se nikdo posvátného hrobu nedotýkal. Muž tento, proslulý nejen tímto svým skutkem, nýbrž i jinými ještě zásluhami, kteréž si o církev získal, zasluhuje zajisté, aby jméno jeho zůstalo všem Čechům v paměti, a památka jeho aby zůstala v požehnání. Také vděčnost mne k tomu má, abych dřív, než Časopis tento do jiných rukou odevzdám, postavil zde tomuto svému bývalému příteli a příznivci nějaký pomník lásky a vděčnosti, a mním, že vděk učiním veškerému velebnému kněžstvu, když zde jeho památný spis, obranu posvátného hrobu v sobě zavírající, položím, a věčného zapomenutí ho uchráním. Dostal se mi spis ten z jeho vlastních rukou, a zní v ta slova:

Caesarea Regia Majestas!

Sentio quadam intima sacra agi me vi, et impulsionem, atque induci ad humilem libellum, in excelsi Solii gradibus supplicem deponendum, inque negotio magni momenti, ad Majestatem Tuam aequae ac Sanctimoniam Tuam omni demissione meas convertendas preces, quibus rerum in adjunctis, Sublimis Personae Tuae Altitudo, profundam in me excitat reverentiam, Tuaeque pietatis eminentia fiduciam mihi ingerit propitiam.

Agitur, num in urbe Pragensi, regni Boemiae Metropoli, magnificentum, pretiosissimum ac celeberrimum supulcrum Divi Joannis Nepomaceni, cujus ingens non solum in patria, sed per omnes gentes nomen et gloria, sit tollendum, auferendum, delendum?

Cunctis attonitis, ac nobis pene exidentibus, terrore, acerbitate, moerore prope exanimatis, e dolorum acervo, quidquid virium ac vocis est, ad Te, Imperator Serenissime! extollo, et meas, et aliorum, et millium, et innumerabilium no-

men Christianum gerentium, Deum Supremum adoratione colentium, Sancti veneratorum, indigenarum, thesaurum hunc coelestem magis quam terrenum possidentium, preces, summam precationem, obsecrationem, obtestationem, conatum, industriam, studium, operam; ardorem, ad Te eveho, ut hocce sepulcrum insigne, locus hic amplissimi promeriti, monumentum patriae praecipuum, praecellens ecclesiae trophaeum, testimonium illustre consequentium omnium temporum, sententia Tua, religione plena, feliciter perstat, permaneat, perseveret.

Argumenta singulis causarum generibus parata, et numero plurima et varietate maxime diversa observantur, ut nihil aliud oratori liceat, quam eorum nomina et titulos in medium reverentiae proferre.

I. Sepulcrum istud haud tantum in Boëmiæ regno, verum etiam regionibus in omnibus, et dominationi Austriacae provinciis, et in vasta ditione imperii, solum speciei suae et formae, pretii et pulchritudinis extat unicum.

II. Neque in Italia, neque in exteris omnibus oris et plagis fidei catholicae addictis, par eidem inveniendum, quin si aciem mentis in omnes orbis Christiani partes intendamus, nullum eidem aequale, reperiendum consimile nullum.

III. Quemadmodum prisca Graecorum superstitione, falsorum cultu numinum, Palladium pretiosissimum et ab omni alienatione alienum simulacrum, summa dignum aestimatione, tantique extitit iudicio pretii, ut, eo Troja ablato, infortunium, calamitas, aerumna censerentur consequi: ita ex adverso, aequiore in sensu, Boëmorum in regione monumentum Joanneum, Palladium Pragae sit verius ac certius, possessio haud disjungenda, minime tollenda, quin fortuna adversa, casus subsequantur infesti.

IV. Quodsi doctrinae divinae expers, antiquae vir superstitionis Philosophus testatur Seneca, docetque, e collapsis fictorum numinum templis, murorum reliquias, lapides, fragmenta, apud commentitiorum deorum cultores, maxima in veneratione fuisse, summumque iis delatum honorem: quaeso,

quae cogitationes et affectiones nos permoveant erga isthoc
verae Religionis monumentum ac compleant oportet!

V. Profecto quam multa et varia et magna sepulcrum hoc
complectitur, et quam in regno est nobis Universum, vel in
eo nobis sunt omnia! Nimirum opus publicum, in quod oculi
omnium conjecti, cogitationes defixae, affectiones positae,
animi ardentes, corda palpitantia. Civium et incolarum gloria
et splendor, eorum perpetuus invisendi et salutandi locus,
sacra peregrinatio, conventus et coetus, centrum confluentis,
certatim concursus, copiae vis, abundantia. Insimul extero-
rum aviditas, longinquorum desiderium, aliarum provinciarum
cupiditas, perquam remotarum gentium optatum. Requies
honorifica ejus Divi, cujus veneratio toto terrarum orbe
diffusa, usque adeo Romae tribus gaudet altaribus, olim in
Gallis praeclaris orationibus panegyricis ornata, omnes orbis
partes tenet, usque Mexicano, Sinarum, Brasiliae, Paraguariae
in regnis locum habet, quas omnes Religio catholica per-
vasit oras, una ad eas quoque permanavit, usque ad limites
orbis ultimos se porrigit et explicat. Amplissimum virtutis
monumentum, argumentum religionis praecellens, patriae
nostrae decus, nostrae thesaurus devotionis, et orbis Chri-
stiani universi aestimatio. *Erit sepulcrum ejus glorio-
sum*, quod vatis effatum, visione Servatoris Jesu Christi
pronunciatum, etiam ad fidum magistri discipulum accommo-
dandum.

VI. Si quis eximium hoc, sumptuosum, decorum sepul-
crum sola profanae mentis acie contueatur: sane opus no-
bilissimum, artem perfectissimam, elegantissimum, pulcherri-
mum, mirum est videre artificium, docens et oblectans oculos
et animos, omnium ejusmodi laborum maxime dignum, in
cujus absolutionem, studium, labor, industria, animi et cor-
poris virium contentio, omnem impendebant operam, sum-
mamque consequabantur perfectionem, ut tale tantumque ar-
tium et scientiarum opus eminens aeque ac potiore jure aliis

ingenii et dexteritatis speciminibus, tutam atque integram conservationem et custodiam, optimo jure mereatur.

VII. Edictum generatim editum argenteae ecclesiarum suppellectilis tradendae, causae singulari haud adversatur, pace justitiae, extantibus persistentibusque communi in lege ita vocatis epixiis rationum, consiliorum, argumentorum, omnino aequis, justis, legitimis exceptionibus, cunctisque mandatis, jussis, regulis, temperantiae et modorum participibus.

VIII. Ecclesia Metropolitana Boëmiae variis temporum intervallis, vicibus jam quatuor, aurum argentumque tradidit: anno 1786 — 9550 florenorum 51 crucif. pretium; — dein 7447 fl. 53 cr. anno 1793 — 4271 fl. 45 cr. anno 1796; — 3637 fl. 11 cr.; — anno 1807 — 9547 fl. 35 cr.; summam 34,463 fl. 15 kr.; insuper ecclesia anno 1807 adeo grandem pependit pecuniam, nempe 55000 fl.

IX. Computatio quaevis argentei sepulcri, collectione oblatores nummorum diuturna, suppeditatione Familiae Wunschwizianae, Praepositorum Chrzepitzky et Strachowsky donis confecti, nationis, gentis, regni opulentiae nequaquam necessaria est, et viribus et facultatibus, divitiis dominatus, Regis, Imperatoris supervacanea.

X. Praestitis ab ecclesia jam indicatis sacrorum vasorum et ornamentorum crebris donis, etiam praesenti in tempestate munera ecclesia deferente postrema, exequente extrema decore et ornatu se ipsam proprio expoliante, argentei hujus sepulcri traditio iterum iterumque est superflua.

XI. Ut templum augustissimum inclyti Regni, duplici hujus excellentiae titulo, certam distinctionem et praestantiam commeretur, ad cujus excellentiae finem, laudatum Joannis Nepomuceni sepulcrum, multum confert praeconii, gloriae, praedicationis.

XII. Propiore et intimo Religionis sensu agentibus et superiore Summi Dei cogitatione animatis liquet, Deo Optimo Maximo, quantum maximum possumus, honorem habendum, atque ad cultum illi praestandum, augustum et solemnem,

deposci splendorum, magnificentiam, majestatem obsequii, servitutis, venerationis, ac requiri. Cum enim Deus Altissimus, bonorum omnium, et donorum quoque maxime aestimabilium, et rerum pretiosissimarum sit auctor, Dominus et largitor; decet omnino et prorsus est necesse, eidem ab illis, quos crearat et ditarat, creatori et benefactori, haud vilia, sed etiam maxime aestimabilia ac pretiosissima munera dari, donari, dicari. Immenso et infinito Deo, prò temporum ad locorum differentia et ratione, tum simplici, tum splendido modo, honos supremus, veneratio summa, cultus maximus habentur. Initio quidem, naturae in lege, Deus inenarrabilis, ad mortalium capacitatem Jehova dictus, loci modique simplicitate, debitum obtinuit cultum; at consecutione, veteri in testamento, magnificentia, apparatus et sumptus Divini cultus, praeceptum ritumque habuere splendido in Salomonis ac auro lucido templo. Et quidem novo in foedere, temporibus funestarum cladum populi Christiani, religio Christiana, quasi superficie terrae extorris, in catacumbis, viis, spatiis subterraneis Deo sacra faciebat; verum pace ecclesiae reddita, magnificentia, apparatus et sumptus etiam atque etiam consequebantur.

XIII. Solet humanae conditionis peritia et experientia, civium multitudinem, populum, plebem, maximum hominum numerum, id quod in sensus cadit, ad sensus pertinet, dicere e praescripto sensum, multum afficere et efficere, majusque rerum sensibilibus studium quadam vi majore pollere.

XIV. Ecclesia Metropolis, aliis pariter singularibus, magnisque diebus festis ac celebrationibus est addicta, clarissimi exempli gratia: solemnium impositioni coronae, actui augustiori, cum insignibus regni Reges, Reginaeque nostrum, amores nostri signantur, potiuntur, decorantur: peto, quibus haec ecclesia addicta solemnibus Sacrae unctioni, dignitati, authoritati, majestati! quibus honoribus Personarum maxime sublimium, negotiis causarum, quae aguntur, gravissimarum, receptioni optimi terrae principis, subjectorum, conjunctioni fi-

delinm, eorum probationi amoris, adhaesionis, fidelitatis, exornationi diei laetissimi, festivitati regni jucundissimae, evidentiae felicitatis publicae, cujusmodi functionem augustam ac suavem coronandae Reginae nostrae, magna cum aviditate praestolamur, omnem ejus incolunitatem et vitae cursum prosperrimum in votis habentes.

XV. Si forte vellemus animos auresque ad Politicorum locutiones et axiomata accommodare: enunciarent plane suis ex sententiis, conservationem summe aestimabilis ac venerandi sepulcri, tuitionem maxime praestabilis monumenti religionis, satisfactionem proinde praecipuae subjectorum, Boëmiae incolarum propensioni, valde reipublicae quoque profanae, ejusque moderatoribus opportunam esse, ac utilem, certo respectu opinionum, sensuum, sententiarum, suffragiorum, relationum populi, prout ita dictis Philosophis aetatis nostrae, potissimum praetexere et dictitare libet, religionem tantum artem esse politicam sagacem populi demulcendi.

XVI. Avertam mentem ab his falsis sapientibus, Pseudophilosophis; in quorum ditione annis abhinc septemdecim novum Ethenicismum, nuperam Mythologiam, recentes fictorum deorum, dicam potius dearum cultores, delirationem incredibilem, dementiae priscam fatuitatem novam conspicati sumus, aversamque mentem ad faustae lucis regiones convertam, in quibus clarum fidei lumen fulget, verbis librorum utendo divinorum: *Religionis candelabrum nondum amotum*, omnium oculis illucescit observatio fortunae singularis, quae Boëmiae miro modo contigit, nempe bellis Gallicis immunem fuisse calamitate communi; ab hostium incursionibus mansisse liberam, et cum caeterae provinciae quaqua versus omnes lacessitae multis et gravibus afficerentur et premerentur malis, ab his communibus aerumnis, direptione, vastatione, horrore servatam protectamque fuisse. Credimus pio fidei sensu et ultro asseveramus, Divique Ambrosii sententiam de coelitibus, haecenus locorum nostrorum Patronis et Tutoribus impendimus: „*Nam licet universi Sancti omnibus*

ubique prosint; specialiter tamen illi pro nobis interveniunt, qui supplicia pro Christo apud nos pertulisse probantur.“ E numero istorum potentium et valentium a Deo Optimo Maximo deprecatorum, coelicola Joannes Nepomucenus nobis adfuit, toto belli, discriminum, dimicationum spatio, corpus ejus exanime Martyrio Christi insigne, obitae mortis in propugnanda recta fide testimonium gerens propalam expositum, velamen sui spiritus immortalis et beati prolatum, instar pignoris praesidii et patrocinii locatum, quasi publici et solennis oratoris ad Deum et intercessoris, de cujus laudibus cum anniversario ejus die festo, deque ejus Patrocinio temporibus calamitosis et miseris; ad populum confugientem et anhelantem verba facerem, legitime sacrorum codicum dictum adhibui: „*Hic est, qui multum orat pro populo.*“ Sermo Dei, falli nescius, impletus et ad exitum perductus. Post tot et tanta beneficia ab Eo in nos collata, videlicet per eum a Supermo rerum omnium auctore et largitore Deo nobis impetrata, fortunam nostram prosperimam, merita ejus in nos praecipua, iniqui simus et ingrati, sin duplex causa nos non moveat: observantiae et gratiarum actionis, aequitatis et studii, justitiae et amoris in eum.

XVII. Conscius mihi sortis optimae, ad Principem, penes quem Summa imperii est, simul ad Moderatorem mitissimum, una ad patriae Patrem amantissimum, qui Religione adeo eminent, ac Caesareo- Regia Majestate praecellit, sermonem mihi esse, humilem tamen veridicum, singularem quamdam animadversionem silentio praeterire nequeo, veritatis ergo, aequali gressu tam a nimio credulitatis, quam a nullo assensu longinquus. Viget quippe traditio, translatio a majoribus ad posteros, ex veterimis commentariis, profundae antiquitatis, factis probata, veteribus recentibusque firmata testimoniis, spectata et explorata: laesionem et offensionem Joannis Nepomuceni fieri infaustam consecutione casuum adversorum, Cum enim fidelis Domini servus, quoad vixerat, silentio sacrae confessionis invicto perpessione cruciatum, ipsiusque

necis generosa, tutela alterius famae magnanima adeo sit meritus et dignus mercede, videtur pariter mirifice a Deo iudice, vindice remuneratore, honoris alieni defensor, sui proprii honoris integritate fama sua inviolata nominis sui proprii propugnatione ornatus, istaque mercede peculiari donatus. Ecclesia Catholica enunciat die ejus festo, in sacerdotalium precum libro, in Sancti praeconium verba sequentia: „*Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*“ Refert ad hoc recentissimus topographiae Boemae scriptor Schaller, in confirmationem honoris inviolabilis Joannis Nepomuceni, auctoritate fide plena, peculiare triste exemplum, ante ipsum Patroni honoris sepulcrum editum.

XVIII. Extulerunt manus, quotquot Pragam concessere Reges, Reginae, Imperatores, Imperatrices, ante ejus monumentum, venerabundi, venerabundae, et praestabili Servo Dei ad ejus locum sepulcralem exhibuerunt venerationem eximiam: Ferdinandus I., Ferdinandus III., una cum Eleonora; Ferdinandus IV., Leopoldus I., cum Eleonora Magdalena; Josephus I.; Carolus VI. et Elisabetha; Franciscus I. et Maria Theresia, Josephus II., Leopoldus II. et Maria Ludovica, Ipsa Tua Caesarea Regia Majestas et Maria Theresia.

XIX. Serenissima Tua avia Maria Theresia talem prae se tulit devotionem, ut haud aliter regnorum ac provinciarum regimen adipisci voluerit, quam sub Patrocinio herois nostri.

XX. Nos omnes adsumus testes, qui nos non opinari, sed scire; non audivisse, sed vidisse; non oculis conspexisse, sed animis etiam sensisse enuntiamus pietatem, devotionem et exemplar, quibus Ipsa Tua Majestas ante hoc sepulcrum fulsit, saepenumero stetit, coluit, invocavit. Fateor ac eloquor majorem formae dignitatem, praestantiorem pietatis pulchritudinem, plus allicientem magisque extollentem virtutis venustatem non reperiri effigie viva, persona Summi Imperantis, venerabundi arae assistentis, coram Deo Immenso

submissi, genua ponentis, adorantium more procumbentis, religionis ardore Fervidi Regis et Imperatoris.

Tu proinde Ipse, Serenissime Rex et Imperator! argumentum mei sermonis validissimum, Testis sublimis, Patronus negotii excelsus, Suffragator Firmissimus, Judex causae aequissimus, arbiter boni Benignus, Ipse hujus sepulcri demonstratio fortissima; — agedum! servato illud!

XXI. Quinquennio abhinc, postrema vice, qua Imperatrix Regina Pragae aderat, Boemiae valedicens fortuna mihi fuit prospera, Serenissimam juxta ac Piissimam in vetusto, venerabili, regio templo Metropolitano comitandi, monumenta visenda explicandi, haec inter de praecellenti Joannis monumento sermocinandi, seu ut rectius dicam, ejus piam mentem et locutionem sequendi. Cum aliis sententiis memoria dignis, quas equidem sepulcro affigere ex animo mallet, quasi gemmas argento impositas, Illa piae recordationis, sequentia in me disseruit verba: „Cuperem valde, semel die Joannis festo hic adesse.“ O quam praeclarum religionis videre est spectaculum hac luce! — Cernere erat non tam augustam Personam, quam flammam ardoris ad hocce monumentum.

Ejusdem spiritus jam in beatissimam coeli regiam evectus videtur Majestati Tuae, adhuc terrenae, innuere ac dicere: — „Conserva sepulcrum istud!“

XXII. Quodsi sepulcrum istud incomparabile tolleretur, quod precipuum, summum, dixerim ad essentiam Boemiae spectat, non amplius existeret, charus inprimis, et multitudine, frequentia celebratus locus destitueretur, brevi desertus; quis stupor omnium animos occuparet, qui motus agitent et irritarent, quae conquassatio concuteret! quis dolor omnes incenseret, teneret moeror, cruciatus conficeret! quod genus querimoniae, conquestionis, lamentationis! cujus modi aegritudo et acerbitas! qualis gemitus, singultus, plangor! quantus fletus, ploratus! Quantus ejulatus, ululatus! — Et isthaec omnia, proxima, instantia, communia, assidua, quotidiana, perpetua!

XXIII. Totum regnum in luctum incideret, regnum

notae optimae; regnum regi suo tam addictum, adhaerens, fidele; regnum tam actuosum, strenuum, gnavum, efficax; regnum verae religioni, fidei patrum, pietati saeculorum, firmitati et constantiae devotionis tam deditum! Languidae incolarum manus se torquerent, oculi lacrymas profunderent, corda scinderentur, vultus tabescerent. Moeror communis, gravis, interimens, totum opprimeret Boëmum regnum, luctus nigerrimus universum cooperiret Boëmum solum. Heu nos! quae peregrinantium, et domesticorum et exterorum, vehementer excitae lacrymae, et numero, et vi, et acerbitate, hicce loci lugubris defluerent! Pro hominum, Superamque! — Velim ego has tenere lacrymas hanc cohibere moestitiam, hunc reprimere squallorem; — velim vitari isthoc funus!

O patria! jam tibi sit lux serenior! O ecclesia! jam grata tibi consolatio! O sepulcrum! jam tibi quies segura et placida! — nempe visu et obtutu Tuae Sacratae Majestatis, cujus nominis dignitas — virtutes continet omnes!

XXIV. Nunc ego supplex Tibi, pedibus advolutus Tuis, prostratis litteris, animo fracto ac lapso, precibus infimis, auxilio et adjumento copiae et roboris argumentorum, Majestatem Tuam oro et obsecro, pro Inclyti Patroni regni sepulcro, hujus inquam celeberrimi sepulcri tuitione, custodia, conservatione!

XXV. Quamquam haec non sola mei, et angusta petitio, verum etiam totius regni rogatio, cuncti obsecratio populi, nationis Boëmorum precatio, integrae obtestatio gentis, supplicatio magnae regionis, — quam late extensam ad pedes Tuos jacentem supplicem intuearis — non sine motu!

XXVI. Nomen inde adipiscendum: Servatoris sepulcri Joannis Nepomuceni, defensoris monumenti-patrii, custodis loci sacri, erit immortale. Cum nomina cuncta terrestria, appellationes amplissimae, tituli splendidissimi, mortalium supremo die, exitu e vita, crudeli in morte cessabunt et finientur; — istud nomen: Conservator! exstabit, persistet

vigebit, atque in *libro vitae*, divino aeternae, munifico beatae exarabitur.

XXVII. Jam quoque in terris Gloria Tui, non solum vivorum praesentium, vicinorum, remotorum scriptis et sermonibus exornanda, sed et posteritas de Te omnis audiet et loquetur, et nemoriam Tui excipiet, alet, et tuebitur aeternitas.

XXVIII. Hoc agendi prosperandique modo Auguste eris Augustior, recentior sepulcri auctor, simulque terrenis jungendo coelestia, quemadmodum divinus noster magister ait, *colligens thesaurum in regno coelorum*.

XXIX. Sapis, de hac mercede adhuc paululum me dixisse. Munificentia singularis, — si Deum novi, qui sanctos illustrat et decorat, opera bona remuneratur et praemia reddit, singularis inquam ejus Munificentia Te prosequetur certo certius.

Fiducia in datore et intercessore plena ausim hoc, serus tametsi indignus collega Joannis Nepomuceni, vaticinari.

Si fas esset, obtenta venia, suscepta consilia humilia, ad acquirenda nova haec Dei praesidia, Majestati Tuae inscribere, adhibitis precibus et imploratione *Patris Luminum*, id solio adferrem, quod post fata bellorum, et plura mala, ad incolunitatem et felicitatem Majestatis Tuae, Augustae Tuae Regum et Imperatorum stirpis, universae Serenissimae Tuae Familiae, Imperii, Regnorum, provinciarum, cunctis rationibus, et commodis Tuis perutile, ac salutare, in Domino videbitur.

XXX. Quaeso magnopere, litteras has demissas supplices eo a Majestate Tua dignari aspectu, quo a me conscriptae sunt sensu, videlicet subjecti ditioni Tuae fidissimi, sacerdotis, quem zelus domus Dei, ardor sacer consummit, canonici ex eo Collegio, quod cognomine semper fidele audit, Deo, religioni, regi, patriae semper fidele, ecclesiasticis, praeconis verbi Divini multorum annorum spatlo, qui etiam in

temporum perturbatione, plurium annorum calamitate et iniquitate, regnorum inversione, in Metropoli urbe et templo, e primo Boëmiae suggestu, ad ordinem sustentandum, tranquillitatem regni, prosperitatem populorum, ad effectiōnem cunctarum partium erga Principatum, subjectorum erga summum Principem officiorum, amoris filiorum erga Patrem, obstrictorum erga Dominum fidelitatis tenendae et conservandae, omnia sua verba contulit; quique felicitatem Serenissimae Domus Austriacae ejusque incrementum, a Deo, Universi Auctore et Rectore, Summo rerum omnium Arbitro ac Moderatore, maximo cum animi ardore flagitat.

Caesareae Regiae Majestatis

observantissimus fidissimus

Franciscus Pallas de Lauro,

Sacrae Metropolitanae ecclesiae Canonicus.

Pragae VIII. Idus Januarii MDCCCX.

Cisařský list

přičinou svěcení svátku nepoškvrněného početí
blahoslavené panny Marie.

Domníváme se, že list tento původně v německém jazyku psaný, a zde věrně přeložený, a pokudž nám vědomo, posud v rukopisu toliko chovaný, a nám v originalu do rukou přišlý, není beze vši zajímavosti, a že mnohým snad stane se jím vděk. Zní pak takto :

Ferdinand druhý, z Boží milosti zvolený
císař Římský, král Uherský a Český atd. atd.

Převelbný kníže, věrný náš milý! Nechtíce lásky Vaší tajno míti, že nám slušně a starostlivě na mysl přišlo, kterak jsme Všemohoucímu pro množství vznešených mi-

lostí Božích, jimiž jsme my a svěřené země naše se svatým samospasujícím náboženstvím katolickým, z těchto nebezpečností dílem vnitřních rozbrojů, dílem také jiných od soudních a cizozemských protivníků a nepřátel nasovaných náběhů vědomými a zázračnými právě vítězstvími tak šťastně vyvázli a nyní do takového stavu uvedeni byli, dle kterého nám ve všem dalším tělesném i duševním prospěchu žádoucího zdaru požívati nadíti se lze, — své vděkočilé srdce kromě svého soukromného ctění a chválení i zevnitřní důstojnou památku, jenž by se i pro potomstvo zachovala, osvědčiti a projeviti odhodlali. An pak jsme si na to vzpoměli, že slavní předkové naši při takovýchto šťastných výhledách Nejvyššího, zvláště ve jmenu nejsvětější nebes královny Marie Panny ctíti ve chvalitebném obvyku měli, také mysl naše se k tomu obrátila, aby takového slavného příkladu tím více následovala, čím více se k tomu vyzvána vidí; jelikož se, že jsme výše jmenovaných milostí Božích předkem skrze mocné orodování předřečené královny nebeské, ku které podle milého Boha každého okamžení utěšenou důvěru máme, jen dosáhli, přesvědčení se cítíme. A protož přemejšleji o tom, nalezli a uzavřeli jsme, aby, poněvadž se naše a našich věrných poddaných vděčnost nejlépe a nejprospěšněji budoucím věčným ustanovením a slavením svátku svatého počtí nejdůstojnější matky Boží Marie Panny, projeviti dá, svátek tento povždy službami Božími a jinými chvalezpěvy slavil a opětoval.

Poněvadž ale ustanovení a prohlášení takového svátku duchovní vrchnosti, a tudy Láskám Vaším v celém Vám podřízeném biskupství přísluší a náleží, také my Láskám Vaším tento zbožný pomysl svůj tímto zdělujíce, chceme, abyste dle tohoto záležitostného úmyslu milostivé též smýšleji z předřečené dosti vytknuté a slušné přílohy k nadatečnému oučelu mocí svého arcibiskupského ouřadu po svém nadzminěném biskupství, jak dalece se toto v našem království Českém aneb v jiných místech jeho rozléhá, —

zákonně nařídili a stanovili, jakož i také co nejdříve veřejně se všech kazatelen a jiných míst dle církevního obyčeje prohlásili, že od nynějška na věčné časy výše pravený svátek svatého početí nejčistší Panny Marie, matky Boží, ode všech našich obyvatelů a zemňanů rádně a úplně slaven byl, při tom vždy příčina a pohnutka, pro které přítomný svátek stanoven a uveden byl, pobožně se připomínaly, a tudy Nejvyššímu za jeho v nadzminěných jak z ohledu svatého katolického náboženství tak z ohledu země a lidstva jakož i tohoto jmění a zboží vystálých na nejvyšš nebezpečných bězích a pronásledováních udělené nám milosti, jimiž naše a našich zemí blaho stojí, jakož i také blahoslavené Panně Marii za její při tom prokázané a prospěšné přimluvy jeduřsvorným hlasem a modlením dle příslušné povinnosti ohledlá a ustavičná chvála, čest a vděčnost projevovaly, aby tak i dále. požehnání Boží, budoucí stálý pokoj a poklid a vzrůst všeho dobra časného i večného se pro nás i pro naše věrné poddané a pro vše potomstvo spasitelně získali a zachovali.

Jako však toto přede všim. beze vší pochybnosti Bohu milé bude, tak i my se strany své se též Láskám Vařim a svěřenému Vám ústavu císařskou i královskou milostí vzájemně nabízíme.

Dáno v Ebersdorfě dne 9. měsíce Řijna l. 1629 v roku panování našeho (císařkého) Římského jedenáctém, Uherského dvanáctém a Čcského třináctém.

Ferdinand.

Převelebnému v Bohu otci, panu Arnořtovi Vojtěchu, svaté Římské církve knězi, kardinálu z Harrachů, arcibiskupu Prazskému, naší tajné radě, milému příteli a knížeti.

Nové vydání českého Zpěvníku či Kancionálu

S potěšením pozorujeme, že se naše ohlášení o novém vydání českého zpěvníku neminulo s žádoucím účinkem, a že vzbudilo oučastenství, zvláště i tam, kdež jsme si ho nadevše přáli, a odkudž nám velmi milé a vítané jest, totiž z družné Moravy. Slyšaliť jsme z mládež častokrátě statné Moravany, obchodem k nám přichozí, výborně zpívati a zachtělo se nám nad jiné jejich, z částky snad jen místních a dosaváde netištěných písní, obzvláště k pozdvihování a k požeňnutí zpívaných; *) a poněvadž právě u nich za novější doby, kdežto u nás všecko spalo, nové sbírky nábožných písní na světlo vyšly; přáli jsme si velmi jejich ochotné pomoci. Článek p. profess. Sušila: Zlomky o zpěvníku a jeho obnovení“ — v Blahověstu číslo t. r. str. 317 potvrdil nás v naději, že nám z milé Moravy jak věcných příspěvků tak i literární pomoci očekávati lze, a že se tedy tak sjednocenými silami naše předsevzetí dobře zdařiti může. Ukazujet nám ten článek nejprvé cestu k tomu, totiž kudy jíti a co sbírat; spolu pak i na paměť uvádí (neb známo nám to bylo dávno), kdoby achopen i ochoten byl nám se v našem důležitém předsevzetí radou i skutkem dobrotivě ku pomoci propůjčiti. Pan profess. jest básník, a církevní hymny dokazují patrně, seč jejich překladatel jest. Kdožby tedy k tomu dílu, ježto před rukama máme, mohl schopnější a povolanejší nad p. prof. Sušila býti? A týkaje se ochotnosti? doufáme, že, pokud jen vlastní mnohonásobně zaměstnání dovolí, p. professor nám svého přispění tím méně odepre, čím větší jeho a ostatních bratří Moravanů láska k lidu jest, jemuž obzvláště našim dítem posloužití chceme.

*) Z nichž jedna: Pochváleno vědycky budiž nejsladší jméno Ježíš; nejslavnější jméno Marie, nejslavnější jméno Marie.

Vyznáváme věrně, že bychom byli tento oukol rádi někomu jinému a zvláště bratřím Moravanům přepustili: ale nutná potřeba věci, a slib své materi učiněný, i že dosaváde v naší Praze nejsnáze jak věci tak i síly sestřediti lze, k tomu pak naděje, že naši Moravané nás v tom neopustí a i Slováci nám přispějí; to vše mně přimělo oukolu toho veledůstojného se uchopiti navzdor své osobní nedostatečnosti. Než, s pomocí Boží a lidskou doufáme to ku konci dovésti. Vyložíme tedy hned svůj plán, jak míníme v tom díle pokračovati.

Za základ bereme „Kancionál do tisíc písní“ r. 1764 v Praze nákladem dědictví sv. Václava tištěný, a míníme ho takto sporádati. Z předu položíme písně ranní, před kázáním a po kázání, ke mši sv., před jídlm a po jídlm, nešporní a večerní. Potom písně na církevní časy (de tempore): adventní, vánoční, postní, velkonoční, svatodušní, a na neděle přes celý rok. Dále písně o svatých. Posléze písně nazvané obecné, příležitostné, pohřební a za mrtvé.

Zásoba písní jest v onom kancionálu dosti veliká, ale cena jejich nestejná. Dobřeby tedy i třeba některé co do věci a ducha méně zdařené zcela vynechati a lepších, budiz i z tak nazvaných krejcarových přisbirati a možnáli i nových přidělati. Raději méně a dobrých, než mnoho a nechutných. *) — Některé písně ač v sobě dobré, žádají zevnitřního opravení a ohlazení; nezřídka se tu může dosti málem k lepšímu smyslu a skladu pomoci. Ačby i v této části opatrnost a mírnost vládnouti musela; poněvadž lid již na mnohé písně uvykl, a také nemíníme věc samu bourati, nýbrž jen lépe upraviti. — Dále třeba také noty dle nového způsobu přepsati, a snad někde i popraviti?

*) Povědomo, jak rád lid zpívá známou: „Již jsem dost pracoval“ ale tak jak jest, nebyloby možno jí v kancionál přijmouti, leč by ji někdo schopný lépe sporádal, a nevíme, zdaliby krom několik před nich versů, z ní co více obstáti mohlo.

Týká se první částky, totiž výboru písní, v tom by nám nejlépe svou radou přispěl pan profess. Sušil, maje tolikerou známost českých nábožných písní, zvláště i těch krejcarových; potom pan farář Votýpka, na jehožto pomoc bez toho velmi zpoléháme; i také p. bibliotekář Václav Hanka, znalec starobylých českých zpěvníků a písní, jenž nám již dal slovo. — Týká se opravy písní, kdožby se k tomu schopnější nalezl, než opět pan profess. Sušil? I žádáme ho, aby nějakou část kancionálu k opravení přijal a jí sám sobě zvolil. Zde v Praze máme teď známého poetu i nábožných písní skladatele pana Picka, jenž nám též svou pomoc přislíbil a jemuž podobně na vůli necháváme kterou část kancionálu by sobě k opravení obral. P. Štulec jest známý a šťastný poeta: ale bojíme se opravdu práce mu přidávati, jízto bez toho přespříliš zanesen jest, lečby se sám o některou část ujal. A což pan Jablonský? kéžbychom se i jeho v Krakově těmito řádky k naší podpoře dovolovati mohli! Pan farář Votýpka dokázal se i v této částce šťastným, a protož zpoléháme opět na něho, že nás bude v tom podporovati a nějakou část k opravení přijme a hrzo svými obyčejnými, potěšlivými řádky nám se prohlásí. Týká se not, máme sice v Praze hojnost církevního zpěvu znatelů: ale neškodiloby, kdyžby se též někteří páni bratři z venku k naší věci propůjčili. O jednom víme, že jest znamenitý varhaník a českého zpěvu znatel, jenž nemalou část kancionálu ve čtyry hlasy sporádal; jest to p. Norbert Peyša, lokalista v Dobrévodě u českých Budějovic, jež tímto dle staré známosti upřímně zveme, aby nám u příležitosti věděti dal, zdaliby ráčil alespoň některý díl kancionálu novými notami přepsati. Jiný znamenitý znatel českého zpěvu, na jehož jméno se jistě nepamatujeme, rodilý z diecese budějovické, nalezal se před několika léty v Litoměřicku, jenž se svým učitelem o té věci pracoval. Tenžby již mohl mnoho aneb všecko, co se zpěvu týká, hotové míti. Snad jest to Rož-

ďalovický p. děkan Horecký? Kéž by se mu ráčilo nám se u příležitosti oznámiti. Rozumíť se ovšem, že pro náš kancionál toliko jednoduchý, jednohlasný zpěv (melodii) potřebujeme.

Vyloživše svůj zámysl a způsob jeho možného vyvedení i své k tomu potřeby, a poznamenavše spolu některé pány bratry, jež poněkud známe a v něž v té částce důvěřujeme, že by se nám ku pomoci propůjčili, nepochybujeme, že bude ještě více nám neznámých, kteřížby nám též svého příspěví buď v té neb oné částce neodpověděli, když bychom jich požádati mohli. Protož opětuje své pozvání, aby známí i neznámí co mohou, nám k upravení nového zpěvíku radou a skutkem přispěli, a můžeť se to z částky, jakož i pan profess. Sušil začal, a my toto naše pozvání činíme, veřejně v některém časopisu učiniti.

Při této příležitosti neopomijíme šetrně děkovati: Panu Daňkovi ve Friedlandu, za odeslaný nám knihkupectvím Řivnáčovým řeckoslovanský Glasopěněc, a p. kaplanu v Kladně Jos. Hausmannovi, též i panu Kvardianu Zasmuckému Josefovi Goldovi za odeslané tištěné i psané písni. Připomínáme, při této příležitosti, že k písniím vždy třeba i nápěvy přidati, aneb jinák známou notu (melodii) udati.

P. Ps. Výše položený ohlas napsali jsme a podali do Časopisu na první ozvání pana professora Sušila v čísle 27 Blahověsta. Brzo po tom následovalo pokračování o též věci v čísle 28 str. 238—331. téhož Blahověsta. Přidáváme tedy k našemu svrchu položenému oznámení ještě toto.

Předně: se vším co p. profesor ve svém II. článku o obsahu i opravě budoucího zpěvníku přenesl, srovnáváme se ouplně, jakož poněkud již z našeho svrchního článku poznati lze.

Za druhé: Nyní po druhém ozvání pana professora poznáváme ještě zřetelněji, jak důkladný znatel našich církevních zpěvů on jest, vyznávající spolu upřímně, žeby dle našeho přesvědčení, celá ta práce, aneb alespoň větší jí díl

nemohl v lepší ruce přijíti, než jsou páně professorovy. Protož míníme o to s váženým panem vlastencem u příležitosti soukromě jednati.

Posléze žádáme aby se mu nestesklo ještě déle, coby mu k věci příhodného se zdálo, u veřejnou známost uváděti; poněvadž jeho náhledy a poznamenání jsou vůbec zajímavé i poučlivé, tak že je každý s potěšením čísti bude. Dobré místo k tomu bude bez pochyby opět Blahověst.

J. Krbec.

Kterakby mohli snado a zkrátka sami farářové, beze svého opravdového ublížení důchody kaplanů zvýšiti.

Politické převraty posledních let zavdaly příčinu, některých prvé zcela nedbaných věcí a osob sobě povšimnouti i na zlepšení jejich, nezřídka velmi neblahého stavu pomysli. O věcech nemíníme dnes se dáti do řeči: ale mezi osobami, kdožby hned nevzpomněl na naše, na vinici Páně spolupracující bratry? kteříž ačkoli větší a těžší část toho břemene nesou, přec jen a téměř veskrze až příliš špatně za svou práci odměněni jsou? Ti, jenž svůj plat z důchodu náboženského berou, tak nazvaní kooperátoři, ti mohou ještě obstáti, poněvadž jim po zapravení faráře za stravu t. d. alespoň 90—100 zl. C. M. na ostatní potřeby vybývá: ale hůře se mají osobní a fundační kaplanové, a může se říci, že se hlavně z dobrodiní lidu udržují. Osobní kaplan má nejvš a to jén na zvláštních místech 90—160 zl. vid. č. stálého platu, funduční kaplani jsou vůbec tak ztenčeni, že jejich plat nezřídka ani platu obyčejného čeledína nedosahuje. Není tomu mnoho dni, co nás jistý děkan z venku ujišťoval, že jeho dva fundační kaplanové po 20 zl. v str. ročního platu mají, ještě on sám 30 zl. v str. svému voráčovi platí. Mohliť bychom hodný počet po-

dobných příkladů u veřejnost uvéstí, kdyby to potřeba kázala a věc sama vůbec známa nebyla.

Jest pak tato vada velmi dávná, a přec si jí až do poslední doby tak málo kdo povšimnul, jakoby všecko v nejpěknějším pořádku bylo a v blahé spokojenosti trvalo: z druhé pak strany podobně se mlčelo a trpělo, jakoby žádné stížnosti, aneb spíše — žádné pomoci k doufání nebylo. Ale teď jest jednou vada všemu světu odhalena i jest svrchovaný čas, aby se na její odstranění totiž na zlepšení kaplanských poměrů vůbec a zvláště na zlepšení jejich důchodů pomyslilo, a však nejen pomyslilo, nýbrž i skutečně a bez průtahu k tomu přikročilo. Nebo jak známo, největší část domácích i veřejných nevolí mezi faráři a kaplany, i mnohé další neštěstí těchto posledních bře svůj počátek odtud, že se mladí kněží hůř než čeledínové drženy a odměněny vidí. A budoucně nebude těch nevolí méně, spíše více, poněvadž žádost lepšího stavu jest vůbec probuzena, hlas o tom na vše strany povýšen a slyšen; veliká toho potřeba veskrz uznána, a poněvadž teď, jako vůbec celý svět, tak i každá zvláštní třída lidstva své spravedlnosti se domáhá a sotva se spokojí, dokud jí nedosáhne, a tedy se i v této částce stálých nepokojů obávají jest. Dále velice povážení hodno, odkud mladých kněží dostati, kdyžby se jejich zevnitřní poměry a zvláště i důchody nezlepšily? Nyní jest mladým schopným hlavám a čilým silám na dlouhý čas k brzkému a dobrému zaopatření cesta otevřena, a kdo se jen trochu cítí, ten hledá a nalezá práci a živnost dostatečnou téměř ve všech světských stavech. Protož nebudou ani rodičové tak snadno, jako jindy, své syny k tomu míti a na ně nakládati, aby se na kněžství dávali, když možno jiného lepšího zaopatření dojíti, aniž se budou mladí lidé, pro nic a za nic, v taková břemena uvazovati jakož stav kněžský ukládá, mohouce bez takových břemen jinde svobodněji, pohodlněji i bezpečněji živi býti. Arciť že kdo má pravé povolání ku kněžství, nehledí na pouhé zaopatření

a věci časné. Ale neslušiliž při vši dobré vůli a hotovosti službě Boží se obětovati, aby se také jak říkáme na zadní kola pamatovalo? Nenlíž dovoleno od oltáře, jemuž se slouží, také slušné výzvy žádati? Jest se tedy, krom jiných příčin i pro špatné zřízení kaplanských poměrů a nedostatečnost jejich důchodů co obávati, že nastane nedostatek kněžstva, a co mnohem horšího jest, že budou do kněžského řádu se hlásiti jen takoví lidé, kteříž ve světě zbyli, buď pro svou neumělost aneb lenost.

Opakujeme tedy naše vyřčení, že čas jest, aby se již jednou také k zlepšení kaplanských důchodů přistoupilo a té nespravedlnosti konec učinilo, že právě ti, jenž nesou na vinuici Páně břímě dne a horka, několika málo zlatými, téměř hůř než nádenníci, odbyti jsou, ježto jiní na sta přijímajíce sobě hoví, a toho břemena sotva se dotýkají. Pisatel tohoto zakusil sám té bídy, maje za prvních let (1815) svého kaplanování též jen 90 zl. v stř. stálého a skoro jediného platu; za kterýžto peníz tehdáž nebylo lze počestný kabát zjednati, anto principál na tisíce přijímal. Bývají sice mladí lidé někdy nevhodní, neuznalí, nespokojení, nenasytní, což se díl jejich nezvedenosti, díl také nezkusenosti přičítati musí, ježto nepochopují, co se v domě, aby řádně veden byl, spotřebuje, a protož svému faráři větší příjmy závidějí, a nealí jim ve všem po vůli, hued mu to na zlou stranu vykládají a ho roznášejí t. d., tak že bývá někdy kaplan pro svou nevhodnost skutečně těžkým břemenem farního domu. Ale jsou také někteří starší bratří, kteříž dokonce zapomínají, že i oni byli někdy kaplany, musíce všelijaké příkoří i nedostatek trpěti, že i je to rmoutilo, když farář žádné míry své hospodářivosti neznal a jim méně než svému čeledínu přál a dělal; když maje dostatek příjmů přec všecky zápisy, ovody, fúnusy odbýval, jen aby svého práva štolního úplně užil a kaplan ničehož nedošel. Dějí se chyby na obou stranách, a tedy třeba na obou stranách se poznati: ale máme za to, žeby fará-

řové neměli necitliví býti a svých mladších spolubratří v tak bídném stavu nechávati, nýbrž žeby měli i mohli na zlepšení kaplanských důchodů mysliti, a co na nich jest, skutečně k tomu přičiniti, poněvadž oni jsou to, jenž kaplana potřebují a s ním živi jsou, a tedy jim na tom záležitosti má, aby mladší bratr dobře opatřen a spokojen býti mohl. Tuť by si jich kaplan nejen jako starších bratří vážil, nýbrž i jako otce je ctil. Zkusitiť jsem to opět sami na druhém místě, kdež jsme sice neměli více stalého platu než 100 zl. vid. č., ale tolik domácí šetrností a ostatní přízně, že jsme se skutečně jako doma cítili, svého děkana jako otce cítili i rádi to měli, když nám důvěrně tykal. Kde se ale vidí v domě nešetrnost, nepřízeň, špinavost, tu se odvracuje mladé srdce, a tím více, čím dokonalejší ostatně jest, nastává nespokojenost.

Nyní jest otázka, kterak by to mohli farářové dovesti? Především se rozumí, žeby neměli na svých stálých příjmech, jak jim ve fassi vysazeny jsou, žádné ujmy trpěti. Potom žeby nikoli z hotového, nýbrž jen něco z případného kaplanům postoupili. Posléze, žeby se kaplanům jen to a tolik dostalo, co sobě svou prací skutečně zaslouhují. Mluvíme o kaplanech vůbec, zahrnujíce v to i kooperatory, poněvadž i těchto stálý plat 200 zl. v str. daleko ještě nepostačuje k jejich slušnému zaopatření, ješto k dalšímu studium také knihy kupovati, na rozličně veřejné sbírky přidávati, neméně domácím chudým udělovati a poněkud se i pro budoucnost zásobovati mají, aby nastoupivše vlastní hospodářství, nemuseli s holýma rukama začínati a jakž obyčejně bývá, do velikých dluhů se pouštěti.

Prostředek, kterýmby mohli farářové kaplanům dobrovolně pomoci, jest zkrátka ten, *aby se s nimi o příjem štoly stejně dělili.*

Tímto dělením by netrpěli ujmu na své vysazené stálé kongruji. Nebo nahlednemeli do fassi, kolik tam pode jménem štoly počítáno, zajisté nepřipadloby na faráře méně,

kdyžby se s kaplany o štolu dělil. Od té doby, co se fassi dělaly, vzrostla populace nejméně o jednu i dvakrát tolik a takby neměl farář tak snadno žádného zkrácení v příjmu štolý dle výsady, nalezající se ve fassi.

Dále jest příjem štolý jen případný důchod, a coby tu farář kaplanovi postoupil, nedalby z hotového, stálého, jistého, nýbrž totiko z případného, jakověž se obyčejně snáze opustí i oželi.

Konečně nepracujeliž kaplan, zvláště v té částce, z které příjem štolý plyne, stejně s farářem? neděliliž se s ním stejně o to břímě, ano, neneseliž ho u větší míře? Tedy by farář děle se s ním o ten příjem, postoupil mu jen co sobě kaplan již pracně zasluhuje, a učinilby mu jen za spravedlivé — ne sice dle písmeny zevnitřního práva, ale zajisté dle uznání mezi bratry a křesťany.

Nyní toliko na tom záleží, aby to farářové dobrovolně učinili. A pročby to nemohli? Jsouť zajisté, kteříž to již čini a tedy třeba jen dobré vůle, aby to i ostatní učinili. Jsouť nad to, kteříž se se svými spoludělníky na vinnici Páně nejen dělí o příjem štolý, nýbrž i celý jim postupují (mohly bychom zvlášť jednoho v diec. budějovické jmenovati, jehož první slovo při nastoupení děkanství ke kaplanům bylo: „Všecka štola bude vaše.“) pročby tedy nemohli jiní alespoň se děliti? Takby zajisté bylo kaplanům poněkud pomozeno; tak by vzrostla i svornost a spokojenost mezi kaplany a faráři, ješto by stejně v té částce pracující stejně docházeli mzdy; tuť by neměla místa ona pohoršlivá špinavost některých táhnoucích na sebe všecky funkce, kteréž dávají příjem, a nechávajících druhému, kde jest zdarma sloužiti. Při takovém zřízení by sám lid volněji a ochotněji své povinnosti v placení štolý dostál, když by věděl, že co platit má, nepřijde jen farářovi, kterýž dle jeho mínění již dosti má, nýbrž i chudému kaplanovi, jenž obyčejně oblíbenější u lidu bývá, poněvadž se s jeho dětmi ve škole obírá. Mohlby také nechat faráři, jakž jsme to na dvou

místech sami našli, příjem štoly kaplanům vybíratí, a tím by ušel mnohé mrzutosti. Slovem, míníme, žeby se tím prostředkem [mnohé nesnázi vyhovělo, kaplanům poněkud pomohlo a farářům opravdově neublížilo. Bylby to zajisté krok upřímného bratrství, jakéž aby nejprvé v kněžstvu vládlo, velice žádati jest.

Starobylý Ornát.

Chrám Páně Olbramovický, na silnici Linecké mezi Bystřicí a Voticí, chová vzácný poklad církevní dávnověkosti, totiž: starobylé mešní roucho neboli ornát kroje pořádkého. Postranice svršku jsou látky akasmítové s tlačerými květy barvy blankytové na půdě bílé; střední pole zadní nese obraz Krista ukřižovaného, pod nímž v pravo Maria, matka Páně bolestná, v levo pak sv. Jan miláček. Páně, po koncích kříže čtvero poprsí Apoštolů, totiž: v pravo příčky sv. Petr, v levo sv. Pável, svrchu sv. Ondřej, a dole sv. Jakub umístěno; vše vyšito hedbávím a bavlnou barev živoucích. Ostatek středního pole vyplňuje tkanina popelavá. Dle rysu malebného sahá ornát tento hluboko do prastarých dob církevních. Za podšívku slouží mu ornát černý látky harasové, a dracounem lemovaný. Celok toho dvojáku ornátového i s ostatní podrobností tak jest uspořádán, žeby se z nouze téměř samojediný ku každé mši svaté hodil.

V tétéž svatyni nalezají se také prastaré obrazy; mezi jinými nad sakristií dva od roku 1653. z postranných oltářů vyňaty.

P o m n ě n k a

na hrob

Antonína Řeháka,

vicerektora biskupského alumnátu v Litoměřicích.

Dne 14. ledna t. r. roznášel se v Litoměřicích listek s podpisem tamního městského děkana, dra. Jana Řeháka, tohoto obsahu:

„Dle uzavření rady Boží zesnul dne 13. t. m. můj vroucně milovaný bratr Antonín Řehák, kněz a vicerektor biskupského alumnátu, maje věku 42 let.“

„Jakož po 16 let co kněz jediné pro náboženství a vědu živ byl a co věrný své církve sluha působil: rovně tak po více než tři léta trvajících neduh plicní s křesťanskou statečností snášel.“

„Zemřel, svatými svátostmi opětně byv posílen a utěšen, s odevzdáním a důvěrou nadějí v svého Spasitele.“

„Zemská schránka jeho bude pochována dne 16. t. m. o 3. hodině po poledni.“

„Exequie budou konány dne 17. o 8. hodině v kostele seminárním a o 10. hodině v děkanském chrámu Páně.“

„Bodejzby křesťanské přímluvy, jižto si přál, mu se dostalo.“

„Pokoj jeho duši.“

Zpráva tato všech, kdož A. Řeháka blíže znali, zvláště pak přátel a známých jeho bolestně se dotknula. Byliť jsme sice přesvědčeni, že Řehák, jehož churavost od několika let velmi patrna byla a v posledních třech letech i povinnosti alumnátního vicerektora vykonávati mu bránila, dlouhého věku míti nebude: nicméně však tak brzkého odchodu ani on, ač denně se k smrti hotovil, se nenadál, ani

přátelé jeho, a tito bez pochyby proto, že mu co věrnému příteli a horlivému dělníku na vinnici Páně i na dědičné roli národní prodouženého věku srdečně přáli; neboť co si člověk přeje, to obyčejně také očekává.

Úmrtím jeho značnou utrpěli ztrátu jeho známí, jenž v tovaryšstvu a přátelském hovoru jeho mnohou blahou chvílí strávili; větší však ještě ztrátu utrpěla církev a vlast, kteréž nađe vše ctil a miloval.

Narozen jsa — dne 2. srpna 1809. — v Mnichově Hradišti, pouze českém městě bývalého kraje Boleslavského, kdež jeho otec měšťanem dobře zachovalým a oděvním mistrem byl, vzal Ř., na studie do Boleslavi se ubíraje, již z domova jakousi jiskru lásky k vlasti, národu a materské řeči. Jiskra tato první léta jen jakoby v popeli dřímala, zmohla se ale, když Ř., do staroslavné Prahy se odebrav, na staroměstském akademickém gymnasiu humaniora studoval pod slavným professorem, pozdějším téhož gymnasia prefektem, otcem Jungmanem, kterýž jak dostatečně známo, lásku k řeči a literatuře české v srdci žáků svých buditi a křísiti nikdy neopomíjel. Na pobudky Jungmanovy nezapomínal Ř., ani když v Praze dvouletý kurs filosofický slyšel, ani když nejprv v Litoměřicích a pak na vysokých školách pražských bohosloví se oddal, a tak se stalo, že, když dne 4. srpna 1834 od nynějšího nejdůstojnějšího pana biskupa litoměřického Augustina Bartoloměje na kněžství posvěcen a co kaplan do města Doubravice poslán byl, k zdárnému vykonávání povinností kněžských na kazatedlně, v zповědnici, ve škole i co do řeči úplně byl způsobilý, což tehdaž nemalou bylo zásluhou.

V tomto městě ztrávil Ř., jenž takřka první své kaplanské příjmy na vklad do matice obrátil, několik let, jsa pro kněžskou horlivost vůbec, zvlášť ale pro výtečné slova Božího hlásání velice ctěn a milován. Jemu co mladému, pilnému a nadanému knězi děkovala osada Doubravická za leckterou spasiteldnou reformu. Tak n. p. za jeho přiči-

něním zrušen od pradávna tam panovavší zvyk, dle něhož v den nedělní při ranních službách Božích místo kázání se četlo — každého roku totéž — ze starého rukopisu jakýchsi nehrubě již vzdělávajících výkladů. Ač nemálo mrzutosti mu to přineslo, nechtěl se přece Ř., tomu obyčeji podrobiti; neboť jednak zahálku nenáviděl, jednak cítil se býti i dostatečným, aby sám dobrý výklad učinil, i povoláním, aby dle potřeb věřícího lidu a dle okolnosti se naskytujících z pokladu slova Božího vybíral právě to, co by mohlo na ten čas přinésti užitek co možná největší.

V Doubravici vstoupil také Ř. na dráhu spisovatelskou. Sbíraje způsobem pilné včely, kdekoli sladkého medu neb aspoň užitečného vosku se naskytovalo, psal rozmanité věci pro „Včelu“, ač jména svého pod články své vždy nekladl. Zde začal psáti svou modlitební knihu, první toho druhu v Čechách, která konečně roku 1846 pod názvem: „Nábožná památka zesnulých v Pánu; spolu cesta k šťastné smrti,“ — v Praze a v Litoměřicích, tisk a sklad K. V. Medaua — vyšla a v časopise pro katolické duchovenstvo staroboleslavským kanovníkem p. Hořčice posouzena byvši slušného ocenění nabyla.

Z Doubravice povolán byl Ř. roku 1841 na kaplanství do Litoměřic, kdež jeho mladší bratr Jan již tehdež děkanem byl, hlavně k tomu cíli, aby duchovní zprávu v tamní káznici na se vzal. I šel za tímto povoláním a jako v Doubravici, tak i na tomto stanovisku plnil, maje platu velmi po skrovnu, svědomitě povinnosti sobě uložené, které nebývaly lehké; neboť jak sám vyznal, bývala mezi káranci vždy větší částka takových lidí, kteří do škol nechodivše buď zhola nic neuměli, buď sotva slabikovati dovedli, rozdíl mezi tím co dobrého a zlého, hrubě nepojímali a obyčejně i po hrubých zločinech jim dokázaných za nevinné, za svaté, za mučedníky se pokládali, aneb aspoň co takové slovy se osvědčovali. V tomto ouřadě dostalo se mu i

smutné povinnosti, jednoho na smrt odsouzeného na popra-
viště provoditi.

Duchovní správu tuto nézastával ale Ř. dlouho. Roku 1842 byl p. Josef Pfeifer, vicerektor biskupského alum-
nata v Litoměřicích za kanovníka do biskupské kapitoly
Litoměřické velen, čím místo alumnatního vicerektora se
uprázdnilo. Řehák, jež v naději stran platu a postavení,
s kterou do Litoměřic šel, poněvadž zklamána se viděl, žá-
dal Biskupskou Milost o vicerektorství uprázdněné a ob-
držel je. Tu se mu otevřelo nové působistiě, schopnostem
a snažností jeho přiměřené, v kterémž i hojně příležitosti
k dalšímu vzdělání svému nalezl. Jestli kdy jindy, zajisté
zvlášť v tomto ouřadě usiloval Ř. vsí mocí, aby důvěru v
něho složenou dle možnosti ospravedlnil. Maje účasten-
ství v řízení a spravování alumnatu, bděl nad pořádkem
tak bedlivě a přísně, že podřízencům neřidko vhod to ne-
bývalo. Zření jeho bylo upřeno k církvi i národu; jaký
div tedy, že dbal, aby z ústavu bohoslovního vycházeli
muži dobře zachovalí a církvi i vlasti oddaní. Vykázáno
mu také několik předmětů, jimž bohomluvce učiti měl, jako
n. p. ouřední sloh, kursorní čtení písem sv. s potřebnými
výklady, mluvnice i literatura české řeči a j. Že tento
poslední předmět s zvláštní ochotností a láskou přednášel,
a Čechům i Němcům učení se českému jazyku všemožně a
s prospěchem schvoloval i ulevoval, netřeba obsírně líčiti.
I knihovna alumnatní dána mu na starost. Jedna z nej-
prvnějších péčí jeho byla, aby dobrovolnými peněžními
snůškami bohomluvců pro knihovnu učiněn byl vklad do
matice pro ústavy vyměřený. Též i to vymohl, že z 40 zl.
stříbra na zvelebení zpomenuté knihovny každoročně po-
volovaných vždy nějaká částka obrátiti se mohla na zakou-
pení výtečnějších spisů českých, aby bohomluvcům českého
jazyka nezcházelo příležitosti, čtením knéh osvojiti sobě
řeč mateřskou v té míře, jak na vzdělance vůbec a na
učitele národa zvlášť sluší. Nechtěl, aby za jeho pruned-

báním někdo z novějších co do řeči kazatelů, pod jeho spoludozorstvím vycovaných, právem opakovati mohl epigramatický vtípek Jungmannův:

„Kazatel ten lidmi pohybuje,
Mně i žaludek se zkormucuje.“

Nejdůstojnější p. biskup Litoměřický, znaje Řehákovu schopnost i pilnost neunavenou, učinil ho nejen biskupským hněh censorem, nýbrž i své vlastní spisy pro okres Litom. biskupství určené k překládání na česko mu odevzdával. Ř. zdělal pln ochoty mnoho překladů pastýřských listů, postních rozkazů, rozličných pobožností a jiných menších i větších spisků, mezi nimiž „Poučná i modlitební knížka pro nemocné a umírající“ — tisk K. V. Medaua v Litoměřicích 1846 str. 157 — a „Manuale Sacerdotum pro cura infirmorum et morientium“ — Litomericii typis C. G. Medau 1846. str. 184 — nad jiné zmínky hodny jsou. Sloh těchto překladů jest srozumitelný, lehký a plynutý, což při překladech z německého nebývá u nás věcí obyčejnou a všední.

Vidno, že Ř. eo vicerektor plné ruce díla míval; přece však nezapomínal na vzdělávání věd theologických v jazyku materském, jak o tom svědčí na příklad v témž čase sepsané a v časopise pro katol. duchovenstvo otištěné obšírné pojednání o sv. svátostech, některé recenze, n. p. páně Jirsíkovy pop. dogmatiky, zvlášť pak veliké dílo „Patritická Encyklopedie aneb sklad učení katolickéhoho ze svatých a jiných katolických výtečnicků snešený a sestavený,“ jehož první sešitek letos, po smrti spisovatelově, nákladem Jana Kračmera v knížecí arcibiskupské knihtiskárně v Praze vydán jest. Práci tuto počal Ř., nemýlím-li se, o feriích roku 1845 cítě již churavost, kteráž prodlením dvou let tak vzrostla, že na konec školního roku 1847 nucena se viděl žádati, aby již na příští rok místo jeho v alumnatě někdo jiný zastával. Od té doby ztrávil vždy zimu u svého bratra na děkanství Litoměřickém, léto ale u svých přátel, zejména

na faře ve Všejhanech a v Jeseníku, pod jichž hostinnou střechou, jak sám v poslední vůli své vyznává, velkou částku patristické encyklopedie zhotovil a jimž na památku po jednom výtisku toho díla odkázal. Zajímavý ano vzdělávající jest onen článek jeho křaštu, jenž se té práce dotýká. „Toužil-li pohan, — píše v 8. postupci — aby se o něm splnilo „non omnis moriar,“ čím více katolický křesťan, čím více kněz, čím více má po tom toužiti onen, jemuž se i pedfu dostalo při výchovu i pěstování mladého kněžstva. Nemoha již delší čas úřadu svého zastávati, kladl jsem za svou povinnost, nějakým jiným způsobem ctihodnému duchovenstvu posloužiti. K rozmnožení cti a slávy Boží, k oslavení svatých církevních otců a učitelů, jakož i ku spáse a vzdělání lidu věřícího snesl a složil jsem „patristickou encyklopedii,“ jenžby jako rukovět kazatelů a každému ukazovala, co a jak smýšlela a věřila církev neomylná v stoletích uplynulých. Neduh nezhojitedlný vězel již v těle mém, když jsem práci tuto opravdově započal; malou měl jsem tudy naději, že bych něčeho k cíli dovedti v stavu byl. Prosíval jsem však Boha, utíkal jsem se tóž k svatým církevním Učitelům o přímluvu, aby mi k ukončení započatého díla milost udělena byla, je-li v tom jinak nejsvětější vůle Boží. A hle, čeho jsem se nenadál, popřál Bůh milostivý! Dílo jest jakž takž ukončeno a k tisku úplně a zcela připraveno. A však nepodobá se, že bych se jeho vydání dočkati měl, a protož, kdykoliv Pán pokyne, s úplným do jeho vůle odevzdáním s dílem tím se rozloučím, jakož jsem je v témž úmyslu započal. Péči o vyjití jeho, bude-li možné, zůstavuji a odevzdávám bratru mému Janovi, děkanu Látoměřickému, aby buď sám, buď jeho ustanovením někdo jiný drahou tuto mého srdce záležitost ku konci přivést, se snažil.“

Když Ř. dílo to dokonat tak byl slab a nestatečen, že žádnou jinou práci více předsevzítí nemohl. Spis tak obšírný nad míru sebral jej; neboť on nepračoval pohodlně,

ale s velikým úsilím a příkladnou vytrvalostí. Neprátl sobě tak řka oddechu, odpočinkem nazýval, když od díla vstana kanonické hodinky se modlil, kteroužto modlitbu, pokud vím, nikdy nezanedbával. Pracuje o tom díle nesbíral slova sv. Otců po rozličných starších i novějších knihách roztroušená, nýbrž původní spisy četl a co v nich k svému učelu příhodného shledal, hned na místě přeložil a do zásoby uschoval. Dílo to dle obsahu i formy tak jest zřízeno, že ku vzdělání duchovenstva českého znamenitě přispěje, ač jestli pro nedostatek odbíratelů rukopis kdes v tmavém koutě ležeti nebude, čekaje dlouhá léta na nějakého Kolumba, jenžby je odkryl a na světlo vynesl.

V posledních měsících svého života hledal Ř. blíže seznámiti se a spráteliti s smrtí, ku které již prvé každého dne se připravoval. Vida, že sil mu kromobyčejně ubývá, zdělal v den dušiček 2. listopadu 1850 svůj kšaft, jenž jest výjevem jeho víry, naděje, lásky, nábožnosti, vděčnosti, štědroty, smířlivosti a přecoutlé svědomitosti, kteréžto ctnosti v celém jeho kněžském živobytí se obrážely. Ustanoviv, co kdo z jeho majetností dostati má, nezapoměl něco vymíniti a ponechati také — pro sebe. „Sám pro sebe vymínuji a ustanovuji, aby dvě tiché Mše sv. fundovány byly, jedna při děkanském chrámu P. v Hradišti . . . a druhá v chrámu P. Všejhanském Aby tyto fundace hned uskutečněny býti mohly, žádám, aby mimo summu zákonem na ně vykázanou všecky potřebné výlohy zapraveny byly. Neboť jako v srdci každého odtud se beroucího katolíka ozývá se tudíž i v srdci mém nejvroucnější touha, aby za mne časem nějaká modlitba vykonána, časem i předrahá a nejsvětější obět byla přinešena. A však ohlížím se marně a zarmoucen shledávám, že mi toho nelze sobě tak a v té míře pejiťiti, jakby znělo přání mé. Krom podotčenou fundaci nemohu nic výdatnějšího v ohledu tom učiniti. Jak smuten odebral bych se odtud, kdyby mne nekojilo přestádké vědomí, že jsem údem velikého bratrstva Svatojan-

ského, že každodenně tudž přemnohé modlitky i za mou ubohou duši k nebi se vznášeti budou, že na sta svato-svatých obětí rok co rok věčnému Šlitovníku přinášeno bude. O by to uznal, ó by v to nahlédl každý katolík, jak přepohodná tímto ústavem otvírá se mu cesta, na níž sobě přimlouve a orodovníky získati může. Věru, kdo v pravdě miluje duši svou, kdo se upřímně ohlíží po prostředcích k dosažení spasení svého, věru ten a takový přičiní se ze vsí své síly, aby se stal údem dědictví Svatojanského. Jak důležitý to krok, jak přemnoho na něm záleží, nejlépe teprv nahlédne každý na smrtelném lůžku svém.“

O zpomenuťe útlé svědomitosti Řehákově svědčí jeho odkaz, učiněný knihovně seminářské. „Z hñeh odkazuji seminářské knihovně v Litoměřicích tyto spisy: Biblia Vulgata a t. d. a to v tom úmyslu, jestliže jsem knihovně v něčem na ujmu byl, buď zakoupením některého méně prospěšného spisu, buď že něco přišlo na ztrátu, buď jiným způsobem.“

Spořádav zemské záležitosti učinil Ř. také konečně narovnaní s Bohem, v jehož neskončené milosrdenství pevně důvěřoval. Dal si více než jedenkrát svátostmi posloužiti; i domnívám se bezpečně, že, když smrt co posel Boží, dne 13. ledna t. r. na práh příbytku jeho vstoupie na dvěře zaklepala, nepřipraveného jej nenalezla. Zemská jeho schránka odpočívá na hřbitově Litoměřickém. Řehák jest třetí český spisovatel a národomil z doby novější, jenž tam ulehl na půdě druhdy české; neboť několik let před ním Hynek Mácha na témž místě a Vincenc Zahradník v blízkých Křešicích poslední lože našli.

Řehák byl postavy i tváři slušné a měl celkem povahu dobrou a v nejedné stránce i výbornou. S nevšední schopností a způsobilostí sjednocoval pilnost neunavenou, vytrvalost právě železnou; proto již v studiích býval mezi souzáky vždy jedním z nejvýtečnějších. Taktéž byl k službám ochotný a upřímně nábožný; nábožnost jeho ale nebyla pošmurná a vsí veselosti nenávistnice. Veliké a hluché

schůzky sice nemiloval, za to ale v kruhu dobrých známých rád se zasmál a co pravý Čech v zpěvu si liboval; podlého hubařství však úhlavním byl nepřitelem, „in multiloquio vanitas“ říkávaje. Pokrmu a nápoje požíval mírně; nevím, aby byl kdy meze křesťanské střídmosti překročil. Ve všem zachovával vzorný pořádek, každé zaměstnání mělo svůj čas, každá věc své místo, tak že někdy až i přílišností zdálo se býti. V slovích býval skoupý, podlízati neuměl, nikdy, jak se říká, se nezahlodil, zůstáváje si vždy své kněžské důstojnosti a postavení svého povědom, což nejedni poněkud za hrdost mu vykládali. Byl sice popudlivý, což při lidech tělesně slabých a churavých věc obyčejná, na obrácení však se udobřil, dlouhému hněvu nikdy místa nedávaje. Katolické víře, vlasti, národu a řeči materské byl celým srdcem oddán; proto velice se těšil, slyše, že církvi svoboda slovem císařským zaručena a řeči české ve školách i úřadech průchod zjednan jest. V posledním ohledu zmíněno kdys: „Aby se toho byl Jungmann dočkal!“ on ale hned doložil: „Prozřetelnost Boží z dobrých příčin jej povolala; exequie s kázáním na sterých místech v Čechách za něho konané, mnohého, jenž tvrdě spal, ze sna probudily a povědomost o snábách vlasteneckých mezi většinou národu rozsely.“ Aby mladšímu duchovenstvu jakési pomůcky a rukověti při děláni ouředních spisů v řeči české se poskytlo, mínil ě. knihu o slohu ouředním s potřebnými příklady sepsati: překážku však učinila veliká churavost a konečně smrt, jenž jej co umdleného dělníka od práce a namáhání na sladké odpočínutí uvedla. My pak, jenž jsme mu přáli, na něho co nemohoslibný, bouřlivou vichřicí příliš záhy zvrácený strom často zpomínajíce, útěchu nacházíme v tom, co on jakožto motto na kšaft svůj položil:

„Tam, kde neděsí již smrti hlas,
V světle věčném spatříme se zas.“

Jan Drbohlav,
farář v Hrubém Jeseníku.

Druhé kněžské Exercicie v Praze.

Tentokrát povoláni byli za duchovní vůdce dva velebni, jak učeností, tak pravou zbožností proslulí kněží řádu karmelitánského ze Štýrského Hradce, a sice velebný p. Dominik Sartori, převor, a velebný pan Serapion, podpřevor a novicmistr dotčeného kláštera. Čehož si Jeho Eminenci loňského roku tak srdečně přál, toho mohl letos zakusiti, a skutečně také zakusil: bylť účasten téhož — jakž je sám vloni nazval — duchovního zotavení a posilnění k dalším pracem svým — konal spolu tyto duchovní exercicie; a jakž se na konec soukromí vyjádřil, nedostalo se mu ještě nikdá, ač u jiných příležitosti těchto duchovních hodů vícekrát účasten byl, s takovým myslí a srdce pohnutím, s takovým duchovním vzděláním a posilněním kněžské exercicie konati, jako tenkrát.

Přišel do chrámu Páně sv. Salvatora o hodině 6., vzýval se vším přítomným duchovenstvem za dar osvícení Ducha sv. v hymnu *Veni Creator Spiritus*. Po skončené modlitbě k Duhu svatému zpíval se hymnus *Pange lingua*, a Jeho Eminenci udělil velebnou svátostí požehnání.

Nacež se ubírali všickni exercitanti se svým vrchním pastýřem do oratorium arcibiskupského alumnatu, kdež Jeho Eminenci na katedru vystoupil, a krátkou řeč učinil asi v tento smysl: „Dle mého postavení náleží vlastně *mně* ta povinnost, abych velebného duchovenstva, kteréž se manou nese břímě dne i horka, k setrvalé stálosti v dobrém, v pečování o blaho věřícího lidu posiloval: cítě však, že sám toho jsem potřeбен, čehož duchovní synové a bratří moji, spoludělníci na vinnici Páně ode mne očekávají: povolal jsem z daleka dva ctihodné duchovní otce, kteříž sobě k navedení k duchovnímu životu veliké zkušenosti nashro-

máždili, aby v těchto dnech zastali zde moje místo. Pretož i já sám podrobuji se vedení jejich, a od této chvíle chci jenom poslouchati a — „mlčeti.“ — Na to hned sešel s kathedry, a kleknul před oltářem, jenž ozdoben jest krásným obrazem srdce Pána Ježíše, a modlil se z ticha, jehožto příkladu veškeré duchovenstvo následovalo.

Mezi tichou modlitbou přikleknul k Jeho Eminenci veleb. p. převor Dominik, prose o svaté požehnání k svému před důležitému dílu, kteráž se mu z ticha udělilo. Načež pokleknul tento právě *ctihodný Otec* karmelitán před oltářem, vyzývá Ducha svatého: *Veni Sancte Spiritus*, a učinil potom s kathedry úvodní řeč, v kteréž účel kněžských exercicií stručně a rázně vysvětlil, nejvíce ukazuje na to, že v duchovním životě, zvláště na viinnici Páně, velmi často od kněží Hospodinových toho se požaduje, čehož sami v nemalé míře potřebni jsou. Aby tedy mohli dostáti k před důležitému povolání svému, žeť velmi prospěšno jest, i pro ně i pro všechny jejich zprávě svěřené duše, aby na krátký čas k sobě samým se navrátili, jedině s Pánem Bohem se zanášeli, a tak s milostí jeho svatou v tomto duchovním odpočinutí nové síly nabývali k spasitelnému dílu svému.

Po skončené úvodní řeči šli jsme na prostranný kůr chramu Páně, kdež jsme společně se modlili nešpory a kompletář připadajícího officium, při čemž, jakož po celý ten čas Jeho Eminenci zastával povinnost hebdomadáře, a ceremonář jeho, p. Dr. Hrdina, povinnost antifonáře. Po skončeném večerním officium zpytoval každý v tichosti svědomí své, což předepsáno bylo se všech prázdných dobách, a sice v dobách kratších zpytování zvláštní, v dobách delších zpytování obecné z celého života.

Po nějaké době svatého ztíšení modlili jsme se ještě toho večera jitřní pro druhý den. Ostatně se vzhledem na společné církevní modlení tento pořádek zachovával: o 2. hodině s poledne *nešpory a kompletář*; ve 1/4 6. na večer *jitřní*; o půl 6. ráno *chvály*; o půl deváté ráno

denni hodinky. O půl dvanácté ráno bylo nábožné čtení, v kterémž se vyjadřovala žádost Krista Pána na každého kněze; mezi jídlem o polednách i na večer bylo čtení o životě a utrpení svatých Otců a některých výtečných církevních mužů. Čtení toto bylo pak volené tak, aby v příkladě na oči postaveno bylo všem exercitantom, o čemž se v rozjímáních jednalo, jichž obsah níže velebným čtenářům v pořádku jejich sdělíme. Po 5. hodině ráno taktéž po jídle jak o polednách tak u večer scházeli jsme se na kůru v kostele, bychom se nejsvětější svátosti klaněli. Ponevadž ale nejblahoslavenější královna angelská nejmocnější orodovnice křesťanského lidu jest: modlili jsme se též po obědě rázencem, a sice: v úterý *radostný*, ve středu *bolestný*, v čtvrtek *slavný*. Po večerní společné modlitbě v oratorium byly v kostele Lauretanské litanie, načež se zpíval 50. žalm při varhanách v tonu lamentací Jeremiáše proroka, jakž se zpívá v pašiovém téhodnu; k závěrku se udělilo požehnání nejsvětější svátostí oltární při obyčejném zpěvu: *Sanctus etc.* Nemohu zamlčeti, že se Jeho Eminencí od této zkrátka nastiněné společné pobožnosti v ničem nevyjímal, a že stejně cítil se všemi exercitanty jak křehkost povahy lidské tak potřebnost milosti Boží, při vši modlitbě i při celém církevním officium, vyjma *orací*, s příkladnou pokorou na kolénách klečel. Tichá mše svatá před vystavenou velebnou svátostí, kterouž p. exercitator Serapion sloužil, bývala o 7. hodině ráno.

V jakém pořádku, a o jakém předmětu byla konaná *rozjímání* (meditatio) a *uvašování* (consideratio)? — Po chvalách, po hodinkách a po jitřní následovalo *rozjímání*, a trvalo celou hodinu; po kompletáři následovalo *uvašení*, taktéž celou hodinu.

Rozjímání se obíralo s následujícími předměty:

1. *O povolání kněze*; v čemž vyloženo bylo, jak velebná jest *vznešenost kněze před mocnostmi tohoto světa*, ovšem s duchovní toliko stránky; ano jak velebná

jest i u přirovnání *s angely nebeskými*, ovšem toliko vzhledem na nejhlavnější potřeby člověka, ježto kněz oběti nového zákona a udělováním svátostí člověku prospěti může víc, než anjel svou přímlovou a ochranou. Za druhé se vyložilo, že kněžská důstojnost *věřícímu lidu jest velmi prospěšná a spasitelná*; a posléze že kněz povoláním svým, když dle něho živ jest, i v tomto i v životě budoucím *pravého blahoslavenství* dochází.

2. Aby ale kněz k svému vznešenému a velmi důležitému povolání dostal, vyložilo se, jakých vlastností nabývatí má; napotom se v krátkosti sic, ale rázně všechny námitky a výmluvy porazily, kteréž se obyčejně činí proti duchovnímu životu, jako by kněz mohl anebo docela měl v některých věcech s tímto světem snášeti se, a ukázalo se jasně, že na ten způsob velmi lehce mravní kacířství povstává, od něhož věroučné kacířství není příliš vzdáleno. Pěkně to zní, praví-li kněz: „Všecko všechněm učiněn býti chci;“ nezapomínej ale při tom, že to nemůže býti *ve všem*.

Povoluje-li ale kněz ve všem tomuto světu, anebo aspoň v některé částce jedná proti výslovné vůli Boží: *strašný jest jeho hřích, a nepřirovnaně strašnější, než hřích každého jiného člověka*; a to sice předně *vzhledem na Boha* jeví hříšný kněz ten největší nevděk a tu nejhorší potupu svrchované moci Boží; *vzhledem na lid* plodí hřích kněze velmi mnoho zlého a překáží mnohemu dobrému; a posléze *vzhledem na něho samého*: zůstává-li jeho hřích skrytý před lidmi: ohavností jest před Bohem; přichází-li pak i lidem na jevo: aj tu jest kněz zároveň pohaněním a povrhelem obce; což pak nejhoršího a nejzáhřebnějšího jest, žádný jiný člověk tak těžce se nedává na pokání, jako právě kněz.

3. *O smrti*. Tu se vyložilo, že všechněm jest smrt *jistá*, čemuž věří i ti, jenž ostatně ničeho věřiti nechťívají, a že nám jest smrt *blížeší*, než se domníváme. Na to se vyložil stav umírajícího *hříšného kněze*, a uvažovalo se,

jak strašná jest jeho smrt, ježto byl jeho život ničemný a záhubný; ničemný: světa neprospěl, Bohu se nezalibil; záhubný: nedbalostí a pohoršením uvrhl mnohé duše v záhubu věčnou, o jejichž spasení pečovati měl. Pomyslí pak mnohý sobě, vždyť takový kněz aspoň na smrtelném loži může pokání učiniti. Může ovšem, však obyčejně bývá pokání nemocného, v jehož srdci za dlouhý čas láska k Bohu docela vyhynula, také nemocné. Málo jest těch, jenž by se v posledních dobách *dokonale* k Bohu obrátili.

Pokulhával-li ale kněz na obě straně, maje rozdělené srdce mezi Bohem a světem: zdá se býti jeho smrt slavná, a předce jest žalostná; neboť takový kněz nebyl pravým služebníkem Božím, nébrž více méně pokrytcem. Pakli ale upřímně plnil povinností své: blahoslavená jest jeho smrt, poněvadž se k ní buď po celý věk svůj anebo aspoň v pravý čas připravoval.

4. Jednomu každému člověku uloženo jest umřítí, a potom nastane *soud*. Soud Boží bude přísný jednomu každému, mnohem přísnější ale knězi. Jak přísný ale bude tento soud, poznáme, uvažíme-li: že bude před ním státi kněz *beze všeho útočiště*, nemaje ani výmluvy ani přimluvice; že ho bude souditi *svrchovaná spravedlnost* dle velikosti propůjčeného jemu důstojenství, kteréž se ne ledajakými, nébrž znamenitými zásluhami vykázati má; a že ho souditi bude dle důležitostí přijatých povinností. Pěsleže uvážiti sluší, že souditi bude kněze *vševědoucí Bůh*, zpytatel srdcí a ledví lidských; následovně tedy že zmizí před ním všeliká, jenom zdánlivá zásluha.

5. *O pekle* učiněno jest toto rozjímání. Předně vypsáno jest peklo, jakž jest samo v sobě; a to sice beze všech přepjatých náhledů horké obrazovnosti, nébrž zcela dle jasných výpovědí svatých Písem. Výslovně podotknul p. exercitator, že malování horké obraznosti více škodí než prospívá, poněvadž se nezakládá na pravdě. Jistě pak není

potřebí jakých jiných obrazů než jak nám je podává svaté Písmo; tyť obsahují všecku hrůzu, pilně-li je toliko rozjímáme. Napotom ale vstoupil p. exercitator v duchu do pekel, a rozvažoval muky zavrženého kněze, kteréž větší jsou, než každého jiného; větší z ohledu na něho samého: an byl na světě služebníkem Kristovým, nyní pak otrokem ďáblovým; vzhledem na ty, kteříž jeho vinou na tatěz místa věčných muk přišli; a posléze vzhledem na ty, kterýmž se za živa jako pošetilým posmíval, a kteříž se nyní radují v království nebeském. K závěrce podotknul p. exercitator, jak u velikém nebezpečenství jest *každý kněz*, aby se nedostal na místo věčných muk; a to sice vlažný: poněvadž velmi nejisté jest pokání jeho; avšak i horlivý: poněvadž i pro svou horlivost bývá spravedlivě od lidí chválen a veliké důvěry u nich nabývá, a někdy také znamenitými dary bývá zasypán, což všecko, nebdi-li nad sebou sám, velmi lehkou žádost marných těchto věcí v něm vzbuditi může. Nehledá-li ale napotom Krista, néhrž toliko sebe samého: stane se naposledy tím nejohroženějším pokrytcem; nad pokrytci ale sám Kristus tu nejstrašlivější bědu vyřknuk.

6. Nyní následovalo *troje rozjímání* o následování Krista Pána; a sice předně:

a) *Jak má kněz dle příkladu nebeského mistra svého býti pilen modlitby.* Tu se opět vyležila vznešenost modlitby, ježto člověk za zvláštní milost od Boha pokládati sobě má, že způsoben jest, Bohu se modliti a jemu se klaněti. Napotom se jednalo o veliké potřebě modlitby pro kněze zvlášť. U té příležitosti, jakž se rozamí samo sebou, jednalo se o breviáři, kdež p. exercitator všecky obyčejné výmluvy a námítky s tou největší lehkostí, stručností a rázností porážel a vyvracel; taktéž káral všecky nepořádky a nedostatky při modlení breviáře. Při čemž jednoma každému z přítomných vysvítalo jasně, že *běda, běda knězi*, kterýž v té věci svaté Církvě neposloučen

jest. K závěrku povzbuzoval k častému navštěvování nej-
světější svátosti oltární.

An ale při tomto rozjímání nejvíce pozvihoval hlasu svého, a žalostně sobě heřkoval, že duchovenstvo na mnoze pronedbává svatou povinnost nábožného modlení: vstoupil p. exercitator u večer ještě jednou na kathedru, a podotknul, že si mnohý snad pomyslí: „To mluvil Karmelitán, to jsou přeplaté věci.“ Načež pravil: „Nemluvil jsem co Karmelitán, nébrž co bývalý světský kněz, a ňtují toho velice, že jsem od prvního počátku kněžství svého náleži-
tého náhledu o této věci neměl; že jsem ale v ničem nepřeháněl, na Svědectví mi jest svaté Písmo, ustanovení svaté Círky a příklady svatých.“ — Jistě pak v ničem ani dost málo nepřeháněl; neboť považujeme-li důležitost svého stavu a všechněch povinností, kteréž s ním spojeny jsou, považujeme-li mimo to množství nebezpečností a posléze přirezenbu svoji slabost: tím více uznávati musíme nevy-
hnutelnou velikou potřebu neustálé a horlivé modlitby.

b) *Že má kněz dle příkladu Pána Ještě, dobrého pastýře, horliti pro spasení sobě svěřených duší.* Utěšené bylo i to rozjímání, v kterémž p. exercitator velmi důtklivě na oči postavil neunavenou a tu nejhorlivější lásku Krista Ježíše, kterouž hledal spasení lid-
ského. Na to se vyložilo: proč a jak má horliti jeden každý duchovní pastýř o spasení svěřených sobě duší, a to zvlášť v těchto našich dnech. Když podotknul p. exercitator, jakých prostředků duchovní pastýř v té věci užívati má: poukázal napotom, jak opět jich užívati sluší, aby cíle svého došel: nezištně totiž, s uměním, a což nejdůležitějšího jest, v církevním pořádku.

c) *Jak může i má kněz následovati umučeného Spasitele.* Trnová koruna zve ho k pravé poníženosti; šarlatový plášť, — znamená krve, zve ho k zapírání sebe samého; a iřtina, kteráž dána byla na posměch Kristu do ruky, zve ho k evangelické chudobě. Všecka rozjímání

byla velice dojemná, a můžeme říci, že se v nich dojemnost a ráznost postupně vždy více rozvíjela a vzrůstala; což se ale tohoto rozjímání dotýká, to bylo snad nejsrdечnější a nejpohnutlivější, — při tom ale předceť beze všeho přepínání. Nelzeť mi ale sdělití víc, proto že bych celé toto rozjímání obsírně popsati musel, jak mi posud na myslitane, bych poněkud aspoň ukázal, jak mocně na srdce poslůchačů působilo. Zkrátka se to vypsati nedá.

7. Deváté rozjímání jednalo o dvojím království, o království Kristově a o království ďáblově; a jak Pán Ježíš maje v rukou znamení kříže k boji proti bludu a hříchu nás zve. Načež se vyložilo, že, chceme-li toliko, že můžeme podstoupiti tento boj, ježto nás sílí milost Boží; že ale, chceme-li svítěziti, že nejprvé musíme bojovati proti sobě samým, poněvadž přirozená k zlému náklonnost nejouhlaavnější nepřítelkyně člověka jest; máme-li pak svítěziti sami nad sebou, že musíme sebe znáti a nad každým hnutím srdce svého bdíti; hne-li pak se zlá náklonnost, že jí musíme hned potlačovati; a posléze, že statečně setrvati musíme po všecken čas života svého v boji tomto, ježto čas vítězství teprva po smrti bude. Jakož ale všemu vojsku dáno bývá heslo, když stojí před nepřitelem v boji, takf také dal p. exercitator heslo všem přítomným: *Vince te ipsum, Jesus et Maria sint duces in via.*

8. Poslední rozjímání jednalo o nebi, počínajíc s přetěšeným podobenstvím o pacholátku, kteréž nebe hledalo. Po krátkém vypsání nebeské slávy, jakož je nacházíme nastíněné ve svatých Písmech, vykládal p. exercitator zvláštní odměnu dokonalého kněze, kteréž účasten jest v království nebeském se svatými apoštoly, jichž byl na světě nástupcem; se svatými mučedlníky, s nimiž světu v mnohém utrpení svědectví dával o neomylné pravdě zjevení Božího; se svatými vyznavači, s nimiž horlivě za živa Bohu sloužil: se svatými pannami, s nimiž u prostřed mnohého a velikého pokušení s milostí Boží panickou neporušenost svou svatě

zachoval. Již pouhé poslouchání bylo přeutešněné: jakéž pak bude teprva skutečné požívání?

Uvaženi (consideratio) bylo troje, a jednalo o životě duchovním; rozvrženo pak bylo na dva hlavní díly, o potřebě *umění* a o potřebě *spravedlnosti*. První částka byla vyložena v úterý, druhá ve středu a ve čtvrtek.

Nemysli nikdo, že by snad v rozjímáních a v uvažováních něco zcela z brusu nového se bylo vykládalo: na žádný způsob; ale to jest ta nejhlavnější věc, že kněz jest při tom posluchačem, což na něj právě tak působí, jako dokonale kázání jeho na věřící lid. Jsouť zajisté mnohé exercicie vydány tiskem, kterýchž kněz k soukromné pobožnosti použití může: koná-li je ale kněz pro sebe sám, nedosáhne přec nikdá takového prospěchu, jako když se odevzdá vedení jiného kněze. Z toho nabývá každý exercitant živého přesvědčení, že jenom *šivé*, nikoliv ale *psané* slovo úplnou duchovní moc do sebe má, a že tedy ne nadarmo řekl Kristus apoštolům: *Učte*, nikoliv ale: *pište*. Potřebí-li pak věřícímu lidu, aby *šivým slovem* od kněží Hospodinových byl vyučován: potřebí také *i kněším*, aby *šivým slovem* na předležité povinnosti své byli pamatováni, a k zachování jich povzbuzeni. Právem zajisté řekl slavný P. Görres: *Dejte duchovenstvu exercicie a lidu missie, a obnovená bude tvář země*.

V pátek měl Jeho Eminenci v 7 hodin mši svatou sám, při kteréž všickni exercitanti, nazvíce po celoživotní svaté zpovědi (k čemuž s potřebu zpovědníci od exercitantův samých vyvoleni a od Jeho Eminenci celým plnomocenstvím opatření byli), přistoupili k svatému přijímání. Po mši svaté modlil se Jeho Eminenci předepsané modlitby o získání plnomocných odpustků, kteréž se od svaté Církve při kněžských exerciciích obětují. K závěrku bylo *Te Deum laudamus* recitando a požehnání s nejsvětější svátostí.

Závěreční promluvu učinil v oratorium Jeho Eminenci sám, vykládaje 22. žalm: *Dominus regit me, et nihil*

míši decriť; kdež každý jednotlivý verš ano i mnohé jednotlivé slovo tak přirozeně a trefně na dokonané exercicie obracel, že se každému zdálo, jako by tento žalm právě byl psán jakožto drahá upomínka na kněžské exercicie. Mluvil pak s takovou srdečností a vroucností, že slova jeho každého mocně dojívala. Dejat pak byl v hlubině srdce svého také sám, tak že při poledních slovech: *Dejž mně Bůh, abych jeho chválu se vším duchovenstvem a pěči mé svěřeným lidem věčně prospěvoval*, slz nemohl se držeti. Že při tom nezůstalo ani jediného oka nezaroseného, netřeba zvlášť připomínati.

Posléze učinil nejdůstojnější jmenovaný P. biskup bu-
dějovický, p. kanovník Jirásk, krátké poděkování ve jménu
všech exercitantů jak ctihodným Otcům Karmelitánům za
všecko jejich dobré naučení, tak i Jeho Eminenci za tyto
připravené duchovní hody. Čím obtížnější bylo jeho mlu-
vení, na sám hluboce pohnut u prostřed slzících bratří
mluviti měl, bylo tím srdečnější: neboť každé slovo jeho
doprovázeno bylo hlasitým štkáním duchovní slasti a vděkem
roznícených bratří.

Škoda, že těch několik blahých dnů tak rychle uply-
nulo! —

Abych ale úplnou o všech věcech dal zprávu, s ve-
likou pochvalou i vděčností podotknouti musím, jak se vele-
důstojný P. Rektor Pražského alumnátu o tělesné potřeby
všech exercitantů právě otcovsky postaral. Každý měl po-
stel čistou, na stolku neb na pultě dva archy složeného pa-
píru, několik zříznutých pér a dobrý ingoust. Strava byla
čistá, slušná, chutná a dostatečná; pivo dobře vyleželé;
posloužení velmi rychlé a pořádné, tak že dojísta žádný
domácího pohodlí svého nepohřešil. K tomu pak ke všemu
byl plat, — nezapomínáme-li, jak nyní všecko drahé, —
velmi skrovný: za snídani 6 kr., za oběd (4 jídla i s pivem)
18 kr., za večeři (dvě jídla s pivem) 16 kr. stří.

Jak se Jeho Eminenci nestránil společné pobožnosti, tak se také nestránil společného stolu, což bylo všem přítomným s velikým potěšením. Plat těch duchovních, kteříž nemají nic nazbyt, kázal Jeho Eminenci připsati do svého ovčtu.

Odpoledne přimášeli služebníci k všem exercitantom čerstvou vodu, i o holiče bylo postaráno, kdo a kdy ho potřeboval; kterýž ale zvlášť musel býti placen.

Všecko bylo dobře, jediné bylo zle to, že bylo velmi málo účastníků, oubhrkem toliko 44. Mnozí se budou všelijak vymlouvati, ale výmluva není ospravedlnění. Z duchovní zprávy nemohli ovšem všichni přijíti: někdo musí zůstat doma, anebo aspoň na blízku; však projdeme všecky možné výmluvy, abychom se přesvědčili, jak veliká jejich váha.

Pozdě jsme se o tom dověděli. Tu padá vina na velečústojného p. vikáře, jestliže pozvání, kteréž 4 neděle před časem z konsistoře vyšlo, dost záhy duchovenstvu svému neoznámil.

Já jsem byl churav. Ten jest ospravedlněn: popřej mu Bůh zdraví na přes rok, aby toho potěšení nabyl.

Byly šně. Dejme tomu, že by mnohý skutečně byl tím nějakého zkrácení utrpěl: což by ale tělesná škoda duchovním užitek nebyla nahrazena? „Hleďte nejprvé království Božího a spravedlnosti jeho,“ řekl Pán, „a vše ostatní bude vám přidáno.“

Což by právě katolické duchovenstvo mělo pochybovati o svrchované dobré prozřetelnosti Boží? A což kdyby se bylo líbilo Bohu, mnohého navštívil neduhem tělesným; nebyl by také mohl ke žním dohlížeti. Obětuje-li ale kdo ten čas Bohu a spasení svému: nemá-li větší zásluhu? Ostatně pak není posud téměř jiného času, na kterýž by se exercicie mohly ustanoviti, než srpen a září; poněvadž jindá není prázdný alumnat ku pohostění většího počtu duchovenstva a jiné příležitostné místnosti v Praze není. V srpnu

jsou zně, v září jest seti: jaký to výběr, an na obojím stejně záleží? Hle v Hradecké diecesi i v loni i letos stejným téměř časem konány byly exercicie: a aj v loni bylo účastníků o třetinu, letos o dvě třetiny víc, než v Praze. — Čím pak se vymluví ti, jenž nemají žádného polního hospodářství, anebo je mají zcela pronajaté?

Nevíme, co to jest. Velební pp. Bratří, proč pak jste nepřišli, abyste se třeba z pouhé zvědavosti o všem přesvědčiti? Anebo proč jste se v sousedstvu nezeptali těch, kteříž loňského roku byli přítomni? Jist jsem, že by Vás žádný nebyl odstrašil, nebyl-li by Vám dodal tím více chuti.

Máme do Prahy příliš daleko. Což ale řeknou ti, jenž mají blízko, an i z těch zřídka kdo byl přítomen, ježto byl zde jeden kněz až od Karlových varů?

Není peněz na cestu. Ty by byl dastal: neboť již loňského roku sešla se na ten účel znamenitá jistina. — Mnohý posléze pomyslí u sebe, byť toho neřekl na hlas:

Já žádného naučení, napravení nepotřebuji. Takového srdečně lituji, an mi na mysl jde, což psáno jest u sv. Luk. 18, 11. Zjev. 3, 17. 18.

Nechť se nikdo z nás *na licho* vymlouvati, přičin se každý na přes rok, aby mohl buď sám přijíti, anebo aspoň aby mohl svého souseda, svého kaplana poslati: jedná se tu o dvojí věc. Jaká pak by to byla čest pro duhovenstvo v arcidiecesi, kdyby jen ono se tak pořádku chtělo k exerciciím scházeti, ježto všude jinde tak valný počet přichází; což ale mnohem důležitějšího jest, nedopouštěj nikdo, aby se na něm jeho vlastní vinou naplnilo, což psáno jest: „Svatba zajisté hotova jest; ale ti, kteříž byli pozváni, nebyli hodni.“

Dá-li nám toho Pán Bůh dočkati se na přes rok, sejdeme se valným počtem, abychom se v pěti v šesti letech všickni vystřídali: a každému pečetiím svou etí, že bude díky vzdávati Bohu za tu milost, kteréž zde od něho dojde.

Havránek.

Pěkná památka pro duchovenstvo v Marianských lázních.

Spisovatel následujících řádků přišel z počátku srpna roku 1851 do lázní Marianských nemálo překvapen byl, slyše 3. srpna při velkých službách božích v novém Marianském chrámu konaných ohlašovatí, že 5. srpna bude se sloužiti založená mše svatá výroční za v Pánu zesnulého *Františka Josefa Slámu*, děkana bechinského, jenž zde přebývá skonal. Poptává se, kdo tu fundaci založil, dostal jsem za odpověď, že to nadání učinil vysoce důstojný *Pán Václav Pešina*, kanovník na hradě pražském u sv. Víta. Zvýšilo to radost v srdci mém, nabyv přesvědčení, jak velebné a důstojné duchovenstvo i na své bratry již na věčnosti jsoucí pamatuje. Hned jsem se odebral na nový hřbitov k zdejším lázním patřící, hledaje tu hrob zemřelého našeho výtečného vlastence, a brzy jsem ho nedaleko většího svatého kříže uprostřed hřbitova postaveného našel, a na menším železném kříži nad hrobem následující nápis:

„Zde odpočívá v Pánu zesnulý *František Josef Sláma*, děkan bechinský. Zemřel 5. Srpna 1844.“

„Hledášli kdo České klenoty,
Jeden z nich zpočívá zde,
Klenot totiž vzácný osvěty,
Věrný Bohu, vlasti své.“

Tento nápis již poněkud vybledl, tak že jsem s těžkostí jej četl, a několikráte jsem začítí musil, než jsem jej na svůj papír dokonale přenesti a přepsati mohl. — Kdo zná nemalé zásluhy Slámovy o českou literaturu vůbec, a zvláště o bohoslovni český náš Časopis, komu povědomá jest hluboká známost jeho jazyka českého z Musejního a našeho řečeného časopisu, každý takový zajisté přáti bude, by památka jemu zde postavena nezahynula, nýbrž po delší léta trvala. To mne pohnulo, bych tuto kratičkou zprávou pro

náš theologický Časopis napsal, aby tam místa nalezla, a takovýmto způsobem našemu Františkovi Slámovi i v Časopise dotčeném pomník postaven byl, čehož si svrchovaně zasloužil. Potěší snad tato zpráva mnohého vlastence, zvláště velebné duchovenstvo české, jako mne ta památka radostí naplnila, a povzbudí snad mnohé, bychom tak věrně Bohu a vlasti sloužili, jako v Pánu zesnulý, zde probuzení k novému životu očekávající duchovní bratr náš.

Josef Horčice,

Kanovník Staroboleslavský.

Quaestiones pro Concursu Parochiali die 5. et 6. Augusti 1851.

E Dogmatica:

1. Exponatur doctrina de Ecclesia sola salvifica:
2. Num quidquam per S. Missae sacrificium cruentae a Christo in cruce factae oblationi derogatur?
3. Quibus potissimum argumentis cultus Sanctorum stabilitur?

Ex Ethica.

1. Demonstraretur necessitas positivae, seu immediatae revelationis divinae, innixae doctrinae morum?
2. Quibus rationibus innititur praecipuum jejunii et abstinentiae ecclesiasticae?
3. Exponantur salutare effectus indulgentiarum in singulos fideles et totam Ecclesiam.

E studio biblico.

Notis exegeticis illustretur pericopa, quae legitur Joan. 6, 48. v. usque 65. v. et usus practici adnotentur.

Ex jure canonico.

1. Quod est beneficium ecclesiasticum et quotuplici modo confertur?

2. Quid intelligitur in jure matrimoniali per impedimentum adulterii, et in quo in impedimento hoc statuendo differt jus canonicum a jure civili austriaco?

3. Wie hat sich der Beneficiat bei der Ablösung des sogenannten Zehents vom Standpunkte des kanonischen Rechtes zu benehmen?

Otázky z pastýřského umění.

1. Jak se má zachovati duchovní pastýř při zaopatřování nemocných vzhledem kšaftu čili poslední vůle?

2. Co smejší kat. duchovní pastýř o bratrstvích? a jak si z ohledu jich ve své osadě počíná?

3. Ouplný nástin k svatořeči Mariánské na den na nebe vzetí M. P. činěné, s vyhotoveným přístupem.

Katechesi;

Co jest modlitba? A proč se modlíme?

Návěšti o katolickém kalendáři.

Vůbec uznána jest u nás potřeba důkladného kalendáře pro milý náš národ katolický. Vědouce, že každý opravdový mňhovník tohoto národu a věrný syn Církvě mile rád přičiní se, aby takovému kalendáři pomohl, seč jest, zjednatí přístup a rozšíření mezi lidem: uvázali jsme se nížeapsaní v úlohu, založenou na této potřebě a *svěřenou* nám od ústřední jednoty katolické v Praze. A tak buď Bohu chvála, můžeme již vůbec vědomost dáti, že několik archův naznačeného kalendáře jest *vytištěno* a celý bohdá že před sv. *Václavem* dohotovený na světlo vyjde pod názvem:

Nový katolický kalendář

neboli

Poutník z Prahy.

Péči a pomocí

ústřední katolické jednoty v Čechách.

Vydáný od

Václava Štulce,

kněze církevního a učitele náboženství na prvním vzorném gymnasiu českém v Praze.

Obsahem svým má tento nový náš kalendář dobrému lidu našemu poskytovat mimo přiměřené, co možná, všestranné poučení, též i slušné čtení zábavné. Co se dotýče rozmanitosti článkův, nejlépe ji seznati lze z přehledu, jež tuto klademe. —

V první, *náboženské* části umístěny budou v rozmanité formě tyto věci. — Stručný výklad roku církevního. — Kdy počala zpověď? — Sv. Isidor. — Kristus strom života. — Zlatá slova pravdy. — Hus, kdo byl, a k čemu nám pomohl? — Množství katolíků na světě. O netečnosti v náboženství. Kdy bylo křesťanství uvedeno do Čech? — *Druhá část — hospodářská* — obsahuje v sobě pojednání o včelařství. — Povzbuzení k vzdělávání zahrad. — O zakládání zelnic. Čtverostrádní hospodářství. — Kterak si pomoci k dobré čeládce? O jmění obecním. Mimo to najde se v tomto oddělení mnoho *drobnůstek* pro hospodářství. V třetí části posléze, věnované *poučlivé a vzdělávatelné zábavě*, hodláme zavděčiti se čtenářům svým: Životopisem Karla IV., povídkou: Kterak u Jedličků dohospodařili? atd. — *Totož jest tedy obsah našeho kalendáře, na 10 velkých arších (jako jest Blahověst) slušného papíru. Významnou ozdobou jeho bude krásný obraz — kříž Páně, strom spasení, navržený a zhotovený na kamenu slávutým našim umělcem p. Jos. Hellichem.* Cena ustanovena co nejlevnější totiž 20 kr. str. za exemplář. — Kdožkoli pak odebere u nakladatele v Praze 100

výtisků na *jednou*, obdrží čtvrtinu nádvěkem čili celé sto za 25 zl. str. v hotových penězích. Nebledajíce jiného zisku, leč zvelebení království Božího, rozmnožení Círky, vzdělání a prospěch lidu našeho, pevně zpoleháme se, že ráčí velebné Duchovenstvo pomocí svou při rozšiřování v okolí svém snažně a horlivě přispěti k dosažení vytknutého účele. V té naději poručena se činí do Jeho přízně

V Praze dne 25. Srpna 1851.

Václav Štulc,

kněz církevní, vydavatel.

Bedřich Štyblo,

májen a knihář Prážský, nakladatel
na Příkopech 958—1.

Záleží-li každému duchovnímu pastýři na tom, aby se v osadě jeho prospěšné knihy čtly, a zkoušíme-li toho, s jakou přičinlivostí nepřátelé Círky, šlechetných mravů i všeho blahého pořádku v životě občanském knihy a spisy záhubné rozšiřují, ano i vnucují lidem: nelze pochybovati o tom, že každý duchovní pastýř bude sobě pokládati za svatou povinnost, aby věřícímu lidu tento kalendář v pravý čas oznámil a schválil. Věduce, že horliví duchovní pastýřové již vloni podobný *katolický kalendář* s velikou toužebností očekávali, tím více se nadějeme podpory jejich, aby první podniknutí, kteréž se v 9000 výtiscích děje (menší pak vydání státi se nemohlo, aby se výtisk lác každému jinému kalendáři vyrovnal,) s peněžitou škodou se nepotkalo, a podnikatelům aby bylo lze i pro budoucnost podobným kalendářem k blahu Círky i vlasti přispívati.

Návěští o tomto Časopisu.

Časopis pro katolické duchovenstvo vycházeti bude i příštího roku v técéž ceně 3 zlatých na str., jakž posud vycházel, jediné způsob vydávání změní se poněkud

na žádost mnohých velebných pánů. Vydávati se bude totiž v *Archovových sešitcích každý měsíc* v knižnici arcibiskupské knihtiskárně; *vzdálenějším* se ale bude posílati po poště, tak sice že *prvního* dne každý měsíc pro všechny pány odbíratelů předplacené výtisky *na nejbližší poště* s náležitým nápisem ležeti budou, počínaje od 1. ledna 1858.

Utíivě se žádají všickni velební Páni odbíratelé, aby se nejděle *do vánočních svátků* b. r. *na knižnici arcibiskupskou knihtiskárnu* s předplacením na dotčený časopis obrátili ráci. Bude se pak přijímati předplacení buď na celý rok 2 zl. stř., neb na půl roku 1 zl. stř., i na čtvrt roku 30 kr. stř. Budeli kde jednotlivé sešitky odbíratí *přímo* v dotčené knihtiskárně, dostane tiskový lístek na odepsání odebraných výtisků; pak-li ale kdo po poště tento časopis odebíratí chce: žádá se, aby své jméno i příjmení, svou důstojnost, místo svého bytu a nejbližší poštu *zřetelně* udal a *na porto* celoročně 12, půlletně 6, čtvrtletně 3 kr. stř. přidal.

Vyvolila se k rozeslání do vzdálenosti *poštovní cesta*: proto že jest nejrychlejší, a jakž pp. odbíratelům také i vydavatelé *nejpohodnější*; žeť tedy pp. odbíratelům na ten způsob *nejlépe se poslouchá*.

Redaktorové budou František Havránek, křížovník a Dr. Eduard Tersch, professor církevního práva, kterýchž na představení dosavadního redaktora Jeho Eminenci k tomu dožádal, aby se společně v tu práci uvázali.

Prohlédati pak budou nastávající redaktorové k tomu, aby tento časopis, co jen možná, *praktický sůstal*, jakž byl zvláště za posledních roků; poněvadž jen tím se přijde *nejvíce* vděk velebnému duchovenstvu na vinnici Páně; mimo to, an bude vycházeti sešitek každý měsíc, pečovati budou, aby nejnovější *duchovní zprávy*, čtenářům svým sdíleli, což se prvé při čtvrtletním vycházení svazků nemohla vždycky státi; posléze na zřeteli míti budou *dokonalou přesnost mateřského jazyka*; kteréž se v přím-

mnohých jiných knihách a spisech (Bohu žel) *docela nic*, ano ani v těch, jenž pro veřejné vyučování předepsány jsou, *úplně nešetří*.

První účel tohoto časopisu byl dle vůle (blahé paměti) Václava Leopolda, knížete arcibiskupsk. Pražského, aby se českému duchovenstvu do rukou podával *příklad čisté češtiny*, ku kteréž úloze od roku 1828., ne-li *na-skrze*, aspoň z té *největší částky* dostál: protož slibují i nynější redaktorové, že při *praktickém snažení* stejnou měrou *čistotu, ráznost a sívost* našeho libozvučného jazyku pěstovati budou, jakž se zvlášt v posledních letech dělo, aby se české duchovenstvo, jemuž nikdo upříti nemůže násluhu o probuzení a pěstění lásky k mateřskému jazyku, — vykázati mohlo, že *jeho časopis vyniká tou nejprávnější češtinou*.

Má-li pak časopis právě býti *časopisem*, totiž ohlasem *věku svého*, nemůže býti psán od jednoho, neb ode dvou: nébrž *přirozenost* jeho žádá, aby se v něm ozývali *hlasové mnohých*, ano *přemnohých* mužů, čímž se mu dodává netoliko utěšené rozmanitosti, nébrž i *národní ceny*, an se v něm sjednocuje duševní síla mnohých ku prospěchu obecnstva. Následovně se nejuctivěji žádají všickni učení páni spisovatelové, jenž dosevádního redaktora pracemi svými tak ochotně podporovali, — začez jim zde ty nehorlivější díky vzdává, — aby též nové redakci ku pomoci přispívati ráčili, aby se tento *jediný* katolický časopis v jazyku českém nejen ve své ceně udržel, alebrž aby se i co možná dále zveleboval. Při čemž se všechněm pp. spisovatelům ručí, že se každému *osobního slohu jeho*, pokudž se srovnává s Jungmannovým slovníkem, *co nej-svědomitěji* šetřiti bude, anaf každá jiná změna *osobní úhráškou* jest, ano i *zhlečněním* *samého časopisu*, poněvadž napotom úplně svého cíle nedochází. Co se týká *honoraru*, slibuje se opět za tištěný arch 6 zl. str.; stane-li se, že bude odbíratelův dvanácte set: připovídá se

8; a pakli patnácte set: připovídá se 10 zř. stř. za každý tisklý arch; kterýžto honorar s vyjitím dvanáctého sešitku po pilném sečtení všech zaslanych literarních příspěvků — nezdvihne-li si ho p. spisovatel osobně sám — po poště zaslán bude. Slíbením honoraru nemíní nová redakce, jakož předešla toho nemínila, nezištné a bez toho dost obětavné velebné duchovenstvo k spisování přivábiti, nébrž i svou vlastní nezištnost osvědčiti. Neplatilo-li se do roku 1847 docela žádného honoraru, nestalo se z žádného zisku nejdůstojnější knížecí arcibisk. konsistoře: nébrž vyplýval-li z vydávání časopisu jaký užitek, skládala se jistina, a z této jistiny vydáno jest nyní pro lid *svaté Písmo* v té nejlevnější ceně. Následovně nejdůst. kníž. arcib. Konsistoř s vytěženými penězi spasitelně hospodařila. Poněvadž ale nyní vedení časopisu svěřeno jest jednotlivým lidem: nejlépe jest, aby se hned každému dalo, což jeho jest, aby to rovněž dle vlastní vůle k dobrému obrátil.

Žádají se zvlášt mladší duchovní otcové, kteříž se posud v spisování nezkusili, aby, ne-li jinak, aspoň pilným zasíláním zpráv, pokud sahají do církevního života, redakci podporovali, čímž sami nejen odvahy, nébrž i dokonalé způsobilosti nabývati budou, aby za nějaký čas obšírnějšími pracemi velebným spolubratrům svým dobře posloužili. Mnohý říká: „Spisovatelství přepustím jinému, já nevím, co bych psal.“ — ten a takový věř, že mnohá výtečná hlava tak dlouho sama sobě neschopnou se vidí, dokudž se o něco nepokusí. Zkoušej se každý: a cvičením schopnosti nabudeš.

Aby ale redakci i vydavatel, knížecí arcibiskupský knihtlačitel, pp. spisovatelům v slově státi mohli: obrácíme se s toutéž uctivou žádostí na důstojné a velebné čtenářstvo, aby horlivým odbíráním celé podniknutí laskavě podporovalo. Kdož posud s obsahem přítomného časopisu spokojen byl: neztěžuj sobě v pravý čas předplatiti opět na budoucí rok; pakli ale žádáš dočisti se ještě prospěšnějších věcí: hled' získati každý ještě aspoň jednoho nového odbí-

ratele: Nová redakce oznámí větší honorár, větší honorár bude zasluhovati výtečnější práce: a tak bude zisk na obě straně. Nadíti se pak lze, že velebné duchovenstvo tím ochotněji k odbírání se hlásiti bude, an se mu i v předplacení i v zaslání znamenitě naskytuje výhoda.

František Havránek.

Eduard Tersch.

Odevzdávající velebným pánům této redakci tohoto časopisu, nemůžeme přes srdce přenesti, abychom zde ještě kratinko slova nepremluvili. Velební bratři, co jest nás kolo po vlasti České a Moravské, nedopustěte, aby Časopis tento zanikl. Hanba nás, kdy bychom ho nemohli udržeti! Vy, ježto perem vládnete, pište a pilně pište, by pp. redaktorům se nikdy nenedostávala hojnost výběrné látky. My ostatní aspoň Časopis hojně odbírejme. Že se v měsíčních svazcích bude vydávati budoucně, jest zajisté výhoda veliká, a že pp. redaktorové o jeho všestranné zvelebení zasazovati se budou, lze jest se nadíti od jejich pilnosti a schopnosti. Zde též za povinnost svou také pokládám, vručí díky své vzdávati všem těm milým bratrům a přátelům, ježž mne v Redakci tohoto Časopisu tak upřímně byli podporovali. Díky Vám spisovatelům! Jestli Časopis tento až posud v něčem prospěl, vám jest to děkovati. Zejména káže mi povinnost, veřejně díky své zde vzdáti velebnému panu Havránkovi. On zajisté vída, an jinými důležitými pracemi jsem zanešen, podle dobroty srdce svého hned sám se uvázal v korekturu jak třetího svazku tak i tohoto přítomného čtvrtého. Toliko jsem mám děkovati, že jsem nemusel tyto poslední dva svazky sám přehlížeti. Již však vzdávaje se této redakci, žehnám se s vámi milí čtenářové, poroučeje vás Bohu a milosti jeho.

Dopisovatel.

1. Dokončení výběrného pojednání „Řehor“ nedošlo mne dřív, až když se již „literatura“ tiskla. Nemohl jsem ho tedy použiti v tomto svazku. Bude však odevzdáno novým pp. redaktorům.

2. Podobně všecky ostatní rukopisy, kteréž mne došly, odevzdám nové redakci.

3. Důstojní a velební pp. spisovatelové, kteří máte za mnou ještě honorár, račte si proň ke mně psáti.

Poznamenání důstojných, velebných a učených

P. P.

Spisovatelů,

kteříž Časopis tento pracemi svými v letošním roce podporovali.

Sepsal tištěných	archív	stran
<i>Bílý Jan</i> , kaplan v Židlichovicích na Moravě	—	13
<i>Damašek Josef</i> , děkan v Řepině	—	10 ^{1/2}
<i>Doležal Emanuel</i> , farář v Dublovicích	3	10
<i>Daucha František</i> , kněz církevní	—	12
<i>Drbohlav Jan</i> , farář v Jeseníku	—	9
<i>Felix František</i> , vikář v Bochyni	—	2
<i>Hausmann Josef</i> , kaplan na Kladně	—	13
<i>Havránek František</i> , kněz rytířského řádu křižovnického	1	2
<i>Morčice Josef</i> , kanovník v staré Boleslavi	1	14
<i>Hušek Karel</i> , farář v trestnici v Praze	—	8
<i>Keil Antonín</i> , farář v Kosové Hoře	1	—
<i>Krbec Jan</i> , rektor v Georginam v Praze	4	3
<i>Mokřý Vojtěch</i> , doktor a profesor v bohosloví	—	4
<i>Neumann Pantaleon</i> , lokalista ve Veltrusích	1	8
<i>Ousobský Celestin</i> , kněz řádu Františkanského	1	1
<i>Pallas František</i> , bývalý kapitolní děkan u sv. Víta	—	11
<i>Procházka Vojtěch</i> , farář u sv. Vojtěcha a čestný kanovník	—	8
<i>Procházka Tomáš</i> , kaplan v Ivancích na Moravě	—	15
<i>Frůcha Karel</i> , doktor v bohosloví a spiritual v Prazském semináři	9	3
<i>Šabat Josef</i> , kaplan v Tachlovicích	—	3
<i>Smidek Karel</i> , kaplan v Hustopečích na Moravě	1	15
<i>Špachta Dominik</i> , farář v Karlíně	—	7
<i>Stěpnička Antonín</i> , vikář ve Vepřku	—	1
<i>Tersch Eduard</i> , profesor a doktor v bohosloví	—	2
<i>Tichý Antonín</i> , kaplan v Sonnenbergu	1	10
<i>Wurfel Adolf</i> , kanovník na hradě Prazském	—	10
<i>Votýpka Josef</i> , farář v Hbitech	1	2
<i>Zimmermana Josef</i> , lokalista v Stodůlkách	1	1

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Tertullian	3
Něco z třicetileté války	11
Krátké vysvětlení podobenství o bohatci a chudém Lazaru	19
Něco na pováženou o křestní knize	28
Opatství Oslavanské	36
Prostředek k zvelebení služeb Božích atd.	51
O pauperismu či chudinství	60
Drobnůstky z úřadu a života pastýřského	69
Oratio in Coena Domini	79

Literatura.

Patristická Encyklopedie, sešitek druhý	89
Zpěvník pro českou mládež	91
Zpěvník pro mládež československou	98
Oznamovatel	100

Zprávy.

Pallas obránce hrobu sv. Jana Nepomuckého	104
Císařský list příčinou svěcení svátku početí B. p. Marie	116
Nové vydání českého Zpěvníku	119
Kterakby mohli snadno a zkrátka sami faráři své svého opravdového ublížení důchody kaplanů zvýšiti	123
Starobylý ornát	128
Pomněnka na hrob Antonína Řeháka	129
Druhé kněžské Exercicie v Praze	138
Pěkná památka	150
Quaestionis pro Concursu Parochiali	151
Návěští o katolickém kalendáři	152
Návěští o tomto Časopisu	154
Dopisovatel	158
Poznamenání p. t. Spisovatelů	159

